

กระบวนการผลิต

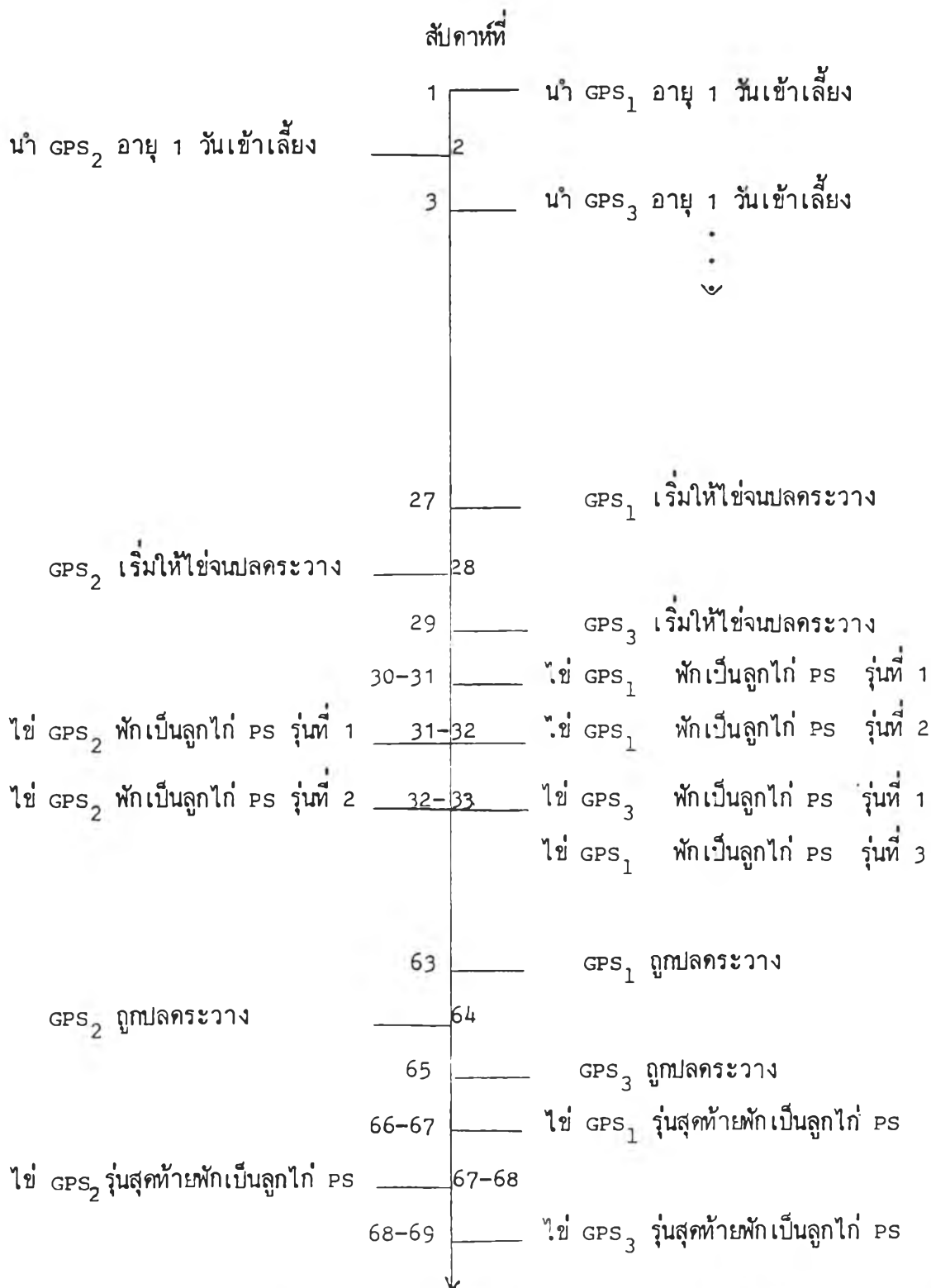
กระบวนการผลิตโกสัดแช่เย็นในลักษณะของการดำเนินธุรกิจแบบครบวงจรนั้น เริ่มต้นจากการนำลูกไก่พันธุ์ระคับปู-ย่าหรือ GPS เข้ามาเลี้ยงภายใต้การควบคุมดูแลอาหารและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด เพื่อผลิตลูกไก่พันธุ์ระคับพ่อ-แม่หรือ PS ตามปกติแล้วเมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ GPS ได้ประมาณ 24-26 สัปดาห์* ไก่จะเริ่มให้ไข่ และให้ไปจนกว่าจะปลดระวางแม่ไก่ตัวนั้น จากการสอบถามผู้ผลิตลูกไก่รายใหญ่ที่นำเข้าลูกไก่พันธุ์ GPS พบว่า แม่ไก่พันธุ์ที่ปลดระวางจะมีอายุราว 58-60 สัปดาห์** แต่บริษัทผู้ผลิตลูกไก่พันธุ์บริษัทอื่น ๆ จะปลดระวางแม่ไก่พันธุ์เมื่ออายุราว 60-64 สัปดาห์ ในทางปฏิบัติการปลดระวางแม่ไก่พันธุ์จะต้องคำนึงถึงสิ่งอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ราคาลูกไก่ PS ต้นทุนการเลี้ยงต่อไป ปริมาณ PS ที่ผลิตได้ และสต็อกหรือการนำเข้า GPS ของบริษัท ตลอดจนการรักษาคุณภาพของลูกไก่ที่ผลิตได้

แผนภาพที่ 3.1 แสดงรายละเอียดของช่วงเวลานับตั้งแต่นำ GPS อายุ 1 วันเข้ามาเลี้ยงจนกระทั่งผลิตไข่ และได้เป็นลูกไก่ PS ออกขาย

* ระยะเวลาเริ่มให้ไข่ในที่นี้ หมายถึง ระยะเวลาเริ่มให้ไข่ที่กิจการยอมรับว่า เริ่มมีผลผลิตเกิดขึ้นแล้ว โดยปกติเมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ได้ 21-22 สัปดาห์ ไก่ก็จะเริ่มให้ไข่ไปแรก แต่เนื่องจากช่วงระยะแรกของการให้ไข่ของไก่พันธุ์นั้น ไข่ที่ได้จะไม่ค่อยสมบูรณ์ เช่น ไข่ฟองเล็ก แดงง่าย เป็นต้น ดังนั้นระยะเวลาที่กิจการยอมรับว่า ไก่เริ่มให้ผลผลิตก็คือ ช่วงที่ไก่เริ่มให้ไข่แล้วประมาณ 5%

** ลูกไก่ที่ผลิตได้จากพ่อ-แม่พันธุ์ที่มีอายุมากจะมีคุณภาพด้อยลง ดังนั้น บริษัทผู้ผลิตลูกไก่บางรายจึงกำหนดอายุการปลดระวางไก่พันธุ์ของตนให้สั้นกว่าอายุการปลดระวางไก่พันธุ์ของบริษัทอื่น เพื่อรักษาคุณภาพของลูกไก่ที่บริษัทตนผลิต

ภาพที่ 3.1 แผนภาพแสดงระยะเวลาจากเริ่มเลี้ยง GPS แต่ละรุ่นจนถึงปลดระวาง

หมายเหตุ : สมมติให้มีการปลดระวางเมื่อเลี้ยงไก่ได้ 62 สัปดาห์ หรือเมื่อไก่มีอายุสัปดาห์ที่ 63

คำอธิบายแผนภาพที่ 3.1

สัปดาห์ที่

- 1 เริ่มนำลูกไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 1 หรือ GPS₁ เข้าเลี้ยง
- 2 เริ่มนำลูกไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 2 หรือ GPS₂ เข้าเลี้ยง
- 3 เริ่มนำลูกไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 3 หรือ GPS₃ เข้าเลี้ยง
- 27 เมื่อนำไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 1 หรือ GPS₁ เข้ามาเลี้ยงครบ 24-26 สัปดาห์ ไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 1 นี้จะเริ่มให้ไข่และให้ไข่ไปเรื่อยๆจนกว่าจะถูกปลดระวาง ระยะเวลาที่ถือว่าไก่พันธุ์เริ่มให้ไข่นี้จะแตกต่างกันในแต่ละบริษัท สำหรับบริษัท ตัวอย่างในวิทยานิพนธ์นี้ ถือว่าไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่าเริ่มให้ไข่เมื่อเลี้ยงครบ 26 สัปดาห์
- 28 ไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 2 หรือ GPS₂ เริ่มให้ไข่ไปจนกว่าจะถูกปลดระวาง
- 29 ไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 3 หรือ GPS₃ เริ่มให้ไข่ไปจนกว่าจะถูกปลดระวาง
- 30-31 ไข่ที่ได้รับจากไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 1 ในสัปดาห์ที่ 27 จะถูกส่งไปยังโรงพักเพื่อ ทำการพัก ซึ่งที่โรงพักไข่จะถูกเก็บไว้ในห้องเก็บไข่เพื่อรอการนำเข้าพักในระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน เมื่อไข่ถูกนำเข้าพัก จะต้องใช้เวลาในตู้พัก 3 สัปดาห์ จึงจะได้ลูกไก่ออกมา เป็นลูกไก่ PS รุ่นที่ 1 จากไก่พันธุ์ GPS₁
- 31-32 ไข่ที่ได้รับจากไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 2 ในสัปดาห์ที่ 28 จะพักออกเป็นลูกไก่ PS รุ่นที่ 1 จากไก่พันธุ์ GPS₂ ในลักษณะเช่นเดียวกับไข่ที่พักเป็นลูกไก่ PS₁ จากไก่พันธุ์ GPS₁ และในขณะเดียวกันไข่รุ่นต่อ ๆ มาจากไก่พันธุ์ GPS₁ ก็จะพักออกเป็นลูกไก่ PS รุ่นที่ 2, 3, 4, ... จนถึงไข่รุ่นสุดท้ายจาก GPS₁
- 32-33 ไข่ที่ได้รับจากไก่พันธุ์รุ่นแม่-ย่า ชุดที่ 3 ในสัปดาห์ที่ 29 จะพักออกเป็นลูกไก่ PS รุ่นที่ 1 จากไก่พันธุ์ GPS₃ ในลักษณะเช่นเดียวกับไข่ที่พักเป็นลูกไก่ PS₁ จากไก่พันธุ์ GPS₁ และ GPS₂ และในขณะเดียวกัน ไข่รุ่นต่อ ๆ มาจากไก่พันธุ์ GPS₁ และ GPS₂ ก็จะพักเป็นลูกไก่ PS รุ่นที่ 2, 3, 4... จนถึงรุ่นสุดท้ายจาก GPS₁ และ GPS₂

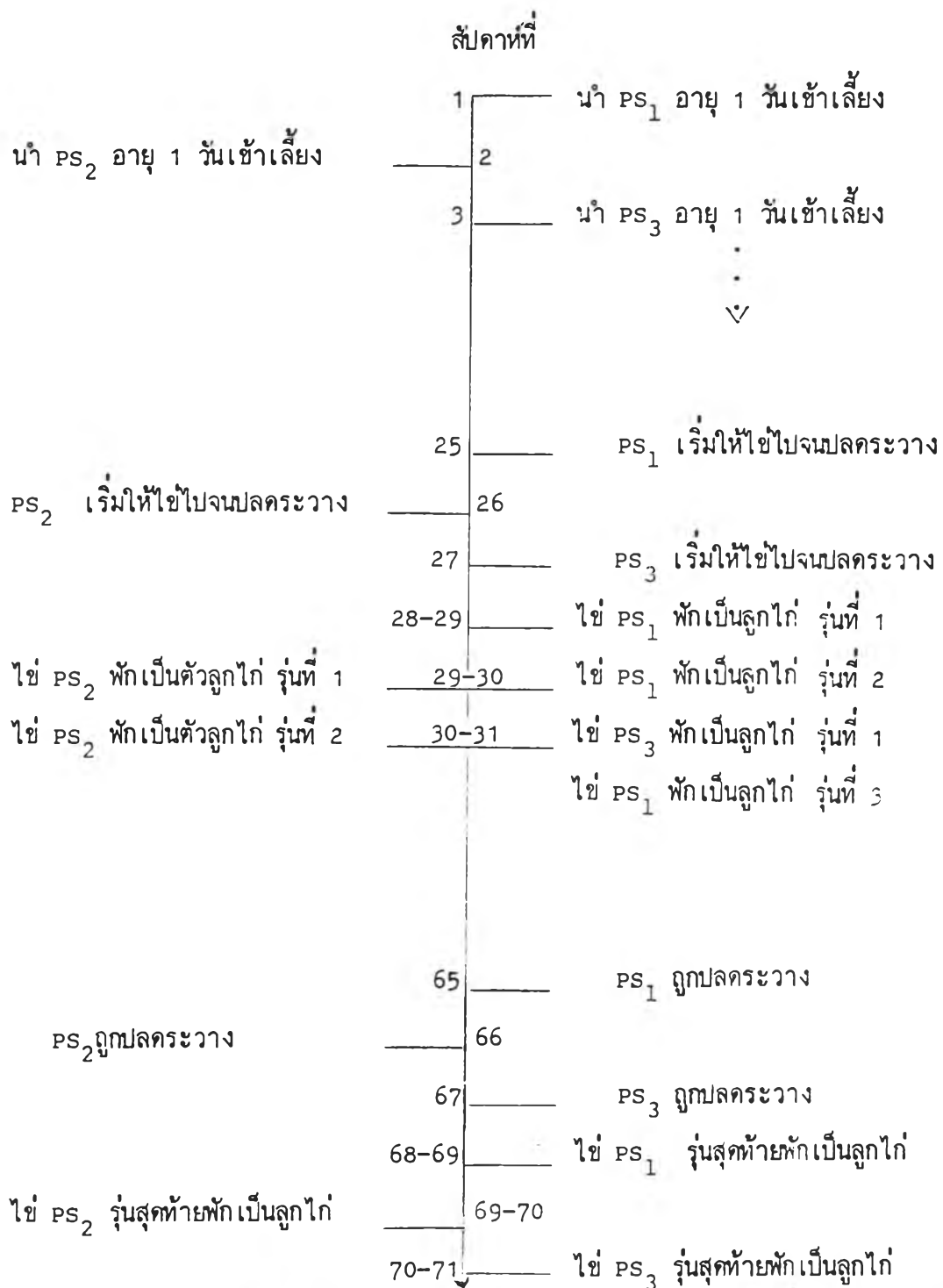
สัปดาห์ที่

- 63 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ GPS₁ มาได้ 62 สัปดาห์ GPS₁ นี้จะถูกปลดระวาง
- 64 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ GPS₂ มาได้ 62 สัปดาห์ GPS₂ นี้จะถูกปลดระวาง
- 65 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ GPS₃ มาได้ 62 สัปดาห์ GPS₃ นี้จะถูกปลดระวาง
- 66-67 ไช้ที่ผลิตได้จาก GPS₁ รุ่นสุดท้าย ซึ่งจะถูกส่งไปยังโรงพักในสัปดาห์ที่ 63 จะพักเป็น
ลูกไก่ใน 3-4 สัปดาห์ถัดมา เป็นลูกไก่ PS รุ่นสุดท้ายจาก GPS₁
- 67-68 ไช้ที่ผลิตได้จาก GPS₂ รุ่นสุดท้าย ซึ่งถูกส่งไปยังโรงพักในสัปดาห์ที่ 64 จะพักเป็น
ลูกไก่ใน 3-4 สัปดาห์ถัดมา เป็นลูกไก่ PS รุ่นสุดท้ายจาก GPS₂
- 68-69 ไช้ที่ผลิตได้จาก GPS₃ รุ่นสุดท้าย ซึ่งถูกส่งไปยังโรงพักในสัปดาห์ที่ 65 จะพักเป็น
ลูกไก่ใน 3-4 สัปดาห์ถัดมา เป็นลูกไก่ PS รุ่นสุดท้ายจาก GPS₃

ในกรณีของ PS ก็เช่นเดียวกัน เมื่อนำลูกไก่ PS อายุ 1 วัน เข้าเลี้ยงภายใต้ การดูแลอย่างเข้มงวดด้านอาหารและสิ่งแวดล้อมแล้ว PS เพศเมียจะเริ่มให้ไข่เมื่อมีอายุได้ 24-26 สัปดาห์ และจะให้ไข่ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะปลดกระวางแม่ไก่เมื่ออายุประมาณ 62-66 สัปดาห์* เช่นเดียวกัน แผนภาพที่ 3.2 แสดงรายละเอียดของช่วงเวลานับตั้งแต่นำลูกไก่ อายุ 1 วัน เข้าโรงเรือน จนกระทั่งผลิตเป็นลูกไก่ออกสู่ตลาด

*มีบางบริษัทที่ผลิตลูกไก่ให้สัมภาษณ์ว่าในช่วงที่ราคาลูกไก่อยู่ในเกณฑ์ดี (ตลาดขาดแคลน ลูกไก่) เคยยืดอายุแม่ไก่ถึง 75 สัปดาห์ แต่เจ้าหน้าที่ของบริษัทอาร์เบอร์เอเคอร์สกล่าวว่า ความปกติเมื่อแม่ไก่มีอายุมากกว่า 66 สัปดาห์แล้วจะผลัดขน ซึ่งหมายความว่าหยุดให้ไข่ไปชั่ว ระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะหมายถึงว่าการยืดอายุการปลดกระวางต่อไปจะไม่คุ้ม นอกจากนี้คุณภาพ ลูกไก่ที่ผลิตได้จะตกต่ำลงไปมากด้วย

ภาพที่ 3.2 แผนภาพแสดงระยะเวลาจากเริ่มเลี้ยง PS แต่ละรุ่นจนถึงปลดกระวาง

หมายเหตุ : สมมติให้มีการปลดกระวางเมื่อเลี้ยงไก่ได้ 64 สัปดาห์ หรือเมื่อไก่มีอายุสัปดาห์ที่ 65

คำอธิบายแผนภาพที่ 3.2

สัปดาห์ที่

- 1 เริ่มนำลูกไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 1 หรือ PS_1 เข้าเลี้ยง
- 2 เริ่มนำลูกไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 2 หรือ PS_2 เข้าเลี้ยง
- 3 เริ่มนำลูกไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 3 หรือ PS_3 เข้าเลี้ยง
- 25 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 1 หรือ PS_1 ได้ 24 สัปดาห์ ไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 1 นี้จะเริ่มให้ไข่และให้ไปเรื่อยๆจนกว่าจะถูกปลดกระวาง
- 26 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 2 หรือ PS_2 ได้ 24 สัปดาห์ ไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 2 นี้จะเริ่มให้ไข่ และให้ไปเรื่อยๆจนกว่าจะถูกปลดกระวาง
- 27 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 3 หรือ PS_3 ได้ 24 สัปดาห์ ไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 3 นี้จะเริ่มให้ไข่ และให้ไปเรื่อยๆจนกว่าจะถูกปลดกระวาง
- 28-29 ไข่ที่ได้รับจากไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 1 หรือ PS_1 ในสัปดาห์ที่ 25 จะถูกส่งไปยังโรงพักเพื่อทำการพัก ซึ่งที่โรงพักไข่จะถูกเก็บไว้ในห้องเก็บไข่เพื่อรอการนำเข้าพักในระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน เมื่อไข่ถูกนำเข้าพัก จะต้องใช้เวลาในตู้พัก 3 สัปดาห์ จึงจะพักเป็นลูกไก่เนื้อ รุ่นที่ 1 จากไก่พันธุ์ PS_1
- 29-30 ไข่ที่ได้รับจากไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 2 หรือ PS_2 ในสัปดาห์ที่ 26 จะถูกส่งไปยังโรงพัก และพักออกเป็นลูกไก่เนื้อ รุ่นที่ 1 จากไก่พันธุ์ PS_2 ในลักษณะเช่นเดียวกับไข่ที่พักเป็นลูกไก่เนื้อ รุ่นที่ 1 จาก PS_1 และในขณะเดียวกันไข่รุ่นต่อ ๆ มา จาก PS_1 ก็จะพักออกเป็นลูกไก่เนื้อรุ่นที่ 2, 3, 4, ... จนถึงไข่รุ่นสุดท้ายจาก PS_1
- 30-31 ไข่ที่ได้รับจากไก่พันธุ์รุ่นพ่อ-แม่ ชุดที่ 3 หรือ PS_3 ในสัปดาห์ที่ 27 จะถูกส่งไปยังโรงพักและพักออกเป็นลูกไก่เนื้อรุ่นที่ 1 จากไก่พันธุ์ PS_3 ในลักษณะเช่นเดียวกับไข่ที่พักเป็นลูกไก่เนื้อ รุ่นที่ 1 จากไก่พันธุ์ PS_1 และ PS_2 และในขณะเดียวกันไข่รุ่นต่อ ๆ มาจาก PS_1 และ PS_2 ก็จะพักออกเป็นลูกไก่เนื้อรุ่นที่ 2, 3, 4... จนถึงไข่รุ่นสุดท้ายจาก PS_1 และ PS_2
- 65 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ PS_1 มาได้ 64 สัปดาห์ PS_1 นี้จะถูกปลดกระวาง
- 66 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ PS_2 มาได้ 64 สัปดาห์ PS_2 นี้จะถูกปลดกระวาง

สัปดาห์ที่

- 67 เมื่อเลี้ยงไก่พันธุ์ PS_3 มาได้เป็น 64 สัปดาห์ PS_3 นี้จะถูกปลดกระวาง
- 68-69 ไข่ที่ผลิตได้จาก PS_1 รุ่นสุดท้าย ซึ่งถูกส่งไปยังโรงพัก ในสัปดาห์ที่ 65 จะพักเป็น
ลูกไก่เนื้อใน 3-4 สัปดาห์ถัดมา เป็นลูกไก่เนื้อรุ่นสุดท้ายจาก PS_1
- 69-70 ไข่ที่ผลิตได้จาก PS_2 รุ่นสุดท้าย ซึ่งถูกส่งไปยังโรงพักในสัปดาห์ที่ 66 จะพักเป็น
ลูกไก่เนื้อใน 3-4 สัปดาห์ถัดมา เป็นลูกไก่เนื้อรุ่นสุดท้ายจาก PS_2
- 70-71 ไข่ที่ผลิตได้จาก PS_3 รุ่นสุดท้าย ซึ่งถูกส่งไปยังโรงพักในสัปดาห์ที่ 67 จะพักเป็น
ลูกไก่เนื้อใน 3-4 สัปดาห์ถัดมา เป็นลูกไก่ PS รุ่นสุดท้ายจาก PS_3

ลูกไก่พันธุ์เนื้อที่ผลิตได้จาก PS เหล่านี้ จะถูกนำไปเลี้ยงอีกประมาณ 8 สัปดาห์ กลายเป็นไก่กระทงที่นำเข้าโรงงานชำแหละเป็นไก่สดแช่เย็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ออกมาจำหน่าย ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า กระบวนการผลิตไก่สดแช่เย็นแบ่งออกเป็น 3 ช่วงใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. การผลิตลูกไก่
2. การผลิตไก่กระทง (ไก่เนื้อ)
3. การชำแหละ

การดำเนินงานการผลิตในแต่ละช่วงกระทำโดยบริษัทในเครือแต่ละบริษัทซึ่งจะมีลักษณะการดำเนินงานที่แยกออกจากกันโดยอิสระ ผลผลิตที่ได้จากการผลิตในแต่ละช่วงจะถือเป็นสินค้าสำเร็จรูปของแต่ละบริษัทซึ่งจำหน่ายให้กับบริษัทในเครือเดียวกันและบุคคลภายนอก การดำเนินการผลิตในแต่ละช่วงการผลิตทั้งสาม มีรายละเอียดดังนี้คือ

การผลิตลูกไก่

ในบทที่ 2 ได้กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันผู้ผลิตลูกไก่ภายในประเทศไทยยังขาดความรู้ด้านวิทยาการและเงินทุนในการศึกษาค้นคว้าเพื่อผลิตลูกไก่พันธุ์ระดับทวีค หรือ GGP (Great Grand Parents Stock) ที่ดี ผู้ผลิตจึงต้องอาศัยการนำเข้าลูกไก่พันธุ์ระดับปู่-ย่า หรือ GPS จากต่างประเทศ แล้วนำมาผลิตลูกไก่พันธุ์ระดับพ่อ-แม่ หรือ PS แต่การผลิตลูกไก่พันธุ์ PS ในประเทศไทยก็ยังไม่แพร่หลาย มีเพียง 3 บริษัทเท่านั้นที่มีการผลิตลูกไก่พันธุ์ออกจำหน่าย ส่วนบริษัทอื่นยังต้องนำเข้าลูกไก่พันธุ์ PS จากต่างประเทศเพื่อผลิตเป็นลูกไก่กระทง ดังนั้นการผลิตลูกไก่ในประเทศไทยจึงมีทั้งที่นำเข้าลูกไก่พันธุ์ PS เข้ามาแล้วเลี้ยงจนสามารถผลิตลูกไก่กระทงได้และการนำเข้าลูกไก่พันธุ์ GPS เข้ามาแล้วเลี้ยงจนสามารถผลิตลูกไก่พันธุ์ PS ได้ จากนั้นก็ขายต่อไปให้บริษัทอื่นนำไปเลี้ยงต่อจนสามารถผลิตเป็นลูกไก่กระทงออกจำหน่ายได้ กระบวนการผลิตลูกไก่กระทงแบ่งเป็น 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ ช่วงการผลิตลูกไก่พันธุ์ PS และช่วงการผลิตลูกไก่กระทง แต่ลักษณะการผลิตของทั้ง 2 ช่วงนี้จะคล้ายคลึงกันเนื่องจากเป็นการนำเข้าไก่พันธุ์เพื่อผลิตเป็นลูกไก่เหมือนกัน จะมีข้อแตกต่างกันบ้างก็เพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตลูกไก่พันธุ์ยังคงต้องพิถีพิถันในด้านต่าง ๆ เพื่อรักษาลักษณะที่ดีของพันธุ์ไว้

กระบวนการผลิตลูกไก่จะประกอบด้วยขั้นตอนการผลิตที่สำคัญ 2 ขั้นตอนคือ

- การผลิตไข่ฟัก
- การฟักไข่

1. การผลิตไข่ฟัก

กระบวนการผลิตไข่ฟัก หมายถึง กระบวนการตั้งแต่การเตรียมการเพื่อนำลูกไก่พันธุ์เข้ามาเลี้ยงตลอดจนถึงการจัดการด้านต่าง ๆ และกรรมวิธีการเลี้ยงไก่พันธุ์จนกระทั่งไก่พันธุ์นั้นสามารถให้ผลผลิตออกมาเป็นไข่ ขั้นตอนการผลิตไข่ฟักในที่นี่แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1.1 การจัดการไก่พันธุ์

1.2 การเลี้ยงไก่พันธุ์

1.1 การจัดการไก่พันธุ์

การที่จะเลี้ยงดูไก่พันธุ์ให้ประสบผลสำเร็จ คือ สามารถผลิตลูกไก่ได้มากนั้น จะต้องมีการจัดการไก่พันธุ์ที่ดี ปัจจัยสำคัญในการจัดการไก่พันธุ์ที่ประกอบด้วย

- การวางผังฟาร์ม
- การจัดหาพันธุ์
- การให้อาหาร
- การจัดการเลี้ยง
- การสุขาภิบาล และการป้องกันโรค

1) การวางผังฟาร์ม

การวางผังฟาร์มที่ดี เริ่มต้นตั้งแต่การเลือกทำเลที่ตั้งฟาร์ม ซึ่งควรอยู่ห่างไกลจากชุมชนและฟาร์มอื่น ๆ นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการตั้งฟาร์มอยู่ริมถนนสายใหญ่หรือเส้นทางที่มีการขนส่งไก่เป็นประจำ อาคารที่จำเป็นสำหรับฟาร์มไก่พันธุ์ ได้แก่

- อาคารเลี้ยงไก่ (โรงเรือน)
- อาคารเก็บอาหาร
- อาคารอาบน้ำยาสำหรับพนักงานเลี้ยงและทุกคนที่จะเข้าฟาร์ม
- แท็งก์เก็บน้ำมีความจุ 10-20 ตัน สูง 10-15 เมตร
- อ่างฆ่าเชื้อรถยนต์ที่เข้า-ออกฟาร์ม
- โกดังเก็บวัสดุ และอุปกรณ์ของใช้ภายในฟาร์ม
- อาคารบ้านพักสำหรับผู้จัดการฟาร์ม พนักงานฟาร์มแยกเป็น

หญิงชาย อาคารโรงครัว และห้องอาหารสำหรับพนักงาน

หลักการวางผังฟาร์มไก่พันธุ์ที่คัมคังนี้คือ

- โรงเรือนที่เลี้ยงไก่อายุเท่ากันหรือฝูงเดียวกัน ควรห่างกัน ไม่น้อยกว่า 50 เมตร
- โรงเรือนที่เลี้ยงไก่อายุต่างกันหรือคนละฝูงกัน ควรห่างกัน ไม่น้อยกว่า 100 เมตร
- โรงเรือนไก่ควรอยู่ห่างจากรั้วฟาร์มหรือโรงเรือนอื่นไม่น้อยกว่า 100 เมตร
- โรงเรือนไก่ควรตั้งอยู่ในแนวตามตะวัน หรือแนวทิศตะวันออกเฉียง-ตะวันตก เพื่อลดความร้อนจากแสงอาทิตย์ และขณะเดียวกันก็สามารถรับลม ซึ่งปกติมักอยู่ในแนวทิศตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือได้เป็นอย่างดี
- โรงเรือนไก่ควรตั้งอยู่ห่างจากบ้านคนพอสมควรเพื่อสุขภาพ และอนามัยของคน และไม่ควรอยู่ต่ำลม เพราะกลิ่นมูลไก่อาจไปรบกวนคนได้
- ที่ตั้งฟาร์มควรเป็นบริเวณที่รักษาความสะอาดได้ง่าย ไม่เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคหรือพาหะนำโรค คือ ไม่เป็นที่น้ำขังได้ง่าย และ หรือ รกรุงรัง
- โรงเรือนไก่ต้องมีลักษณะของโรงเรือนที่ดีสำหรับไก่พันธุ์ คือ สามารถกันแดด ลม ฝนได้ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการระบายอากาศดี เย็นสบายแต่ไม่ถึงกับลมโกรก หรือฝนสาดได้ สามารถป้องกันศัตรูต่าง ๆ เช่น นก หนู แมลง ฯลฯ ได้

และที่สำคัญ คือ จะต้องมียุบกรณ์สำหรับเลี้ยงไก่ประจำโรงเรือนแต่ละแห่ง ไม่ใช้ปะปนกัน ในปัจจุบันบริษัทเลี้ยงไก่พันธุ์ได้ออกแบบโรงเรือนสำหรับเลี้ยงไก่ที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่พันธุ์ในประเทศไทยโดยมีลักษณะดังนี้คือ

- หลังคาควรเป็นแบบจั่ว 2 ชั้น มีความลาดเอียงประมาณ 30° ช่องระหว่างหลังคาชั้นล่างควรห่างกันประมาณ 1 ใน 3 ของขนาดความกว้างของโรงเรือนไก่

- ชายคาควรยื่นจากขอบโรงเรือนประมาณ 1.80-2.00 เมตร และควรอยู่สูงจากพื้นประมาณ 1.80-2.00 เมตร ซึ่งจะช่วยในการระบายอากาศในโรงเรือนไก่และการป้องกันนกสัตว์เข้าเล้าได้อย่างดี

- ควรมีความกว้าง 12 เมตร ความยาวตามต้องการ ด้านข้างบุด้วยลวดตาข่ายขนาด 4-6 หุน ให้สามารถป้องกัน นก หนู และสัตว์อื่นได้ ภายในเป็นห้องขนาดความยาว 12-20 เมตร ตามระยะของช่วงเสา เพื่อความสะดวกในการจัดการ

- ช่องอาบน้ำยา โรงพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อรถยนต์ เป็นโรงเรือนที่จำเป็นต้องมี และควรออกแบบให้ใช้ได้ทั้งระบบรมควันและพ่นยาฆ่าเชื้อโรค

- ห้องเก็บอาหาร ควรก่อสร้างอย่างมิดชิดและสามารถป้องกันนก หนู และสัตว์อื่นเข้าได้ นอกจากนั้นยังต้องมิดชิดพอที่จะใช้วิธีรมควันได้ด้วย เพื่อทำการฆ่าเชื้อโรคที่ติดมากับถุงอาหาร

2) การจัดการพันธุ์

ไก่พันธุ์ที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อผลิตลูกไก่นั้น จะเป็นพันธุ์ผสมระหว่างสายพันธุ์ที่ได้คัดเลือกและพิสูจน์ความสามารถของลูกหลานมาแล้วโดยให้มีลักษณะเด่นทางการใช้ การฟักออก ลำตัวใหญ่ เติบโตเร็ว อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ (Feed Conversion Rate = FCR) ดี ความต้านทานโรคสูง

3) การให้อาหาร

อาหารคุณภาพดีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเลี้ยงไก่ให้ประสบความสำเร็จ ความมุ่งหมายอันค้ำแรกของอาหารก็คือ ให้ไก่เปลี่ยนอาหารเหล่านั้นไปเป็นเนื้อและไข่ให้ได้ผลสูงที่สุด ปัจจุบันวิทยาศาสตร์แขนงอาหารไก่ก้าวหน้ามาก ทำให้อาหารไก่มีคุณภาพสูงกว่าสมัยก่อน ไก่มีอัตราการแปลงอาหารเป็นเนื้อดีกว่าแต่ก่อนมาก

ร่างกายของไก่ต้องการอาหารเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต สร้างความเจริญเติบโตให้แก่กล้ามเนื้อและอวัยวะต่าง ๆ ซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมของร่างกาย ตลอดจนช่วยให้ระบบต่าง ๆ ในร่างกายทำงานได้อย่างสมบูรณ์เป็นปกติ สารอาหารที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของไก่ มี 6 ประเภท ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน เกลือแร่ และน้ำ โดยน้ำเป็นสารอาหารที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของไก่เป็นอย่างมาก ความเป็นอยู่ประจำวันของไก่จะขาดน้ำไม่ได้ ปกติไก่จะดื่มน้ำได้มากกว่าน้ำ ความสะอาดของน้ำก็เป็นสิ่งที่ผู้เลี้ยงจะต้องคำนึงถึงด้วย เพราะการใช้น้ำที่ไม่สะอาดพอให้ไก่ จะทำให้ไก่เกิดอาการท้องร่วงได้ง่ายซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพการให้ไข่ของไก่ด้วย น้ำสำหรับไก่ควรมีคุณสมบัติดังนี้คือ

- มีของแข็งแขวนลอยอยู่ในน้ำไม่เกิน 3,000 ppm* (3,000 ส่วนในน้ำ 1 ล้านส่วน)
- มีปริมาณเกลือต่าง ๆ ปะปนในน้ำไม่เกิน 4,000 ppm เพราะถ้ามีมากเกินไปจะทำให้ไก่ท้องร่วง อุจจาระเหลว
- ไม่เป็นน้ำกระด้าง เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองสารเคมีในการซักล้าง และทำให้อายุการใช้งานของอุปกรณ์ให้น้ำสั้นลง อีกทั้งไม่เหมาะต่อสุขภาพไก่ด้วยอาจทำให้ไก่เป็นโรคได้
- ไม่เป็นกรดหรือด่างมากเกินไป มีระดับความเป็นกรด-ด่าง อยู่ระหว่าง 6-9 เพราะถ้าน้ำเป็นกรดหรือด่างมากเกินไปจะทำให้อุปกรณ์การให้น้ำสกปรกง่ายขึ้น

*ppm (part per million) เป็นหน่วยวัดปริมาณของสาร หมายถึง ปริมาณสารนั้นที่มีอยู่ในสารประกอบ 1 ล้านส่วน

- มีส่วนประกอบของไนโตรเจนไม่เกิน 200-300 ppm
- ไม่ตกตะกอน เพราะจะทำให้ท่อน้ำและหัวฉีดต่าง ๆ อุดตัน
- ไม่มีจุลินทรีย์ที่จะทำให้เกิดโรค
- ระดับของสารเคมีสำหรับน้ำดื่มของไก่ควรอยู่ในระดับที่เหมาะสม (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงระดับสารเคมีสำหรับน้ำดื่มของไก่

สารเคมี	ปริมาณเป็น ppm	
	ระดับที่เหมาะสมไม่เกิน	ระดับสูงสุดไม่เกิน
แคลเซียม	75	200
คลอไรด์	200	600
ทองแดง	0.05	1.50
เหล็ก	0.10	1
แมกเนเซียม	30	150
มังกานีส	0.05	0.05
สังกะสี	5	15
กำมะถัน	200	400
แอมโมเนีย	-	1.0
ฟลูออรีน	-	1.3
เมอคิวรี	-	0.002
ตะกั่ว	-	0.5
ซีลีเนียม	-	0.01

ที่มา : อารงศักดิ์ พลบำรุง. "เทคนิคบางประการในการเพิ่มผลผลิตไก่."

สัตว์เศรษฐกิจ 5 (ธันวาคม 2530): 42-44.

ส่วนสารอาหารอีก 5 ประเภทนั้น จากความก้าวหน้าในวิทยาการทางด้านอาหารสัตว์ ได้มีการผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูปขึ้น โดยมีสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายไก่ทั้ง 5 ประเภทอยู่ครบถ้วน และอยู่ในลักษณะที่ไก่ชอบกิน ไม่มีกลิ่นเหม็นอับ ประกอบด้วยสารอาหารแต่ละประเภทตามอัตราส่วนความต้องการสารอาหารนั้น ๆ ของร่างกายไก่ โดยมีปริมาณโปรตีนในอาหารเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก่อนอื่น หลักกว้าง ๆ สำหรับปริมาณโปรตีนในอาหารไก่สำเร็จรูปมีดังนี้คือ

- อาหารลูกไก่ (แรกเกิด - 8 สัปดาห์) ควรมีโปรตีน 20-22%
- อาหารไก่รุ่น (ตั้งแต่ 9-18 สัปดาห์) ควรมีโปรตีน 16-18%
- อาหารไก่พันธุ์ (ตั้งแต่ 19 สัปดาห์เป็นต้นไป) ควรมีโปรตีน

อย่างน้อย 16%

และควรให้มีโปรตีนประเภทเนื้อสัตว์เท่าหรือสูงกว่าโปรตีนจากพืช กับให้วิตามิน เอ ดี ไบโอฟลวิน บี 12 และแคลเซียมเพิ่มขึ้นอีก

อาหารสำเร็จรูปสำหรับไก่พันธุ์ปัจจุบันมีอยู่ 3 ระยะคือ

- อาหารไก่เล็ก สำหรับไก่อายุ 1 วัน จนถึง 4 สัปดาห์
- อาหารไก่รุ่นพันธุ์ สำหรับไก่อายุ 4-6 สัปดาห์ ถึง 20 สัปดาห์
- อาหารไก่ใหญ่พันธุ์ สำหรับไก่อายุ 20 สัปดาห์ขึ้นไป

อาหารสำเร็จรูปสำหรับไก่พันธุ์เหล่านี้ จะต้องมียัตราส่วนของ โปรตีน ไขมัน กาก และความชื้นต่ำสุดตามที่พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์* กำหนดไว้และมีอัตราส่วนการผสมวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดที่ เหมาะสม**

* คุพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ที่ภาคผนวก ฉ. หน้า 300

** คุตารางแสดงขีดจำกัดในการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดเป็นอาหารไก่ที่

การให้สารเพิ่มเติมในอาหารไก่

การเลี้ยงไก่เป็นอุตสาหกรรมเช่นในปัจจุบันนี้ นอกจากการให้อาหารที่ค้แล้ว ยังต้องมีการให้สารอื่น ๆ เพิ่มเติมแก่ไก่อีก เพื่อเสริมให้ไก่มีผลผลิตดียิ่งขึ้น แต่สารเหล่านี้มิได้ช่วยเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการในอาหารสัตว์แต่อย่างใด สารเพิ่มเติมที่ไม่ใช่สารอาหาร (Non-Nutrient Additives) เหล่านี้ ได้แก่

- ยาป้องกันโรคบิด (Anti-coccidials) จุดประสงค์ในการใช้ก็คือ เพื่อป้องกันการเกิดโรคบิด และควรรใช้ในระยะเวลาก่อนมีโรค
- สารปฏิชีวนะ (Antibiotics) จุดประสงค์ในการใช้ก็เพื่อป้องกันและรักษาโรคมางชนิด และสารปฏิชีวนะบางชนิดก็ใช้เป็นสารเร่งการเจริญเติบโตด้วย
- สารกันหืน (Antioxidants) จุดประสงค์ของการใช้คือ ช่วยป้องกันการทำลายวิตามินที่ละลายได้ในไขมัน เช่น วิตามิน เอ อี ดี เค เป็นต้น
- สารป้องกันรา (Antifungal) จุดประสงค์ในการใช้ก็เพื่อป้องกันราที่เกิดขึ้นที่อาหารสัตว์อันจะทำอันตรายต่อสัตว์ได้ สารนี้จะช่วยป้องกันไม่ให้ราเจริญเติบโตในอาหาร หรือในระบบทางเดินอาหารของสัตว์ปีก
- สารเพิ่มสีเหลือง (Carotenoid pigments) จุดประสงค์ในการใช้ก็เพื่อให้สีของไข่แดงและผิวของไก่สวย
- ฮอร์โมน (Hormones) จุดประสงค์ในการใช้ก็เพื่อเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตในสัตว์ปีก
- ยาป้องกันพยาธิ (Worm Compounds)
- Potentiation products จุดประสงค์ในการใช้ก็เพื่อเพิ่มความต้านทานต่อเชื้อโรคให้แก่ร่างกายไก่
- สารเพิ่มการกินอาหารของสัตว์ (Flavoring agents)
- เอนไซม์ (Enzymes) จุดประสงค์ในการใช้ก็เพื่อเพิ่มความย่อยง่ายของธัญพืช
- สารลดความเครียด (Tranquilizing drugs)

4) การจัดการเลี้ยง

ในการจัดการเลี้ยงไก่พันธุ์ที่ดีและถูกต้องตามหลักวิชา มีสิ่งที่จะต้อง พิจารณาเป็นพิเศษในด้านกรรมวิธีการผลิต ได้แก่

- ระบบการเลี้ยง
- การกกลูกไก่
- การตัดปากไก่
- การควบคุมแสงสว่าง
- การควบคุมอาหาร และน้ำหนักตัว

4.1) ระบบการเลี้ยง

ระบบการเลี้ยงไก่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นไก่พันธุ์ หรือไก่ กระทั่ง จะใช้ระบบการจัดการฟาร์มที่นำสัตว์เข้า-ออกเป็นชุด (All in, All out) คือ นำไก่เข้าเลี้ยงพร้อมกันทั้งโรงเรือน เมื่อขายก็นำออกขายทั้งโรงเรือน ทั้งนี้เพื่อตัดวงจรของ โรคและเพื่อการสุขอนามัยที่ดี

4.2) การกกลูกไก่

การกกลูกไก่ หมายถึง การเลี้ยงดูลูกไก่อ่อนในระยะ 2-4 สัปดาห์แรก โดยจะต้องให้ความอบอุ่น เลี้ยงดูให้ดี เพื่อให้ลูกไก่เติบโตเร็ว และแข็งแรง ลูกไก่คุณภาพดีจะแข็งแรง สมบูรณ์ เลี้ยงรอดสูง เติบโตเร็ว ชนกลุ่มตัวเร็ว ปัจจัยที่ช่วยให้อาการ กกลูกไก่ได้ผลดีคือ

- ความอบอุ่นที่สม่ำเสมอตลอดเวลา
- ความกว้างของที่กก
- อากาศภายในถ่ายเทได้อย่างปกติ
- การรักษาความสะอาด

วิธีการกกลูกไก่ ในปัจจุบันจะใช้วิธีการกกลูกไก่บนพื้น ธรรมดา เพราะทำให้ดูแลลูกไก่ได้ทั่วถึง สำหรับการจัดเตรียมการกกลูกไก่ก่อนที่ลูกไก่จะ

มาถึง มีสิ่งที่ต้องจัดเตรียมให้พร้อมดังนี้คือ

ก. โรงเรือน จะต้องได้รับการล้างทำความสะอาดทุกซอกทุกมุม อย่าให้มีเศษมูลไก่ หรือวัสดุรองพื้นของไก่รุ่นก่อนหลงเหลือตกค้างอยู่เป็นอันขาด สำหรับบางแห่งที่มีความสกปรกติดอยู่มากให้ใช้ผงซักฟอกและแปรงขัดออกให้สะอาด ภายหลังจากที่โรงเรือนแห้งแล้วให้ฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคในอัตราส่วนที่เหมาะสม

ก่อนนำลูกไก่เข้า 7 วัน ให้นำวัสดุรองพื้นที่สะอาดปราศจากเชื้อราเข้าปูรองพื้นที่จะใช้กก เช่น ขี้กบ หรือแกลบ เป็นต้น พร้อมกับนำอุปกรณ์ที่จำเป็นในการกกลูกไก่เข้าติดตั้งในเล้า ปิดผ้าม่านโดยรอบ แล้วพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอีกครั้งหนึ่งให้ทั่วทั้งภายในและภายนอกโรงเรือน

การคำนวณจำนวนลูกไก่ที่สามารถใช้เลี้ยงในโรงเรือนตั้งแต่วันแรกถึง 6 สัปดาห์ ให้เลี้ยงในอัตราลูกไก่ 11 ตัวต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร

ข. อุปกรณ์การกกลูกไก่ ให้จัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการกกลูกไก่ให้พร้อม เช่น

- เครื่องกกลูกไก่แบบฟาซี ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 115-120 เซนติเมตร ใช้แหล่งความร้อนจากแก๊สหรือไฟฟ้าขนาด 600-1,000 วัตต์ ใช้ในอัตรา 1 เครื่องต่อลูกไก่ 500 ตัว

- แผ่นล้อมกก ใช้แผ่นสังกะสีที่บสูง 45 เซนติเมตร เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกไก่ออกไปอยู่ห่างจากเครื่องกกมากเกินไป โดยจะกั้นอยู่รอบเครื่องกกในระยะห่างจากขอบเครื่องกก 60-150 เซนติเมตร ขึ้นอยู่กับชนิดของเครื่องกกและสภาพแวดล้อม

- ที่ให้น้ำ ในการกกลูกไก่ระยะ 1-2 สัปดาห์ ควรใช้กระติกน้ำสำหรับลูกไก่ขนาดบรรจุ 1 แกลลอนในอัตรา 2 ใบต่อลูกไก่ 100 ตัว หลังจากนั้นใช้แบบรางน้ำอัตโนมัติ โดยใช้อัตราความยาวตามขอบราง 1.5 เซนติเมตร (หรือ 0.6 นิ้ว) ต่อไก่ 1 ตัว จนไก่อายุ 6 สัปดาห์ ในช่วงที่เปลี่ยนที่ให้น้ำมาเป็นแบบรางอัตโนมัติใหม่ ๆ ควรวางกระติกน้ำไว้ด้วย จนกว่าจะแน่ใจว่า ไก่ทุกตัวหาที่ให้น้ำใหม่พบแล้ว

- ที่ให้อาหาร ในระยะสัปดาห์แรกของการกก ลูกไก่ ควรใช้ถาดสำหรับให้อาหารลูกไก่ขนาด 35×50 เซนติเมตร ขอบสูง 3.5 เซนติเมตร โภชนาอาหารให้ลูกไก่กินในอัตรา 1 ถาดต่อลูกไก่ 100 ตัว หลังจากนั้นให้เปลี่ยนเป็นถาดของ ถังอาหารแบบแขวนอัตรา 4 ใบ ต่อไก่ 100 ตัวหรือวางอาหารอัตโนมัติโดยใช้อัตราตามความ ยาวขอบราง 5 เซนติเมตร (หรือ 2 นิ้ว) ต่อไก่ 1 ตัว จนไก่มีอายุ 6 สัปดาห์

- ผ้าม่าน ในโรงเรือนที่ใช้กกลูกไก่ควรมีผ้าม่าน บังลมเพื่อป้องกันลมโกรกลูกไก่ เพราะจะทำให้การกกลูกไก่ไม่ได้ผล และอาจทำให้ไก่ป่วย ได้ง่าย โดยเฉพาะการกกลูกไก่ในระยะ 3 สัปดาห์แรก ต้องคอยดูแลเรื่องการปิดเปิดผ้าม่าน ให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ และสามารถป้องกันลมโกรกได้อย่างแน่นอน

อุปกรณ์ดังกล่าวมานี้จะต้องผ่านการล้างทำความสะอาด อย่างดีและฆ่าเชื้อโรคด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคในอัตราส่วนที่ถูกต้องก่อนที่จะนำเข้าสู่โรงเรือนก กลูกไก่ นอกจากนั้นจะต้องอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดีก่อนที่จะนำลูกไก่เข้ากกไม่น้อย กว่า 24 ชั่วโมง

ค. การจัดการทั่วไป ก่อนที่ลูกไก่จะมาถึงฟาร์ม 3-4 ชั่วโมง จะต้องจัดเตรียมเปิดไฟเครื่องกกตั้งอุณหภูมิของเครื่องกกไว้ที่ 90°พ - 95°พ และ จัดเตรียมน้ำใส่กระติกไว้ให้พร้อม น้ำสำหรับให้ลูกไก่กินในระยะแรกที่ลูกไก่มาถึงควรผสม น้ำตาลทรายในอัตราความเข้มข้น 10% (โดยใช้น้ำตาลทราย 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 10 ลิตร คำนวณให้ลูกไก่ได้กินน้ำผสมน้ำตาลเฉพาะระยะ 12 ชั่วโมงแรกก็เพียงพอแล้ว) น้ำที่เตรียม ไว้ให้ไก่กินนี้ควรผสมวิตามินหรือยาตามที่เห็นสมควร หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

เมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์ม ให้วางถาดลูกไก่เฉลี่ยไปตาม เครื่องกก อย่างวางถาดซ้อนกัน และให้เปิดฝาถาดลูกไก่ไว้ทุกถาด เสร็จแล้วจึงนำลูกไก่ เข้ากกด้วยความนุ่มนวล และตรวจนับจำนวนลูกไก่ที่นำเข้ามาไปพร้อมกัน ในเครื่องกกแต่ละชุดควรกกลูกไก่ประมาณ 500 ตัว และควรดูแลให้ลูกไก่ได้กินน้ำก่อนทุกตัวอย่างน้อย 2-4 ชั่วโมง ถ้าลูกไก่ตัวใดอ่อนเพลียมาจากการเดินทางควรให้ความช่วยเหลือบ้าง เช่น จับมา กินน้ำ เป็นต้น จากนั้นจึงเริ่มให้อาหารโดยโภชนาการลงในถาดอาหารสำหรับลูกไก่ ขณะให้อาหารควรเคาะถาดอาหารด้วย เพื่อเป็นการเรียกลูกไก่เข้ามากินอาหารและเป็นการ

ฝึกนิสัยลูกไก่ไปในตัว การจัดการในขณะกกลูกไก่นี้คือ

ก. การเปิดไฟแสงสว่างในโรงเรือน ควรให้มี

แสงสว่างภายในโรงเรือนเฉพาะระยะเวลา 3 วันแรกของการกกลูกไก่ก็เพียงพอแล้ว ส่วนในเครื่องกกควรมีไฟแสงสว่างล่อเพื่อให้ลูกไก่เข้าหาเครื่องกก โดยใช้หลอดไฟฟ้าขนาด 10 วัตต์ 1 ดวงต่อเครื่องกก 1 เครื่อง

ข. การควบคุมอุณหภูมิของเครื่องกก ควรควบคุม

อุณหภูมิให้สม่ำเสมอทั้งกลางวันและกลางคืน อย่าให้มีอุณหภูมิต่างกันมากนัก เพราะอาจทำให้ลูกไก่อ่อนแอได้ อุณหภูมิที่เหมาะสมมีดังนี้คือ

<u>อายุลูกไก่</u>	<u>อุณหภูมิที่เหมาะสม</u>
สัปดาห์ที่ 1	32-35° ซ หรือ 90-95° พ
สัปดาห์ที่ 2	29-32° ซ หรือ 85-90° พ
สัปดาห์ที่ 3	26-29° ซ หรือ 80-85° พ

ปกติควรทำการกกลูกไก่ 3 สัปดาห์ โดยพิจารณาอุณหภูมิและสภาวะอากาศแวดล้อมประกอบด้วย นอกจากนั้นจะต้องรับขยายแผ่นล้อมกกออกทุก ๆ 3 วันเพื่อเพิ่มพื้นที่การกก และยกเครื่องกกให้สูงขึ้นเพื่อให้การกระจายความร้อนจากเครื่องกกได้กว้างไกลเพียงพอต่อความต้องการของลูกไก่

ค. การให้อาหาร ในระยะสัปดาห์แรกของการกก

ซึ่งใช้ถาดอาหารให้อาหาร ควรหมั่นโปรยอาหารลงในถาดให้ลูกไก่กินทั้งกลางวันและกลางคืน โดยโปรยอาหารให้ครั้งละน้อย ๆ แต่บ่อยครั้ง วิธีนี้จะทำให้อาหารไม่สกปรก ลูกไก่ได้กินอาหารที่ใหม่สด และเป็นการกระตุ้นให้ไก่อยากกินอาหาร การใส่อาหารไว้ครั้งละมาก ๆ อาจทำให้อาหารสกปรก อาหารเสีย และการให้อาหารลูกไก่แบบถาด ลูกไก่จะลงไปกินย่ำบนอาหาร อาจอุจจาระหรือค้ำยเชื้อแบคทีเรียลงไปในถาดอาหาร ดังนั้นควรเก็บเศษอุจจาระ และเศษวัสดุรองพื้นในถาดอาหารออกทุกครั้งก่อนที่จะเติมอาหารใหม่ลงไป การโปรยอาหารควรทำอย่างน้อย 4 ครั้งในเวลากลางวันและ 2 ครั้งในเวลากลางคืน

ในระยะเวลาอายุ 2-4 สัปดาห์ ควรเริ่มเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ให้ อาหารและน้ำใหม่เป็นแบบที่จะต้องใช้อย่างถาวรต่อไปในอนาคต โดยวิธีเพิ่มที่ให้อาหารและ น้ำเข้าไปใช้ระยะเวลาเปลี่ยนแปลง 2-3 วัน แล้วสังเกตว่าลูกไก่คุ้นเคยกับอุปกรณ์ชนิดใหม่พอสมควร แล้วจึงเอาภาชนะอาหารและกระตักน้ำออก ให้ค่อยทำค่อยไปและเพิ่มอุปกรณ์ใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ จนมีอัตราส่วนที่เพียงพอ ในระยะนี้ควรทำไปพร้อม ๆ กับการขยายวงล้อมกกออกไป เพื่อให้ พื้นที่การเลี้ยงเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของลูกไก่ด้วย ในระยะเวลาอายุ 3 สัปดาห์แรกควร ให้ไก่ได้กินอาหารอย่างเต็มที่ทั้งกลางวันกลางคืน และควรเริ่มควบคุมปริมาณอาหารตั้งแต่ อายุ 4 สัปดาห์เป็นต้นไป

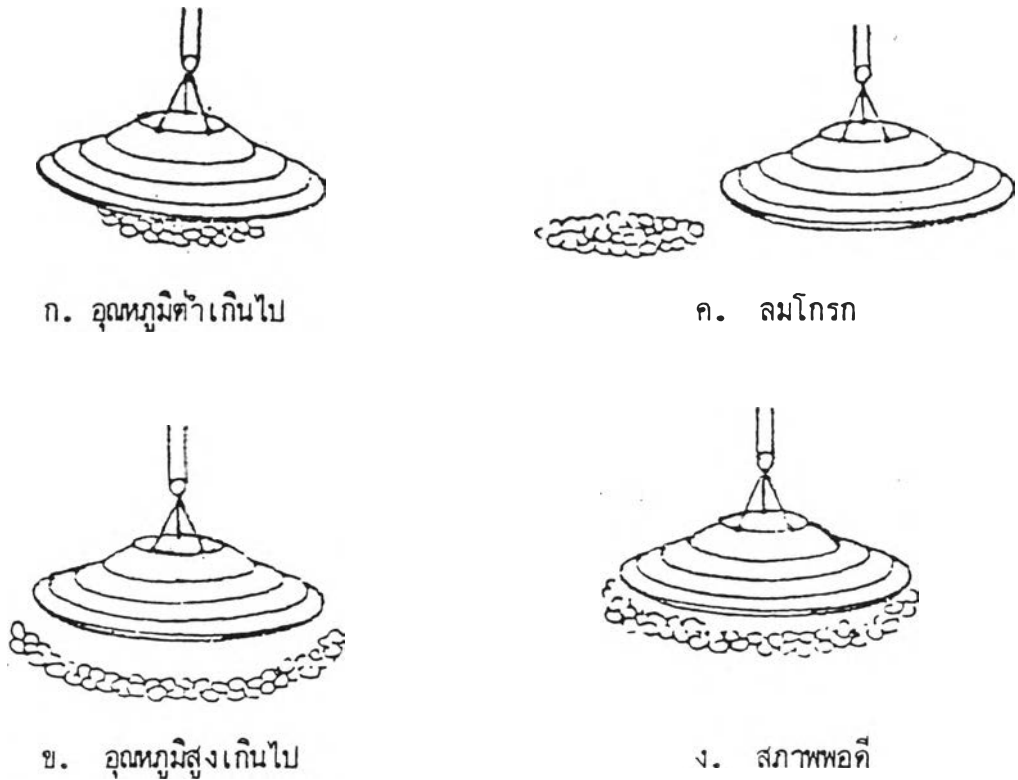
ง. การเลี้ยงดูทั่วไป ในระยะการกกลูกไก่ควรหมั่น

ตรวจตราดูความเรียบร้อยของอุปกรณ์และความเป็นอยู่ของลูกไก่ทั้งกลางวันและกลางคืน และต้องปฏิบัติติดต่อกันอย่างน้อย 3 สัปดาห์หรือจนกว่าจะแน่ใจว่าลูกไก่แข็งแรงดีแล้ว การกก ลูกไก่เป็นปัจจัยสำคัญต่อความแข็งแรงและการที่จะได้ฝูงไก่ที่มีประสิทธิภาพในการผลิตต่อไปใน อนาคต ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในระยะการกกอาจส่งผลให้ไก่อ่อนแอ ป่วยง่าย การเจริญ เติบโตไม่สม่ำเสมอ และให้ผลผลิตต่ำ

ปัจจัยสำคัญในการกกลูกไก่คือ ความอบอุ่น ต้องคอย ตรวจรักษาความอบอุ่นให้บ่อยครั้งที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนกลางคืน การดูแลความอบอุ่น นี้ต้องไม่ใช่ปรอทอย่างเดียว ควรสังเกตจากอาการของลูกไก่ด้วย ถ้าลูกไก่อ่อนราบ ไม่สู้หมั่นกัน กระเจายกันอยู่อย่างสม่ำเสมอ ไม่มีเสียงร้องผิดปกติก็นับว่าอบอุ่นดีแล้ว แต่ถ้า ลูกไก่อ่สู่มกันไต่เครื่องกกแสดงว่าลูกไก่อ่หนาว ก็ต้องเพิ่มความอบอุ่นให้ถ้าลูกไก่อ่หนีห่างออกจาก เครื่องกก แสดงว่าร้อนเกินไป ก็ควรลดความร้อนลง ตามปกติในประเทศไทยอาจเลิกใช้ เครื่องกกได้เมื่ออายุ 3-4 สัปดาห์ หรือใช้เครื่องกกเพียงเวลากลางคืนที่อากาศเย็น หรือ เวลาฝนตกและมีลมโกรก เพราะอากาศปกติที่มีอุณหภูมิอยู่ในระดับ 85-90° ฟ อยู่แล้ว คอยระวังดูแลอย่าให้ไก่อ่สู่มกันเพราะหนาว หรือไก่อ่แน่นเครื่องกกเกินไปจะมีลูกไก่อ่ถูกทับตาย มาก (ภาพที่ 3.3 และคำอธิบาย)

นอกจากนี้ก็ต้องหมั่นแยกไก่อ่ป่วย ไก่อ่อ่อนแอออกทำลาย เสีย อย่าพยายามรักษาไก่อ่ป่วยเพราะอาจช่วยแพร่เชื้อโรคและเป็นการสิ้นเปลืองอีกด้วย

ภาพที่ 3.3 ภาพแสดงลักษณะพฤติกรรมของลูกไก่ในการกก

คำอธิบายภาพ

ก. สภาพลูกไก่หนาวถ้าอุณหภูมิในการกกเย็นเกินไป ลูกไก่จะนอนสุมกันอยู่ใต้เครื่องกก ส่งเสียงร้องดัง ๆ อาจมีลูกไก่ตายทับถมกันมาก อาหารเต็มกระเพาะ ถ้าผ้าซากรูจะพบไข่แดงยังอยู่เต็มท้อง ผู้เลี้ยงควรเพิ่มอุณหภูมิในกกด้วยการลดเครื่องกกให้ต่ำลงแล้วขยั้วางล้อมให้แคบเข้า

ข. สภาพลูกไกร้อนเกินไป ลูกไก่จะหนีออกจากเครื่องกกไปอยู่ชิดกับวงล้อมควรขยายวงล้อมให้กว้างขึ้น และยกเครื่องกกให้สูงขึ้นกว่าเดิม หากยังร้อนไปอีกต้องดับไฟเครื่องกก

ค. สภาพมีลมโกรกเข้าในกก ลูกไกร่วมกันเป็นกระจุกนอกเครื่องกกมุมใดมุมหนึ่งควรป้องกันไม่ให้ลมโกรกผ่านเข้าไปในวงล้อมกก

ง. สภาพลูกไก่อ่กระจายตัวอยู่รอบ ๆ เครื่องกก แสดงว่าความอบอุ่นกำลังพอดี

4.3) การตัดปากไก่

ในการเลี้ยงไก่ไม่ว่าจะเป็นไก่เนื้อหรือไก่พันธุ์ ถ้าเลี้ยงรวมกันเกิน 1 ตัวแล้วก็ต้องตัดปากเสียก่อนเพื่อป้องกันปัญหาการจิกกัน ยิ่งในสภาพการเลี้ยงไก่ในปัจจุบันที่มีความจำเป็นต้องประหยัดแรงงานและเนื้อที่เพื่อลดต้นทุนการผลิต จำเป็นต้องเลี้ยงไก่รวมกันหนาแน่น โอกาสที่ไก่จะเกิดความเครียดและจิกกันมีมาก จึงควรตัดปากไก่เสียก่อนเพื่อป้องกันผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนั้นผลพลอยได้จากการตัดปากยังช่วยให้ได้ประโยชน์อย่างอื่นด้วยคือ

- ช่วยลดอาการคันตกใจของลูกไก่ลงได้บ้าง
- ช่วยไม่ให้อาหารหกหล่นสูญหายเนื่องจากการเขี่ยหรือ

เลือกจิกอาหารโดยใช้จงอยปาก

- ช่วยลดการจิกไข่กินหรือทำให้ไข่มุขร่วงแตกเสียหาย
- ช่วยลดการทิ้งขนกัน ทำให้ไก่ต้องเสียขน ซึ่งยังผล

ทำให้ไก่ไข่น้อยลง หรือกินอาหารมากขึ้นได้

- ช่วยลดการข่มเหงรังแก ทำให้ไก่โตสม่ำเสมอดี

สำหรับอายุของไก่ที่จะตัดปากมีอยู่หลายช่วงคือ

- การตัดปากไก่เมื่ออายุ 1 วัน ในต่างประเทศนิยม

ตัดปากไก่ในช่วงนี้ โดยให้โรงพักเป็นผู้บริการตัดให้

- การตัดปากไก่เมื่ออายุ 2-3 สัปดาห์ การตัดปาก

ไก่ในช่วงอายุนี้อาจจะเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมเพราะลูกไก่มีขนาดโตพอควรและไม่โตจนจับ

ลำบาก ไก่ขนาดนี้ทนต่อความเครียดได้ดีกว่าไก่เล็กและไก่ที่โตกว่านี้

สำหรับในประเทศไทย ฟาร์มเลี้ยงไก่ขนาดใหญ่จะนิยมตัด

ปากไก่เมื่ออายุ 10-14 วัน โดยตัดปากออกประมาณครึ่งหนึ่งของทั้งปากบนและปากล่างโดย

วัดระหว่างปลายปากถึงจมูก หรือใช้ฐานรองตัดปากแบบรูให้ใช้รูกกลางสำหรับสอดปากไก่

และใช้เครื่องตัดปากไฟฟ้า

การตัดปากเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องแน่ใจว่าปฏิบัติถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาไก่เสียหาย หรือปากไก่ที่ตัดแล้วไม่ได้ขนาดตามต้องการ ดังนั้นจึงควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

- อุปกรณ์ที่ใช้ ควรใช้เครื่องตัดปากไฟฟ้าซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดปากไก่โดยเฉพาะ ไม่ควรใช้กรรไกร หัวแรงไฟฟ้า หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน เพราะเมื่อนำมาใช้ตัดปากลูกไก่จริง ๆ แล้ว จะให้ผลในการตัดปากต่างกันมาก
- ใบมีด ควรเป็นใบมีดตัดปากลูกไก่โดยเฉพาะและเป็นใบมีดที่มีความคมอยู่เสมอ ถ้าใบมีดที่เอามาให้เปลี่ยนใบมีดใหม่ทันที ใบมีดเหล่านี้ ห้ามลับ หุบ ตี หรือตัด เพราะจะทำให้ส่อไฟฟ้าเสียไป
- การตั้งอุณหภูมิ ให้เปิดเครื่องตั้งไฟฟ้าในระดับต่ำไปหาสูงแล้วดูสีของใบมีดที่เปลี่ยนไป เนื่องจากความร้อน ใบมีดที่มีความร้อนพอที่จะต้องมีสีส้มจาง ๆ ถ้าลองเอากระดาษไปสัมผัสดูจะลึกลงไปภายในอีกใจหนึ่ง ข้อควรระวังคือ ถ้าอุณหภูมิของใบมีดร้อนเกินไปอาจทำให้รอยตัดไหม้เกินไป ถ้ารอยไหม้ลามไปถึงจมูกของลูกไก่ อาจทำให้จมูกอักเสบและลูกไก่อายได้ หรือถ้าอุณหภูมิของใบมีดร้อนน้อยเกินไปจะทำให้ไม่สามารถห้ามเลือดได้ ลูกไก่อจะเสียเลือดมากและอาจทำให้ลูกไก่อายได้เช่นกัน
- วิธีการจับลูกไก่ตัดปาก ให้จับลูกไก่ในลักษณะกำตัวลูกไก่อย่ำให้แน่นเกินไปนัก หัวแม่มือกดอยู่ที่ท้ายทอย นิ้วชี้ซ้อนอยู่ที่ใต้คาง แล้วงัดขึ้นเล็กน้อย เพื่อให้ปากของลูกไก่อยู่ในแนวขนานกับพื้น ส่วนนิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยอยู่ที่คอกและห้องโศกให้ขาของลูกไก่อันคู้อยู่ระหว่างนิ้วนางกับนิ้วก้อย
- วิธีการตัดปาก ให้สอดปากลูกไก่เข้าไปในรูกลางของฐานรองตัดปาก โดยสอดปากเข้าไปในลักษณะตรง ๆ ให้ปากขนานกับพื้น คั้นจนปากปิดกับรูของฐานพอดีแล้วจึงเหยียบกระเดื่องของเครื่องตัดปาก ให้ใบมีดร้อนตัดปากของลูกไก่อายได้แล้วแต่ใบมีดร้อนไว้ที่แผ่ปากลูกไก่ที่ถูกตัดเป็นระยะเวลา 3 วินาที (ควรหัดนับจังหวะ 3 วินาทีให้แม่นยำ เพื่อป้องกันความผิดพลาด และเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน) แล้วจึงดึงลูกไก่ออกจากเครื่อง

ถ้ามีการปฏิบัติอย่างถูกต้องดังกล่าวมาแล้ว รอยไหม้และการห้ามเลือดจะพอดี ลูกไก่จะไม่อ่อนเพลียจนเกินไป ความเสียหายจากการตัดปากจะน้อยมาก หรืออาจไม่มีความเสียหายเลยก็ได้ ลักษณะปากไก่ที่ตัดแล้วจะเห็นว่าปากล่างยาวกว่าปากบนเล็กน้อย (ดังภาพที่ 3.4)

ภาพที่ 3.4 ภาพแสดงลักษณะปากไก่ที่มีการตัดปากที่ถูกต้อง

ข้อควรระวังในการตัดปากลูกไก่ก็คือ

- อย่าจี้นานจนเกินไป (ปกติจี้นาน 3 วินาที)
- อย่าตั้งไฟร้อนจนเกินไป (หลังจี้แล้วอย่าให้รอยไหม้

ลามไปถึงจมูก)

- อย่าจี้ปากลูกไก่จนใหม่ที่จมูก (จมูกจะอักเสบ และไก่

จะตาย)

- อย่าบีบลูกไก่แรงจนเกินไป (ไก่อะบอบช้ำมากและไม่โต)
- อย่าจี้ปากเมื่อลูกไก่อ่อนเพลียมากจนเกินไป

4.4) การควบคุมแสงสว่าง

แสงสว่างเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะมีผลต่อการเติบโตทางเพศและการสร้างไข่ กล่าวคือ เมื่อไก่มีอายุที่เหมาะสมและน้ำหนักตัวอยู่ในมาตรฐานที่ถูกต้อง ไก่จะมีความสมบูรณ์เพศพร้อมที่จะเริ่มให้ไข่ ทั้งนี้แสงสว่างจะเป็นตัวร่วมช่วยกระตุ้นให้มีการตกไข่เกิดขึ้น แสงสว่างที่ผ่านเข้าทางนัยน์ตาของไก่จะไปกระตุ้นต่อมใต้สมองให้ผลิตฮอร์โมนออกมากกระตุ้นให้รังไข่สร้างฟองไข่ขึ้นมา พร้อมทั้งกระตุ้นให้มีการตกไข่เกิดขึ้น จากหลักการพื้นฐานนี้ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมเพื่อ เป็นเครื่องช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น

ความแตกต่างของแสงในเวลากลางคืน กลางวัน และความเข้มของแสงจะมีผลต่อการผลิตไข่ ดังนั้นการใช้แสงที่เหมาะสมในระยะเวลาเจริญเติบโต และระยะเวลาให้ผลผลิตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องควบคุม เพื่อให้มีปริมาณการพักสูงและไข่มีขนาดที่ได้มาตรฐาน

หลักสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมแสงสว่างมีดังนี้คือ

- ความเข้มของแสงจะมีผลต่อการผลิตไข่ ระดับความเข้มของแสงสว่างที่เหมาะสมซึ่งไก่ต้องการนั้นอยู่ในอัตรา 1 ฟุตแคนเดิล ณ ระดับที่ไก่อยู่ในทางปฏิบัติอาจใช้หลอดไฟฟ้าขนาด 60 วัตต์ หรือ หลอดเรืองแสง (ที่นิยมเรียกว่า หลอดนีออน) ขนาด 20 วัตต์ (ชนิดหลอดสั้น) ติดตั้งพร้อมโคมไฟฟ้าในระดับความสูงจากพื้นที่ไก่อยู่ 2.40 เมตร และห่างกันทุก ๆ ระยะ 5 เมตร

- การเติบโตทางเพศของไก่จะถูกกระตุ้นโดยการเพิ่มเวลาให้แสงสว่างแก่ไก่ และจะช้าลงโดยการลดเวลาให้แสงสว่าง

- ถ้าการเติบโตทางเพศของไก่เร็วกว่าที่ต้องการจะควบคุมให้ช้าลงได้ด้วยการลดระยะเวลาการให้แสง และถ้าการเติบโตนี้ช้ากว่าที่ต้องการก็สามารถกระตุ้นให้เร็วขึ้นได้โดยการเพิ่มเวลาการให้แสง

- จะต้องระลึกไว้เสมอว่าน้ำหนักตัวไก่ย่อมมีผลต่อการเติบโตทางเพศด้วย ดังนั้นโปรแกรมการให้แสงและอาหารควรจะสอดคล้องประสานกันเพื่อให้ได้ผลผลิตตามต้องการ

- การเพิ่มแสงในแต่ละวันในช่วงที่ไก่กำลังให้ผลผลิต จะช่วยกระตุ้นการผลิตไข่และมักจะทำให้ไก่กินอาหารเพิ่มขึ้นด้วย
 - ก่อนที่จะพิจารณาเพิ่มอาหารให้กับไก่จะต้องคำนึงถึง โปรแกรมการให้แสงด้วย
 - ความยาวของระยะเวลาการให้แสงแต่ละวันอาจ พิจารณาเพิ่มขึ้นในระยะ 2-3 สัปดาห์ก่อนให้ไข่
 - เมื่อฝูงไก่เริ่มให้ไข่ห้ามลดระยะเวลาการให้ แสงสว่างในแต่ละวัน
 - ในกรณีที่ต้องมีการให้แสงเพิ่มเติมจากปกติควรใช้ นาฬิกาไฟฟ้าอัตโนมัติควบคุมการปิด-เปิดไฟ
- สำหรับโปรแกรมการให้แสงสว่างแก่ไก่พันธุ์ที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบันในฟาร์มไก่พันธุ์ต่าง ๆ มีดังนี้คือ
- เมื่อไก่อายุ 18 สัปดาห์ ควรให้แสงสว่าง 14 ชั่วโมงต่อวัน
 - เมื่อไก่อายุ 22 สัปดาห์ เป็นต้นไปควรให้ แสงสว่าง 15 ชั่วโมงต่อวัน
- เพื่อความแน่นอนในการควบคุมแสงสว่าง ฟาร์มไก่ พันธุ์ต่าง ๆ จะใช้นาฬิกาไฟฟ้าอัตโนมัติ ช่วยในการปิดเปิดไฟ

4.5) การควบคุมอาหารและน้ำหนักตัว

ในการเลี้ยงไก่พันธุ์ถ้าให้อาหารสมบูรณ์ตลอดไปจะทำให้ ไก่อ้วนเกินไป ผลผลิตต่ำ อัตราการไข่ลดลงอย่างรวดเร็ว ไข่ก่อนกำหนดหรือไข่ฟองเล็ก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมอาหารล่วงหน้าเพื่อไม่ให้อ้วนเกินไปโดยการควบคุมอาหารและ น้ำหนักตัวไก่ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ในกรณีที่น้ำหนักตัวไก่ไม่ได้มาตรฐานและจะต้องปรับ

ปริมาณอาหารสำหรับฝูงไก่เสียใหม่ตามความจำเป็นนั้นจะต้องค่อยทำค่อยไป เช่น ในกรณีที่น้ำหนักตัวไก่ต่ำกว่ามาตรฐาน จะต้องเพิ่มปริมาณอาหารขึ้นในปริมาณที่น้อย ๆ ก่อน แล้วดูผลตอบสนองของฝูงไก่ว่าน้ำหนักตัวสูงขึ้นมากน้อยเท่าใดโดยเปรียบเทียบจากอัตราการเพิ่มของน้ำหนักตัวแต่ละสัปดาห์และตารางมาตรฐาน แล้วให้คาดคะเนว่าน้ำหนักตัวไก่ควรจะสูงขึ้นอยู่ในมาตรฐานภายในระยะเวลา 3-4 สัปดาห์ข้างหน้า ไม่ควรปรับอัตราเพิ่มน้ำหนักตัวไก่ขึ้นเร็วมากเกินไปนักเพราะจะทำให้ความสม่ำเสมอของฝูงไก่เสียไปได้ ในกรณีที่น้ำหนักตัวไก่สูงกว่ามาตรฐาน ในกรณีนี้ไม่ควรลดอาหารลงจากปริมาณเดิมที่เคยให้ไว้ แต่ให้ใช้วิธีทรงปริมาณอาหารไว้เท่าเดิม แล้วดูว่าน้ำหนักตัวไก่ชะลอลงเข้าใกล้มาตรฐานมากน้อยเพียงใด (อันที่จริงน้ำหนักตัวไก่ควรเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในอัตราที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็นในตารางมาตรฐาน มิใช่ปล่อยให้ให้น้ำหนักตัวไก่ตกต่ำกว่าค่าน้ำหนักไก่เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว) ควรคาดคะเนให้น้ำหนักไก่ชะลอลงแล้วเข้าอยู่ในมาตรฐานภายในระยะเวลา 3-4 สัปดาห์ และในกรณีที่ถึงแม้ว่าได้ทรงอาหารไว้ 3-4 สัปดาห์แล้วน้ำหนักตัวไกก็นิ่งคงสูงกว่ามาตรฐานอยู่อีก ก็จำเป็นต้องเพิ่มปริมาณอาหารให้บ้างเล็กน้อย แล้วหาสาเหตุว่าเพราะเหตุใดน้ำหนักตัวไกก็นิ่งคงสูงกว่ามาตรฐานอยู่อีก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าน้ำหนักตัวไก่อันจริงสูงกว่ามาตรฐานมาก สูตรอาหารไม่ถูกต้อง การคำนวณอาหารผิดพลาดหรือคิกจำนวนไก่ผิดพลาด คาซังเสีย หรือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องผิดพลาด เป็นต้น ข้อสำคัญของกรณีนี้อยู่ที่ว่าไม่ควรจะทรงอาหารอยู่นานเกิน 3-4 สัปดาห์เพราะอาจทำให้ไก่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโต ถ้าน้ำหนักตัวไก่อันจริงสูงกว่ามาตรฐานมาก อาจต้องใช้ระยะเวลาในการปรับน้ำหนักตัวไก่อานขึ้นอีกโดยการทรงอาหาร แต่จะต้องเพิ่มปริมาณอาหารขึ้นในทุก ๆ 3-4 สัปดาห์

สิ่งสำคัญที่ควรทราบในการควบคุมอาหารและน้ำหนักตัวไก่อันนี้คือ

ก. การชั่งน้ำหนักตัวไก่

ในการควบคุมน้ำหนักตัวไก่อันนั้น จะต้องทำการชั่งน้ำหนักตัวไก่เพื่อตรวจสอบน้ำหนักตัวไก่ทุก ๆ สัปดาห์ในระยะวันและเวลาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้ไม่เกิดความแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องเวลามากนัก และไม่ควรชั่งวันที่อดอาหาร ในการ

ชั่งน้ำหนักตัวไก่ให้ชั่งน้ำหนักทีละตัวเป็นจำนวน 10% ของไก่ที่มีอยู่แบบสุ่มตัวอย่างมาชั่งโดยไม่เลือก และชั่งจากไก่หัว ๆ ไปที่อยู่ในห้องนั้น ๆ จากมุมต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 3 แห่ง เพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัวไก่ที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด จำนวนไก่ที่ชั่งไม่ควรต่ำกว่า 40 ตัว และต้องชั่งก่อนให้อาหารและน้ำ และทุกครั้งที่ทำค่าเฉลี่ยแล้วให้เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานว่าใกล้เคียงกันหรือไม่ และให้ใช้เป็นแนวทางในการคำนวณอาหารต่อไป ในการชั่งน้ำหนักตัวไก่ควรเริ่มตั้งแต่ไก่อายุ 5-6 สัปดาห์เป็นต้นไปเพื่อติดตามและควบคุมน้ำหนักตั้งแต่เนิ่น ๆ

ในการชั่งน้ำหนักตัวไก่แต่ละครั้ง จะต้องคำนวณหาค่าความสม่ำเสมอในฝูงไก่ด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักตัวไก่ การควบคุมอาหารและการวางแผนเกี่ยวกับการผลิต ฝูงไก่ที่มีความสม่ำเสมอจะสามารถให้ผลผลิตสูงกว่า ควบคุมและจัดการได้ง่ายกว่า ฝูงไก่ที่ดีควรมีค่าความสม่ำเสมอตั้งแต่ 80% ขึ้นไป ในกรณีที่เป็นไก่รุ่นและมีค่าความสม่ำเสมอต่ำกว่า 65-70% ควรทำการคัดไก่และแยกขนาดไก่เล็กและใหญ่เลี้ยงต่างห้องกัน เพื่อความสะดวกในการควบคุมอาหารและน้ำหนักตัวไก่

การคำนวณหาค่าความสม่ำเสมอในฝูงไก่ ให้คำนวณจากค่าตัวเลขน้ำหนักไก่ที่ชั่งมาจากในเล้าดังนี้

- ให้คำนวณหาค่าเฉลี่ยของน้ำหนักไก่ที่ชั่งได้ทั้งหมด
- จากค่าน้ำหนักไก่เฉลี่ย ให้หาช่วงค่าน้ำหนักไก่ที่เบี่ยงเบนไป 10% โดยมีค่าน้ำหนักเฉลี่ยเป็นหลัก แล้วบวกและลบด้วย 10% ของค่าน้ำหนักเฉลี่ยเข้าไปในค่าเฉลี่ยนั้น

สมมติว่าค่าเฉลี่ยของน้ำหนักไก่ เท่ากับ 1.50 กิโลกรัม
 ดังนั้นค่า 10% ของค่าน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 0.15 กิโลกรัม น้ำหนักเฉลี่ย บวกด้วย 10% ของค่าน้ำหนักเฉลี่ยคือ $1.50 + 0.15 = 1.65$ กิโลกรัม ลบด้วย 10% ของค่าน้ำหนักเฉลี่ยคือ $1.50 - 0.15 = 1.35$ กิโลกรัม ดังนั้นช่วงค่าน้ำหนักไก่ที่เบี่ยงเบนไปคือ 1.35 ถึง 1.65 กิโลกรัม

- ให้นำจำนวนไก่จากตารางชั่งน้ำหนักไก่ว่ามีน้ำหนักไก่ที่ตกอยู่ในช่วงที่คำนวณไว้เป็นจำนวนเท่าใด แล้วหารด้วยจำนวนไก่ที่ชั่งน้ำหนักทั้งหมด แล้วคูณด้วย 100 จะได้ค่าความสม่ำเสมอมีหน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์

สมมติว่าชั่งน้ำหนักไก่ทั้งหมด 400 ตัว และนับจำนวนไก่

ที่มีน้ำหนักอยู่ในช่วงระหว่าง 1.35-1.65 กิโลกรัมได้ 350 ตัว ดังนั้นค่าความสม่ำเสมอในฝูงไก่เท่ากับ $\frac{350}{400} \times 100 = 76.5\%$

ข. วิธีการควบคุมอาหาร

ผลสำเร็จของการเลี้ยงไก่พันธุ์อยู่ที่ความสามารถในการควบคุมน้ำหนักตัวไก่ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือใกล้เคียงกับมาตรฐานมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิธีการควบคุมอาหารเป็นเพียงวิธีการที่จะควบคุมให้ไก่มีการเจริญเติบโตที่เหมาะสมเท่านั้น ตัวเลขปริมาณอาหารที่แสดงไว้ในตารางควบคุมปริมาณอาหารและน้ำหนักตัวเป็นเพียงประมาณการเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนอาหารเท่าที่ระบุไว้ในตาราง แต่น้ำหนักตัวไก่ควรเป็นไปตามคำแนะนำนั้น วิธีการที่จะควบคุมอาหารมีดังนี้

- การจำกัดอาหารแบบให้อาหารทุกวัน *

(Restricted Feeding) เป็นการจำกัดอาหารแบบให้ไก่กินทุกวันโดยคำนวณปริมาณอาหารที่แน่นอนให้ไก่กินทุกวัน วิธีนี้เหมาะสำหรับฝูงไก่ที่มีความสม่ำเสมอ มีที่ให้อาหารมากเพียงพอและไก่ไม่แน่นเกินไป ถ้าฝูงไก่มีการแก่งแย่งกันมากหรือน้ำหนักไม่ค่อยสม่ำเสมอ การควบคุมอาหารด้วยวิธีนี้อาจทำให้เกิดปัญหามากขึ้น

- การจำกัดอาหารแบบให้อาหารวันเว้นวัน *

(Skip a day Feeding) เป็นวิธีการควบคุมอาหารโดยให้ไก่กินอาหารแบบวันเว้นวัน โดยในการคำนวณปริมาณอาหารนั้น จะให้อาหารในวันที่กินอาหารเป็น 2 เท่าของวิธีจำกัดอาหารทุกวัน

* คุรรายละเอียดปริมาณอาหาร และน้ำหนักตัวไก่พันธุ์เมื่อควบคุมอาหารที่ภาคผนวก ข.

- การจำกัดอาหารแบบอดอาหาร 2 วันต่อสัปดาห์*

(Skip two days per week) เป็นวิธีการให้อาหารแบบคำนวณปริมาณอาหารตามการจำกัดอาหารแบบทุกวันที่อดสัปดาห์ แล้วนำมาเฉลี่ยให้ใกล้เคียง 5 วันในสัปดาห์เท่านั้น โดยกำหนดวันอดอาหารไว้แน่นอน เช่น อดอาหารในวันอาทิตย์และวันพุธในแต่ละสัปดาห์ เป็นต้น

- การจำกัดอาหารแบบให้อาหาร 2 วันเว้น 1 วัน*

เป็นวิธีการให้อาหารแบบคำนวณตามปริมาณการจำกัดอาหารทุกวันที่ในเวลา 3 วัน แล้วนำมาเฉลี่ยให้ใกล้เคียง 2 วัน

ในทางปฏิบัติ การควบคุมอาหารและน้ำหนักตัวไ้พันธุ่มักจะใช้โปรแกรมการควบคุมอาหารที่ผสมวิธีการควบคุมอาหารหลาย ๆ วิธีเข้าด้วยกัน ดังตัวอย่างในตารางที่ 3.5, 3.6 และในกรณีที่มีการเลี้ยงไ้พันธุ้ตัวผู้แยกจากตัวเมีย ตารางการควบคุมอาหารและน้ำหนักตัวไ้จะเปลี่ยนไปเป็นตารางที่ 3.7, 3.8 สำหรับไ้พันธุ้ตัวผู้

โดยปกติแล้วการควบคุมอาหารไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าควรใช้วิธีใดหรือวิธีใดให้ผลดีกว่า การพิจารณาว่าจะใช้วิธีใดในการควบคุมอาหารจะต้องคำนึงถึงสภาพของฝูงไ้และสภาพแวดล้อมเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามต้องควบคุมน้ำหนักตัวไ้และความสม่ำเสมอของฝูงไ้ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี การคัดเลือไ้เพื่อให้มีความสม่ำเสมอในฝูงไ้ควรทำเท่าที่จำเป็น ถ้ามีความแตกต่างกันมากในฝูงไ้ก็ควรทำการคัดเลือกไ้ แต่ถ้ามีความสม่ำเสมอแล้วก็ไม่จำเป็นต้องทำ

* ุรายละเอียปริมาณอาหารและน้ำหนักตัวไ้พันธุ้เมื่อควบคุมอาหารที่ภาคผนวก ข.

ค. กฎสำคัญในการควบคุมอาหารไก่ กฎสำคัญในการควบคุมอาหารไก่มี 2 ข้อคือ

- การให้อาหารต้องให้กระจายทั่วราง ทำให้ไก่ทุกตัวได้กินอาหารพร้อมกันและเท่ากัน
- ถ้าพบว่าไก่ในฝูงป่วย ให้งดการควบคุมอาหารทันที แล้วให้ไก่กินอาหารเต็มที่จนกว่าไก่จะหายป่วย

โดยทั่วไปผู้เลี้ยงไก่มักจะประสบกับปัญหาอาหารในรางไม่สม่ำเสมอและปัญหาไก่ในท้องถิ่น ๆ ได้กินอาหารมากกว่าในท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักตัวไก่และความสม่ำเสมอในฝูงไก่ได้ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวควรปฏิบัติดังนี้คือ

- ให้ใช้เครื่องให้อาหารอัตโนมัติที่มีอัตราความเร็ว 12-18 เมตรต่อนาทีหรือ 40-60 ฟุตต่อนาที
- ในกรณีที่โรงเรือนยาวมาก ควรติดตั้งถังเติมอาหารเสริม เพื่อให้อาหารเดินครบรอบในระยะเวลาที่เร็วขึ้น วิธีนี้อาจใช้ได้กับกรณีที่เครื่องให้อาหารอัตโนมัติมีอัตราความเร็วช้ากว่าที่กำหนดอีกด้วย
- ควรจัดให้ไก่ได้กินอาหารพร้อมกันในตอนเช้าหรือเมื่อแสงสว่างในโรงเรือนเปิดแล้ว นั้นหมายความว่าต้องตั้งเวลาเดินเครื่องให้อาหารอัตโนมัติให้สัมพันธ์กับเวลาเช้าหรือเมื่อเปิดไฟแสงสว่าง และอัตราส่วนที่ให้อาหารถูกต้อง
- ควรตั้งเวลาให้เครื่องเดินเป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นการกินอาหารของไก่ด้วยจนกว่าจะหมดดังตามที่ได้คำนวณไว้แล้ว

สำหรับกรณีที่พบว่าไก่ในฝูงเริ่มมีอาการป่วย หรือเกิดความเครียดอย่างมากจากการจัดการ การทำวัคซีน หรือสภาพอากาศ จนกระทั่งมีอาการหงอย ซึม จนอาจทำให้ไก่ป่วยได้ ให้เปลี่ยนวิธีการให้อาหารแบบที่มีการอดอาหารมาเป็นแบบให้อาหารทุกวัน แล้วติดตามผลอย่างใกล้ชิด เมื่อไก่มีอาการดีขึ้นแล้วจึงทำการควบคุมอาหารแบบจำกัดอาหารวิธีเดิมต่อไป

5) การสุขาภิบาลและการป้องกันโรค

การสุขาภิบาลเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการไก่พันธุ์ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพไก่และการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเข้าสู่ฝูงได้ อีกทั้งป้องกันไม่ให้พาหะของโรคเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณฟาร์มได้ เช่น หนู นกป่า และแมลงต่าง ๆ ได้แก่ ไร รัน หมัด เห็บ เรือด และแมลงวัน เป็นต้น สัตว์เหล่านี้ไม่เพียงแต่นำโรคมารู้อู่เท่านั้น แต่ยังรบกวนไก่ให้อยู่ไม่เป็นสุข เกิดอารมณ์เครียด กินอาหารน้อย เจริญเติบโตช้า ไข่ลดลง และยังทำให้เกิดการจิกกัน ดังนั้นฟาร์มต่าง ๆ จึงต้องระมัดระวังอย่างมากเกี่ยวกับการสุขาภิบาลนี้

การวางแผนงานด้านการสุขาภิบาลต้องเริ่มต้นตั้งแต่การวางผังฟาร์มที่ดี จากนั้นต้องมีการรักษาความสะอาดและการฆ่าเชื้อโรคที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อใช้ร่วมกับการป้องกันโรคที่เข้มงวดก็จะส่งผลให้ได้ไก่ที่มีสุขภาพดี และทำให้ได้ผลผลิตคือไข่และลูกไก่ที่ดีและยังช่วยส่งเสริมให้การจัดการไก่พันธุ์ในด้านอื่น ๆ มีประสิทธิภาพอีกด้วย

5.1) การสุขาภิบาล การสุขาภิบาลที่ดีต้องมีการรักษาความสะอาดและการฆ่าเชื้อโรคที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องเข้มงวดทุกขั้นตอนและทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานเลี้ยงไก่ดังนี้คือ

- ไม่ควรนำอุปกรณ์ พาชนะ รถหรือคนที่ยังไม่ได้ทำความสะอาดเข้าไปในฟาร์มหรือเล้าไก่
- ถ้าไม่จำเป็นแล้วไม่ควรอนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าไปในโรงเรือนเลี้ยงไก่ และถ้าจำเป็นควรถืออาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่
- คนงานเลี้ยงไก่ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะเข้าสู่เล้าไก่ จะต้องอาบน้ำฆ่าเชื้อโรค สระผม เปลี่ยนเสื้อผ้า และรองเท้าในชุดเฉพาะที่ใช้ในฟาร์มเท่านั้น

- รถยนต์ทุกคันที่ผ่านเข้าพาร์มต้องผ่านการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอย่างทั่วถึง ในกรณีที่ไม่สามารถพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคได้เช่นรถขนอาหาร ต้องใช้วิธีรมด้วยแก๊สฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde) รถยนต์ที่ใช้ในเขตเลี้ยงไก่ควรแยกกับรถยนต์ที่ใช้ติดต่อกับภายนอกพาร์มเด็ดขาด

- หมั่นทำความสะอาดภายในโรงเรือนและบริเวณรอบ ๆ

อย่างสม่ำเสมอโดย

- ภายในโรงเรือน ควรหมั่นทำความสะอาดกวาดพื้น ผ่นพง และสิ่งสกปรกต่าง ๆ ทิ้งให้เป็นที่เป็นทางอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ล้างรางน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ถึงอาหารหรือรางอาหารควรทำความสะอาดโดยใช้ผ้าแห้งเช็ดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ควรเช็ดทำความสะอาดหลอดไฟและโคมไฟอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และควรทำความสะอาดแท้งค์เก็บน้ำหรือถังผสมยาที่มีประจำในโรงเรือน ไก่อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นต้น สำหรับวัสดุรองพื้นและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเลี้ยงไก่ ก่อนนำเข้าโรงเรือนต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคด้วย สำหรับอุปกรณ์หรือของใช้ที่มีความบอบบางไม่สามารถฆ่าเชื้อโรคได้ด้วยวิธีอื่นอาจใช้วิธีฆ่าเชื้อโรคด้วยแสงอัลตราไวโอเล็ต

- บริเวณรอบโรงเรือน ควรได้รับการทำความสะอาด คัดหญ้าข้างโรงเรือนให้สั้นลง (ไม่ใช่ถางหญ้าออก) เพื่อไม่ให้บังลมและไม่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์อื่น แล้วโรยปูนขาวในบริเวณพื้นดินและหรือบริเวณที่สกปรก ซึ่งมักจะมีแมลงวันมาเกาะ เพื่อเป็นการควบคุมแมลงวันไม่ให้มีมากจนเกินไป เพราะปูนขาวมีฤทธิ์ทำลายตัวหนอนได้ หน้าโรงเรือนทุกหลังควรมีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อโรคเพื่อให้จุ่มมือและเท้าก่อนเข้าเล้าทุกครั้ง

- ห้องเก็บอาหารควรได้รับการทำความสะอาดและรมควันด้วยแก๊สฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde) เพื่อฆ่าเชื้อโรคเป็นประจำ

- น้ำที่ใช้ในพาร์มต้องฆ่าเชื้อโรคก่อนด้วยคลอรีนหรือไอโอดีนในอัตราส่วนที่เหมาะสมก่อนเข้าสู่ถังเก็บ

- ไก่ตายหรือวัสดุรองพื้นที่ไม่ใช่แล้วควรกำจัดด้วยการเผาเพื่อไม่ให้ เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคอีกต่อไป
- ในกรณีที่มิไก่อายุต่างกันในฟาร์ม การตรวจเย็บมควรเริ่มจากโรงเรือนที่มีไก่อายุน้อยที่สุดไปหามากที่สุด
- ควรพิจารณาถึงสิ่งทีอาจนำความเสียหายมาสู่ฟาร์ม ด้วยความรอบคอบที่สุด

5.2) การป้องกันโรค

ปัจจุบันผู้เลี้ยงไก่มักประสบปัญหาเรื่องโรครบาดอยู่เสมอ ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ไก่มีสุขภาพดี นอกจากการรักษาความสะอาดภายในฟาร์มแล้ว ก็คือ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับไก่เพื่อป้องกันโรคต่าง ๆ โดยการให้วัคซีนและยาป้องกันโรคที่เหมาะสม ผู้เลี้ยงไก่จะต้องมีการป้องกันโรคให้กับไก่ก่อน ไม่ให้ปล่อยให้เกิดโรคแล้วจึงหาทางป้องกันหรือรักษาต่อไป

หลักทั่วไปของการป้องกันโรคคือ

- รักษาความสะอาดในเล้าและบริเวณใกล้เคียงให้แห้งสะอาด ไม่รกรุงรัง ไม่มีคืบ ชันแฉะ คัดพาหะต่าง ๆ ทีอาจนำโรคมามาเข้าเล้าไก่ หน้าประตูทางเข้าเล้าไก่ควรมีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อโรคสำหรับซุ่มเท้าก่อนเข้าเล้าไก่
- ให้โรงเรือนได้รับแดดเข้าบ้าง มีการระบายอากาศมากพอแต่ไม่ถึงกับลมโกรก ด้านตะวันตกของเรือนไก่ควรปลูกต้นไม้ให้ร่ม ด้านที่ลมโกรกมากก็ควรปลูกต้นไม้หรือทำที่กันกรองลมเพิ่มอีก
- ให้อาหารที่มีคุณภาพถูกต้องตามชนิดและขนาดของไก่ ทำการเลี้ยงดูให้ดี หมั่นตรวจดูความสะอาดของน้ำและอาหารให้มียู่พอเพียง ให้พอกับจำนวนไก่ เข้ากินได้อย่างทั่วถึงอย่าให้ไก่ต้องเบียดเสียดแย่งกัน
- จัดจำนวนไก่ต่อพื้นที่เล้า ต่อขนาดและจำนวนของภาชนะใส่น้ำ ใส่อาหารไว้ให้พอกับจำนวนไก่

- อย่างนำไก่จากที่อื่นเข้าฝูงทันที ควรกักไว้ไกลกันสัก 2-4 สัปดาห์ หากไม่ปรากฏอาการของโรคจึงปล่อยเข้ารวมกันได้
- ต้องหมั่นคัดไก่ป่วย ไก่อ่อนแอ ไก่พิการออกจากฝูงเสมอ ๆ เพราะไก่พวกนี้มักเป็นต้นเหตุของโรค
- สร้างภูมิคุ้มกัน ทำการให้วัคซีนและยาป้องกันโรค*

ต่าง ๆ ตามระยะเวลา

การให้ยาและวัคซีนมี 2 แบบคือ การให้ยาและวัคซีนในภาวะปกติ (ไม่ปรากฏโรคระบาดในฟาร์มตัวเองและบริเวณใกล้เคียง) กับการให้ยาและวัคซีนในภาวะฉุกเฉินหรือปรากฏโรคระบาดในบริเวณใกล้เคียง สำหรับโปรแกรมการให้ยาและวัคซีนในไก่แต่ละฝูง หรือแต่ละฟาร์มนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของฟาร์ม ตลอดจนประสิทธิภาพของการจัดการภายในฟาร์ม และขึ้นอยู่กับคุณภาพและคุณสมบัติของยาที่แต่ละบริษัทผลิตด้วย ความสำเร็จของวัคซีนในการสร้างภูมิคุ้มกันโรคนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของวัคซีน วิธีการทำวัคซีน ตลอดจนวิธีการใช้วัคซีนที่ถูกต้อง การใช้วัคซีนที่ถูกต้องควรปฏิบัติตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิตอย่างเคร่งครัด เช่น เก็บวัคซีนในตู้เย็น หรือกระติกน้ำแข็ง และใช้ให้หมดภายในเวลาที่กำหนด วัคซีนบางชนิดไม่จำเป็นต้องเก็บในตู้เย็น เหล่านี้ควรอ่านสลากกำกับวัคซีนให้ละเอียดก่อนใช้

ปัจจัยสำคัญในการจัดการไก่พันธุ์ทั้ง 5 ประการนี้มีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินงานฟาร์มไก่พันธุ์ ดังนั้นในฟาร์มใหญ่ ๆ จึงมีการตรวจสอบหาข้อมูลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการไก่พันธุ์ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

1. เก็บตัวอย่างเลือดเพื่อหาการแพร่ระบาดของโรค และภูมิคุ้มกันที่ถ่ายทอดไปยังลูก
2. เก็บตัวอย่างอุจจาระเพื่อตรวจหาไข่พยาธิ ไข่ไร และเชื้อบิด

* คู่มือโปรแกรมการให้ยาและวัคซีนในไก่พันธุ์ที่ภาคผนวก ณ. หน้า 322

3. เก็บตัวอย่างอาหารเพื่อวิเคราะห์คุณภาพ
4. เก็บตัวอย่างน้ำใช้ในฟาร์ม เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ

ตัวอย่างเหล่านี้จะถูกส่งไปยังห้องปฏิบัติการ เพื่อดำเนินการตรวจสอบต่อไป

1.2 วิธีการเลี้ยงไก่พันธุ์

สำหรับวิธีการเลี้ยงไก่พันธุ์นั้น อาจเลี้ยงแยกเพศตัวผู้ ตัวเมีย หรือนำเข้าเลี้ยงคละกันตั้งแต่แรกเกิดเลยก็ได้ แต่โดยส่วนมากแล้วมักจะเลี้ยงแยกเพศในระยาะไก่เล็ก (ระยะการกกลูกไก่) เมื่อโตขึ้นก็ค่อนนำมาเลี้ยงคละกัน ซึ่งอัตราส่วนในการเลี้ยงคละกันนั้นก็ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่นำไก่เข้าเลี้ยงคละกัน

การที่ต้องกำหนดอัตราส่วนในการเลี้ยงคละกันนี้ก็เนื่องจาก โดยธรรมชาติของไก่ เมื่อเลี้ยงตัวผู้ร่วมกับตัวเมีย ไก่จะจับกลุ่มกันเป็นกลุ่ม ๆ โดยตัวผู้ 1 ตัว จะจับคู่กับตัวเมียหลายตัว (ตามจำนวนตัวเมียทั้งหมดในฝูงเฉลี่ยด้วยจำนวนตัวผู้ในฝูง) และโดยสัญชาตญาณของไก่ซึ่งจะจำได้ว่าตัวใดอยู่กลุ่มเดียวกัน ทำให้เมื่อถึงระยะผสมพันธุ์ไก่จะผสมเฉพาะในกลุ่มของมัน ดังนั้นถ้าอัตราส่วนตัวผู้:ตัวเมียไม่เหมาะสม ก็จะทำให้ไก่โทรมง่าย ตายเร็ว ไม่แข็งแรง โดยปกติตัวผู้ 1 ตัวจะผสมกับตัวเมียได้ 8 ตัว แต่ถ้าฝูงนั้นมีอัตราส่วนตัวผู้:ตัวเมีย เป็น 1:6 ก็จะทำให้ตัวเมียโทรมง่าย แต่ถ้าอัตราส่วนตัวผู้:ตัวเมีย เป็น 1:10 ก็จะทำให้ตัวผู้โทรมง่าย จากลักษณะเช่นนี้ทำให้ต้องมีการกำหนดอัตราส่วนการนำไก่เข้าเลี้ยงผสมกัน และต้องมีการคัดไก่เมื่อไก่ถึงอายุผสมพันธุ์ โดยคัดให้เหลือไก่ในอัตราส่วน 1:8 ส่วนอัตราส่วนการนำเข้าเลี้ยงคละกันในช่วงก่อนการผสมพันธุ์จะใช้วิธีประมาณโดยใช้อัตราการเลี้ยงรอดของไก่มาประมาณว่าควรนำไก่เข้าเลี้ยงผสมกันในอัตราส่วนเท่าใดซึ่งเมื่อถึงระยะผสมพันธุ์จะเหลืออัตราส่วนไก่ตัวผู้:ตัวเมียประมาณ 1:8 แต่ต้องไม่ต่ำกว่านี้ เพื่อที่จะได้สามารถคัดเลือกไก่ที่มีลักษณะไม่พึงได้ สำหรับบริษัที่ใหญ่ ๆ ที่ผลิตลูกไก่ออกจำหน่ายได้มีการทำโปรแกรมการเลี้ยงไก่พันธุ์ แยกเป็น 3 โปรแกรมคือ

- การเลี้ยงคละเพศภายหลังลูกไก่อายุ 7-10 วัน ก่อน 10 สัปดาห์
- การเลี้ยงคละเพศภายหลังไก่อายุ 10 สัปดาห์ ก่อน 20 สัปดาห์
- การเลี้ยงคละเพศภายหลังไก่อายุ 20 สัปดาห์

ซึ่งทั้ง 3 โปรแกรมนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย การที่ผู้เลี้ยงไก่พันธุ์จะเลือกใช้วิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เลี้ยง ตลอดจนโรงเรือน อุปกรณ์ และความสามารถในการจัดการฟาร์มของผู้เลี้ยงนั้น ซึ่งถ้าฟาร์มต่างกัน โปรแกรมที่ดีสำหรับฟาร์มนั้น ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

ขั้นตอนการเลี้ยงไก่พันธุ์ อาจแบ่งได้เป็น 3 ระยะดังนี้คือ

1) ระยะการกกลูกไก่ หรือระยะไก่เล็ก (อายุ 1 วันถึง 6 สัปดาห์)

เมื่อลูกไก่มาถึง นำลูกไก่เข้ากกตามวิธีการกกลูกไก่ที่ดีซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น สำหรับอาหารสำหรับลูกไก่ในระยะนี้คือ อาหารสำเร็จรูปสูตรไก่เล็ก โดยให้ทีละน้อยแต่บ่อยครั้ง ให้ลูกไก่ได้กินอาหารอย่างเต็มที่ในระยะ 3 สัปดาห์แรก จากนั้นก็เริ่มจำกัดอาหารโดยวิธีการให้อาหารทุกวันแต่จำกัดปริมาณจนไก่มีอายุ 6 สัปดาห์ ในระยะ 3 สัปดาห์แรก ควรดูแลและเอาใจใส่และตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่ของลูกไก่เป็นพิเศษโดยเฉพาะในตอนกลางคืน ควรตรวจสอบสภาพการกระจายของลูกไก่ภายใต้เครื่องกกว่ามีการกระจายตัวถูกต้องหรือไม่

เมื่อลูกไก่อายุ 7-10 วัน ควรตัดปากไก่เพื่อช่วยลดปัญหาการจิกกันและป้องกันการสูญเสียอาหาร โดยปฏิบัติตามวิธีการตัดปากที่ดี ในช่วงระยะนี้ควรเริ่มขยายวงล้อมกกเพื่อเพิ่มพื้นที่ให้ลูกไก่โดยขยายวงล้อมไก่บ่อย ๆ ครั้งทุก ๆ 3 วัน และเริ่มเปลี่ยนอุปกรณ์จากอุปกรณ์ไก่เล็กมาเป็นอุปกรณ์ถาวร ควรทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ให้น้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง และทุกครั้งที่มีการให้อาหารใหม่ ควรต้องเอาวัสดุรองพื้นออกก่อนทุกครั้ง และควรใส่ภาชนะรองรับเพื่อเอาไปทำลายภายนอกแล้ว หมั่นกลับวัสดุรองพื้นเพื่อป้องกันการจับตัวเป็นก้อนแข็งและทำให้เกิดเชื้อรา ในช่วงกลางวันที่อุณหภูมิภายในเล้าสูงขึ้น ควรมีการลดผ้าม่านเพื่อช่วยในการระบายอากาศ

เมื่อไก่อายุครบ 6 สัปดาห์จะทำการคัดไก่ เพราะอัตราการเจริญเติบโต อัตราแลกเนื้อ และลักษณะที่ดีของไก่เนื้อจะถูกถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกต่อไป จึงต้องพิถีพิถันเลือกเฉพาะไก่ที่มีลักษณะดีเท่านั้น หลังจากคัดเลือกไก่แล้ว ก็ควรนำไก่พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์มาเลี้ยงผสมกันในอัตราส่วนตัวผู้:ตัวเมียเท่ากับ 12.5:100 ระยะเวลาในการนำไก่เข้าเลี้ยงผสมกันควรอยู่ในช่วง 3-7 สัปดาห์

2) ระยะไกรุ่น (อายุ 7-20 สัปดาห์)

การดูแลไก่ในระยะไกรุ่นที่ดี และถูกต้องอย่างต่อเนื่องไปจนถึงระยะการไขย้อมเป็นสิ่งที่สามารถรับประกันได้ว่าฝูงไก่จะให้ผลผลิตที่ดีอย่างแน่นอน สิ่งที่ต้องสนใจอย่างมากในการเลี้ยงดูไกรุ่นก็คือ คุณภาพของอาหาร การควบคุมอาหาร

การควบคุมน้ำหนักตัวไก่ การจัดการเรื่องแสงสว่าง และการสุขาภิบาลที่ดีซึ่งได้เสนอไปแล้ว และสิ่งที่จะลืมเสียไม่ได้ก็คือ เรื่องการทำความสะอาด ถ้าโรงเรือนที่กักลูกไก่และโรงเรือนเลี้ยงไก่รุ่นเป็นคนละหลังกันแล้วควรจะย้ายไก่เมื่ออายุ 6-7 สัปดาห์ และก่อนย้ายไก่จะต้องทำความสะอาดและฉีดพ่นด้วยยาฆ่าเชื้อโรคอย่างทั่วถึงดีแล้ว ข้อสำคัญต้องควบคุมการเข้า-ออกของคนงานเลี้ยงไก่หรือแขกที่มาเยี่ยมเยียนด้วยเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการแพร่ระบาดของโรค นอกจากสิ่งที่กล่าวถึงเหล่านี้แล้ว สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติเลี้ยงลูกไก่พันธุ์ระยะนี้คือ

- อัตราส่วนพื้นที่การเลี้ยง ในการจัดการระยะไก่รุ่น ควรจัดเตรียมพื้นที่สำหรับเลี้ยงไก่ให้เพียงพอและคุ้มค่าในการลงทุนในอัตรา ไก่ 3.6 ตัว/ตารางเมตร

สำหรับกรณีการเลี้ยงโคละเพศภายหลังไก่อายุ 10 สัปดาห์ขึ้นไป พื้นที่การเลี้ยงในระยะไก่รุ่นนี้ควรเป็น ไก่ตัวผู้ 2.7 ตัว/ตารางเมตร ไก่ตัวเมีย 3.6 ตัว/ตารางเมตร ในช่วงระยะเวลา 7-10 สัปดาห์ ภายหลังจาก 10 สัปดาห์ก็ใช้อัตราส่วนไก่ 3.6 ตัว/ 1 ตารางเมตร

ในกรณีเลี้ยงโคละเพศภายหลังไก่อายุ 20 สัปดาห์ พื้นที่การเลี้ยงในระยะไก่รุ่นนี้ สำหรับไก่ตัวผู้คือ 2.7 ตัว/ตารางเมตร ไก่ตัวเมีย 3.6 ตัว/ตารางเมตร

- พื้นที่ให้อาหาร ควรจัดเตรียมที่ให้อาหารให้เพียงพอกับจำนวนไก่เพื่อให้ไก่ได้มีกินอาหารพร้อมกันทุกตัว ซึ่งจะทำให้มีการเจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมอขึ้นดี โดยคำนวณอัตราที่ให้อาหารดังนี้

- ในกรณีใช้โปรแกรมเลี้ยงไก่โคละเพศภายหลังอายุ 7-10 วันก่อน 10 สัปดาห์ พื้นที่ในการให้อาหารในระยะไก่รุ่นนี้ควรเป็น 6 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว วัดตามความยาวขอบรางอาหาร และให้อาหารทั่วรางภายใน 8 นาที ปล่อยให้รางทำงานไปจนกว่าอาหารจะหมด

- ในกรณีเลี้ยงไก่โคละเพศหลังจากไก่อายุ 10 สัปดาห์แต่ก่อน 20 สัปดาห์ พื้นที่ในการให้อาหารในช่วง 7-10 สัปดาห์สำหรับไก่ตัวผู้คือ 8 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว ตัวเมียจะเป็น 6 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว ภายหลังจาก 10 สัปดาห์ไป พื้นที่ในการให้อาหารคือ 6 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว

- ในกรณีเลี้ยงไก่คะละเพศภายหลังจากไก่อายุ 20 สัปดาห์
พื้นที่ให้อาหารสำหรับไก่ตัวผู้คือ 8 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว ตัวเมีย 6 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว

ในระยะไกรุ่นนี้ ต้องเปลี่ยนสูตรอาหารจากอาหารไก่เล็กมาเป็นอาหารไกรุ่นด้วย และเมื่อไก่อายุเริ่มสัปดาห์ที่ 7 (43 วัน) ต้องมีการให้ก้อนกรวดโดยให้ปริมาณ 1 ปอนด์ หรือ 0.454 กิโลกรัมต่อไก่ 100 ตัว

สำหรับการให้อาหารไก่ในฤดูร้อน โดยปกติเมื่ออุณหภูมิของอากาศสูงเกิน 27° ซ หรือ 80° ฟ มักจะทำให้การบริโภคอาหารของไก่ลดลง ดังนั้นในช่วงฤดูร้อนควรปรับสูตรอาหารสำหรับไก่เสียใหม่ โดยลดค่าพลังงานในอาหารและเพิ่มความเข้มข้นทางโภชนาการของอาหารชั้นอีกเล็กน้อยเพื่อชดเชยกับการที่ไก่กินอาหารลดลง ซึ่งจะทำให้ไก่อังคงได้รับโภชนาการทางอาหารที่ครบถ้วนสมบูรณ์เหมือนเดิม ส่วนการปรับค่าความเข้มข้นทางโภชนาการเท่าใดนั้น จะต้องคำนวณตามสภาวะอากาศโดยทั่ว ๆ ไปในช่วงฤดูกาลนั้น การให้อาหารอัดเม็ดเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ไก่ได้รับโภชนาการครบถ้วนตามความต้องการ ส่วนการจัดการที่อาจช่วยได้ดังนี้

- เครื่องให้อาหารอัตโนมัติเดินเครื่องเป็นระยะ ๆ หรือบ่อยครั้งขึ้น
- พยายามให้อาหารไก่ในช่วงที่อากาศยังไม่ร้อนมากนัก เช่น ในตอนเช้าตรู่เมื่อเริ่มมีแสงสว่างและในช่วงตอนเย็น
- อาหารที่ให้ควรเป็นอาหารที่ใหม่และสด เพราะอาหารเหล่านี้มักจะมีกลิ่นหอมซึ่งจะช่วยให้ไก่ออยากกินอาหารมากขึ้น
- เพิ่มการระบายอากาศในโรงเรือนให้มากขึ้นโดยใช้พัดลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 36 นิ้ว ทุก ๆ ระยะ 10-12 เมตรต่อ 1 ตัว ตามความยาวของโรงเรือน โดยติดตั้งพัดลมให้หันหน้าไปทางเดียวกันกับทิศทางลมธรรมชาติ หรือใช้วิธีการอื่น ๆ เพื่อช่วยลดอุณหภูมิในโรงเรือนลง เช่น ใช้เครื่องพ่นละอองน้ำในโรงเรือน พ่นน้ำบนหลังคาโรงเรือน ปลุกหญ้าหรือพืชตระกูลถั่วคลุมข้างโรงเรือน เพื่อช่วยลดการสะท้อนแสงเข้าไปในโรงเรือน หรือปลุกต้นไม้ใหญ่ให้เกิดร่มเงาบนหลังคา (ต้องปลุกต้นไม้ห่างจากโรงเรือนไม่น้อยกว่า 5 เมตร) เป็นต้น

- พื้นที่ให้น้ำ ควรจัดเตรียมที่ให้น้ำให้เพียงพอกับจำนวนไก่ โดยคำนวณที่ให้น้ำในอัตราดังนี้คือ ที่ให้น้ำแบบรางให้ใช้อัตราความยาวตามขอบราง 1 นิ้ว ต่อไก่ 1 ตัว น้ำในรางควรปรับให้อยู่ในระดับสูงจากพื้นรางประมาณ $\frac{1}{2}$ นิ้ว เพื่อป้องกันไก่ เล่นน้ำ ซึ่งจะทำให้พื้นชื้นแฉะได้ง่าย โดยเฉพาะในช่วงที่อากาศร้อนจะต้องดูแลอย่างถูกต้อง มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาวัสดุรองพื้นเสียหายได้ง่าย

- การติดตั้งรังไข่ เมื่อไก่อายุ 18 สัปดาห์ต้องจัดการติดตั้งรังไข่ในอัตรา 1 ช่องต่อไก่ 4 ตัว

ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงอัตราส่วนพื้นที่การเลี้ยง พื้นที่การให้อาหารและน้ำสำหรับไก่พันธุ์ระยะไก่รุ่นที่เลี้ยงบนพื้น

โปรแกรมการเลี้ยง	พื้นที่การเลี้ยง (ตัว/ตารางเมตร)		พื้นที่ให้อาหาร (นิ้ว/ไก่ 1 ตัว)		พื้นที่ให้น้ำ (นิ้ว/ไก่ 1 ตัว)	
	ตัวเมีย	ตัวผู้	ตัวเมีย	ตัวผู้	ตัวเมีย	ตัวผู้
1	3.6	3.6	6 นิ้ว	6 นิ้ว	1 นิ้ว	1 นิ้ว
2	3.6	$\frac{2.7}{3.6}$ (สัปดาห์ที่ 7-10)	6 นิ้ว	$\frac{8 \text{ นิ้ว}}{6 \text{ นิ้ว}}$ (สัปดาห์ที่ 7-10)	1 นิ้ว	1 นิ้ว
3	3.6	2.7	6 นิ้ว	8 นิ้ว	1 นิ้ว	1 นิ้ว

ที่มา : Broiler Breeder Male and Female Feeding and Management Guide, Arbor Acres Farm, Inc.

3) ระยะการให้ผลผลิต (อายุ 20 สัปดาห์จนถึงปลดกระวาง)

สิ่งสำคัญในการปฏิบัติเลี้ยงคูไก่อายุนี้ ได้แก่

- อาหาร เมื่อไก่อายุ 20 สัปดาห์ ต้องเปลี่ยนอาหารจากสูตรไก่อ่อนมาเป็นสูตรไก่พันธุ์ และยังคงควบคุมอาหารและน้ำหนักตัวไก่ต่อไปจนกระทั่งไก่เริ่มให้ไข่ 5% ของฝูง (ปกติไก่จะเริ่มให้ไข่ได้ 5% ของฝูง เมื่ออายุเข้าสัปดาห์ที่ 25)

เมื่อไก่เริ่มให้ไข่ 5% ของฝูง ต้องติดตามและควบคุมปริมาณอาหารโดยการให้อาหารในระยะการให้ผลผลิตนี้ ควรถือหลักผลผลิตไข่ที่ได้เป็นสำคัญ การปรับปริมาณอาหารจะขึ้นอยู่กับปริมาณไข่ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เพราะสิ่งสำคัญในการให้อาหารก็คือต้องการให้อาหารเพื่อให้ไก่ใช้ในการดำรงชีพและการผลิตไข่ ไม่ต้องการให้มีอาหารส่วนเหลือไปเก็บสะสมเป็นไขมันซึ่งนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์ต่อการผลิตแล้วยังอาจทำให้ไก่อ้วนและการผลิตไข่ลดลงอย่างรวดเร็วอีกด้วย การให้อาหารไก่ในระยะนี้มีหลักอยู่ว่า ปริมาณอาหารที่ให้ควรจะเพิ่มน้ำหนักหน้าผลผลิต ไม่ควรลดปริมาณอาหารที่ให้จนกว่าจะผ่านระยะให้ไข่สูงสุดไปแล้ว 1-2 สัปดาห์ แล้วจึงค่อยลดปริมาณอาหารลงทีละน้อยตลอดระยะการให้ผลผลิตเพื่อป้องกันไม่ให้พ่อแม่พันธุ์อ้วนเกินไป

สิ่งที่ต้องจำไว้สำหรับการให้อาหารไก่พันธุ์คือ ถ้าให้อาหารไม่เพียงพอหรือเพิ่มอาหารในจำนวนไม่เพียงพอ ไก่ก็จะไม่ให้ผลผลิตสูงสุดเลย*

* บริษัทผู้ผลิตลูกไก่พันธุ์ได้ทำการวิจัยและจัดสร้างตารางแสดงปริมาณอาหารน้ำหนักตัวไก่ และอัตราส่วนการไข่ของไก่อายุต่าง ๆ ในระยะการให้ผลผลิต ซึ่งได้แสดงไว้ในภาคผนวก ๗ หน้า 326

นอกจากการให้อาหารตามปกติแล้ว การให้อาหารไก่พันธุ์ ในระยะการให้ผลผลิตนี้ ควรมีการให้ก้อนกรวดและเปลือกหอยด้วย เพื่อให้เปลือกไข่ที่ได้ไม่ เปราะ แดงง่าย โดยควรจัดใส่ในถังก้อนกรวด 1 ถังและเปลือกหอย 1 ถังสำหรับไก่ทุก ๆ 250 ตัว เปลือกหอยควรให้ในปริมาณ 1.36 กิโลกรัม/สัปดาห์/ไก่ 100 ตัว โดยอาจจะ ให้ในรางอาหารหรือใส่ตั้งก็ได้

- พื้นที่การเลี้ยงและการให้น้ำ ยังคงใช้อัตรารส่วนเดิมคือ พื้นที่ในการเลี้ยง 3.6 ตัว/ตารางเมตร พื้นที่การให้น้ำ 1 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว
- อัตราส่วนการเลี้ยง ในระยะการให้ผลผลิตนี้ อัตราส่วนตัวผู้: ตัวเมียในการเลี้ยงเป็นสิ่งสำคัญมาก การใช้อัตรารส่วนตัวผู้:ตัวเมียต่ำไปจะทำให้ตัวเมียโทรม ง่าย และถ้าใช้ในอัตราสูงไปจะทำให้ตัวผู้โทรมง่ายเช่นกัน ดังนั้นเมื่อถึงระยะก่อนไข่จะไข่ 5% จะต้องคัดเลือกไก่พันธุ์ในฝูงให้มีอัตราส่วนตัวผู้ 1 ตัวต่อตัวเมีย 8 ตัว
- สภาพแวดล้อมในการเลี้ยง อุณหภูมิของโรงเรือนที่เหมาะสม ที่สุดสำหรับการไข่ของไก่คือ ระหว่าง 65-85° F และควรรักษาความสม่ำเสมอของอุณหภูมิใน โรงเรือนนี้ด้วยเพราะสุขภาพของไก่และผลผลิตที่ได้มานั้นขึ้นอยู่กับ การควบคุมอุณหภูมิและการ ระบายอากาศที่ดี ดังนั้นอาจมีพัดลมภายในโรงเรือนเพื่อช่วยระบายอากาศให้มีการถ่ายเท อากาศที่เพียงพอสำหรับไก่ซึ่งจะช่วยให้ไก่สบายขึ้น ควรทำความสะอาดพัดลมนี้อย่างน้อย สัปดาห์ละครั้ง
- แสงสว่าง จัดความเข้มของแสงสว่างให้อยู่ในระดับที่พอ เหมาะตามที่ไก่ต้องการ คืออยู่ในอัตรา 1 ฟุตแคนเดิล ณ ระดับที่ไก่อยู่ ควรหมั่นดูแลหลอดไฟที่ หลอดไฟฟ้าและโคมไฟฟ้าอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของ อุปกรณ์ทุกวัน รวมทั้งนาฬิกาเบตปิโคไฟอัตโนมัติด้วย
- งานที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำในระยะการให้ผลผลิต ได้แก่
 - การทำความสะอาดรางน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง
 - รางไข่ควรได้รับการเปลี่ยนที่กักให้ใหม่และสะอาดเป็นประจำ
 - วัสดุรองพื้นไม่ควรปล่อยให้เปียกแฉะเป็นก้อนแข็ง ถ้ามี

ปัญหาควรแยกออกโดยเร็ว

- บริเวณที่ใช้งานเป็นประจำและบริเวณโดยรอบแล้วควร
ได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำ

- การเก็บไข่ ควรเก็บไข่น้อยวันละ 4 ครั้ง และเพื่อ
ป้องกันเชื้อโรคที่ไข่ฟัก ก่อนการเก็บไข่ควรทำการสเปรย์ฆ่าเชื้ออากาศที่จะใช้เก็บไข่ทุกครั้ง
ในกรณีมีไข่นปนต้องเก็บไข่นปนแยกจากไข่จากรังไข่ และเมื่อเก็บไข่แล้วควรสเปรย์ฆ่า
เชื้อโรคอีกครั้งก่อนนำไปทำความสะอาด หลังจากเก็บไข่แต่ละห้องแล้วควรจุ่มมือในอ่าง
น้ำยาฆ่าเชื้อโรคก่อนเก็บไข่ห้องต่อไป

นำไข่ที่เก็บได้ไปทำความสะอาดและคัดเลือกไข่ที่เหมาะสมจะนำ
เข้าฟัก โดยพิจารณาตามลักษณะที่ดีของไข่ฟักดังนี้

- ภายนอกสะอาด สีเปลือกตามมาตรฐาน น้ำหนักระหว่าง
45-65 กรัม/ฟอง หรือน้ำหนักที่ดีคือ 55-65 กรัม/ฟอง ผิวเปลือกไม่ขรุขระ เปลือกสม่ำเสมอ
รูปไข่ไม่บิดเบี้ยว ไม่บุบร้าว ไม่มีมลทินภายใน

- ไข่รูปทรงปกติ ไข่ที่รูปทรงปกติจะมีอัตราการฟักสูงกว่า
ไข่ลักษณะอื่น ๆ เช่น ร้าว เปลือกบาง ช่วงอากาศหลุดลอยหรืออยู่ผิดที่ มีจุดเลือดโต เป็นต้น

- ลักษณะเปลือกไม่หนาหรือบางเกินไป ตามปกติแม่ไก่พันธุ์
จะให้ไข่เปลือกหนาง่ายปกติไปได้ 8-9 เดือนของอายุการไข่ หลังจากนั้นเปลือกจะค่อย ๆ
บางลงตามขนาดฟองที่ใหญ่ขึ้น

- คุณภาพภายในไข่ต้องดี ไม่มีมลทินภายใน

เมื่อคัดเลือกไข่แล้ว ไข่ที่คัดได้ต้องนำมาใส่ในถาดที่ใช้ภายใน
โรงฟักโดยเฉพาะ หลังจากนั้นให้นำไข่ฟักเข้าตู้เพื่อรมควันด้วยแก๊สฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde)
แล้วจึงส่งไปฟัก

2. การพักไข่

การพักไข่เป็นกระบวนการที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งในการผลิตลูกไก่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับคุณภาพและประสิทธิภาพของลูกไก่ ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงจำเป็นต้องเข้มงวดอย่างยิ่งทั้งในด้านการจัดการและการสุขาภิบาลควบคู่กันไป ปัจจุบันโรงพักไข่ไม่มักจะติดตั้งอุปกรณ์ที่ทันสมัยและระบบควบคุมอัตโนมัติ และมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง แต่ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องขาดการเอาใจใส่หรือบกพร่องในหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง อาจทำให้การพักไข่เกิดความเสียหายขึ้นได้

ปัจจัยสำคัญในการพักไข่

การพักไข่โดยปกติใช้เวลาประมาณ 21 วัน ในช่วงเวลานี้มีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพักไข่ดังนี้คือ

ก. ความร้อน ความร้อนที่พอเหมาะและสม่ำเสมอช่วยให้เชื้อลูกไก่เจริญเติบโตจนเป็นตัวลูกไก่และออกจากไข่ได้มาก เช่นเดียวกับที่แม่ไก่พักไข่ของมัน

ความร้อนมีความสัมพันธ์กับ เชื้อลูกไกดังนี้คือ

- อัตราการพักออกสูงหรือต่ำ
- การพักออกเร็วหรือช้ากว่าปกติ
- ขนาดเชื้อของลูกไก่อะหว่างพัก ถ้าความร้อนต่ำเชื้อลูกไก่อก็

เจริญเติบโตช้าลง

- ขนาดของลูกไก่ที่พักออก การเร่งความร้อนหรือใช้ความร้อนสูงไป ลูกไก่อจะออกเร็วกว่าปกติ ลูกไก่ที่พักออกมาได้นั้นจะมีขนเกรียมและมีขนาดเล็กกว่าธรรมดา

- อัตราเชื้อตายและลูกไก่อตายสูง ถ้าใช้ความร้อนไม่สม่ำเสมอ
- จำนวนไก่พิการหรืออ่อนแอจะมีจำนวนมาก ถ้าความร้อนใน

ตู้พักเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ

- ถ้าความร้อนสูงกว่าเกณฑ์ปกติไม่มากนัก ลูกไก่ตายในสัปดาห์
สุดท้ายจะมีมากและจะพักออกเร็วกว่ากำหนดปกติ

- ถ้าความร้อนต่ำไป ลูกไก่ออกช้า อัตราออกน้อย ลูกไก่
อ่อนแอ

ข. ไช้พักในตู้พักตั้งแต่วันที่ 1-19 ของการพัก จะสูญเสียความชื้นไปราว
8-10.5% ของน้ำหนักไก่ ความชื้นที่เหมาะสมจะช่วยให้เชื้อลูกไก่มีการเจริญเติบโตเป็นไป
โดยปกติ ความชื้นที่เหมาะสมในระยะพักคือ ระหว่างความชื้นสัมพัทธ์ 40-85% ในกลางช่วง
19 วันแรกของการพักไช้ควรอยู่ระหว่าง 50-60% และ 75% ในช่วงวันที่ 20 และ 21
การสูญเสียความชื้นจากไช้ย่อมขึ้นอยู่กับ อายุเก็บ ขนาดไช้ ลักษณะเปลือก และบรรยากาศ
รอบ ๆ ไช้ นั้น การให้ความชื้นช่วยเป็นสิ่งจำเป็นมากหากความชื้นน้อยไป ลูกไก่จะชนแห้ง
ติดเปลือกมากและมีจำนวนตายมาก แต่ปัญหานี้ไม่น่าวิตกถ้าหากผู้พักหมั่นสังเกตขนาดช่องลม
ไช้ทุกครั้งที่ทำกรปล่อยไช้เป็นหลักพิจารณาว่าควรเพิ่มหรือลดความชื้น ความชื้นนี้จำเป็นที่สุด
ในขณะทีลูกไก่จะออกจากไช้ ถ้าความชื้นพอดีก็จะช่วยให้ชนลูกไก่แห้ง พุสวย ไม่ติดเปลือก

ค. การระบายอากาศ ระยะที่ลูกไก่เจริญอยู่ในไช้ร่างกายต้องไช้
ไช้แดง ไช้ขาว และธาตุของเปลือกไช้ไปสร้างส่วนต่าง ๆ การที่สิ่งเหล่านี้จะถูกเปลี่ยน
แปลงเป็นสิ่งที่ละลายเข้าไปในระบบคูดซิมของตัวลูกไก่ได้ จะต้องไช้ออกซิเจนไปช่วยทำ
ปฏิกิริยาสิ่งเหล่านี้ให้เกิดกำลังงาน ส่วนที่เป็นก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ก็ถูกระบายทิ้งออกมา
ทางรูเปลือกไช้ หากไม่มีการระบายอากาศในตู้พักดีพอ เมื่อก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงมาก
ขึ้นถึงระดับ 1.5-2.0 % จะเป็นอันตรายแก่เชื้อลูกไก่ การระบายอากาศช่วยให้ได้ทั้งก๊าซ
คาร์บอนไดออกไซด์ออกจากตู้พักและให้ออกซิเจนเข้าไปถึงลูกไก่มากขึ้น อัตราการพักออกจะ
ต่ำลงราว 5% ทุก ๆ ระดับ 1% ออกซิเจนในอากาศที่น้อยลง การเปิดระบายอากาศของตู้พัก
โดยมากผู้สร้างเครื่องพักไช้ทดลองแล้วว่า แม้จะเปิดที่ระบายอากาศให้มากที่สุดก็ไม่เป็นผล
เสียซึ่งทำให้อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงจนผิดปกติ เพียงแต่จะเพิ่มค่าไฟเท่านั้น ฉะนั้นควรให้การ
ระบายอากาศมากที่สุด

ง. การกลับไข่ ไข่ที่ฟักด้วยตู้ฟักควรกลับไข่บ่อย ๆ ครั้งทุกวันจนถึงปลายระยะฟัก คือวันที่ 18 ของการฟักไข่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อลูกไก่แห้งติดเปลือกไข่ และช่วยลดจำนวนลูกไก่ตายในระยะต้น ๆ ได้มาก ตามปกติจำนวนครั้งที่จะกลับไข่ควรเป็นวันละ 3-8 ครั้ง แต่ปัจจุบันเครื่องฟักไข่มักเป็นเครื่องอัตโนมัติกลับไข่ได้ทุกครึ่งชั่วโมง อัตราการฟักออกของลูกไก่ดีกว่าเครื่องฟักธรรมดา

งานที่ต้องปฏิบัติในการฟักไข่ แบ่งออกได้ตามลำดับดังนี้คือ

ก. นำไข่จากเล้ามายังโรงฟัก (ภาพที่ 3.5) แล้วคัดเลือกไข่อีกครั้ง รมด้วยแก๊สฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde) ก่อนเพื่อฆ่าเชื้อโรค จากนั้นนำไปเก็บไว้ในห้องเก็บไข่ซึ่งมีอุณหภูมิ 65°-68°ฟ และความชื้นสัมพัทธ์ไม่ต่ำกว่า 80% เพื่อหยุดการเจริญเติบโตของตัวอ่อน และรักษาคุณภาพของไข่ฟักไว้จนกว่าจะถึงเวลานำไข่เข้าตู้ฟักซึ่งไม่ควรเก็บไว้นานเกิน 7 วัน (ภาพที่ 3.6) การเอาไข่เข้าฟักล่าช้าเท่าไรโอกาสที่เชื้อจะตายก็ย่อมมีมากขึ้นตามลำดับ

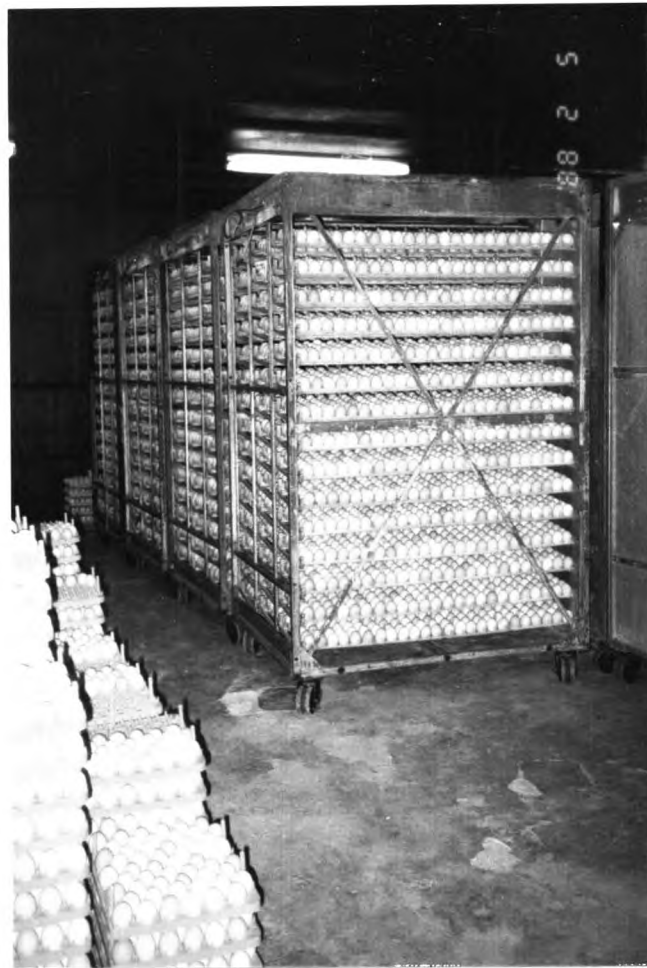
ภาพที่ 3.5 ภาพไข่ที่ส่งจากฟาร์มมายังตู้ฟัก ยังไม่ได้ทำการคัดเลือก

ภาพที่ 3.6 ภาพไข่ที่ผ่านการคัดแล้วเก็บเข้าห้องเย็นสำหรับเก็บไข่

ข. การเตรียมการก่อนนำไข่เข้าฟัก คือ ต้องทำความสะอาดห้องฟัก และตู้ฟักทั้งภายในและภายนอกตู้ รอยฆ่าเชื้อโรค ตรวจสอบส่วนต่าง ๆ ของเครื่องฟัก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการฟักให้พร้อมและแน่ใจว่า เครื่องฟักและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมที่จะทำงานได้

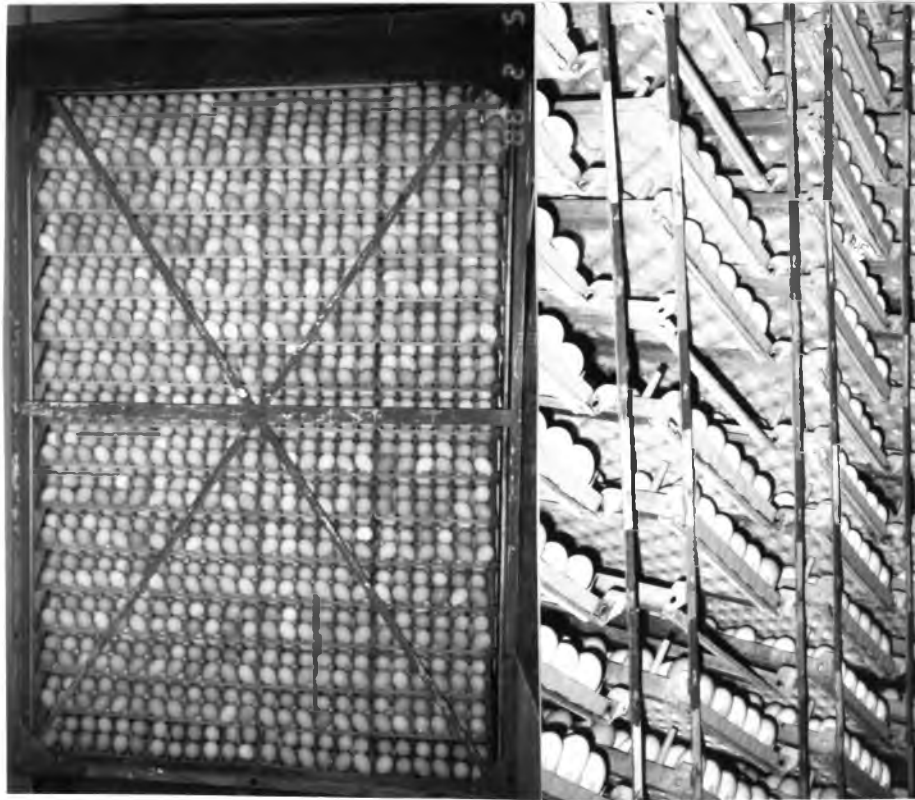
ค. การเตรียมไข่เข้าตู้ฟัก เป็นการนำไข่ออกจากห้องเก็บไข่มาลงถาดใส่รถเข็นเพื่อเข้าตู้ฟัก (ภาพที่ 3.7) การจัดไข่เข้าทำการฟักนี้จะต้องคำนึงถึงอายุการเก็บไข่ฟัก ขนาดไข่ฟัก ตลอดจนอายุของไก่เป็นหลักสำคัญ

ภาพที่ 3.7 ภาพแสดงการจัดไข่ใส่ถาดลงรถเข็นเพื่อเตรียมเข้าสู่ตู้พัก

การจัดไข่ลงถาดเพื่อเข้าสู่ตู้พักนั้น ตู้พักบางแบบแนะนำให้เอียงไข่ (ภาพที่ 3.8) บางแบบให้วางไข่นอนตามยาว ตู้พักใหญ่มักเรียงไข่ตั้งค้ำบ้านขึ้น ข้อที่ควรระวังคือ เมื่อเรียงไข่เสร็จแล้วควรตรวจว่ามีไข่ฟองไหนที่ข้างแหลมหันขึ้นก็หันกลับให้ถูกต้อง หากไข่ไม่เต็มถาดควรใช้ที่กันไข่กันไข่แถวสุดท้ายหรือพับกระดาษสอดให้กระชับ อย่าให้ไข่ลิ้งได้ เพราะไข่อาจลิ้งออกนอกถาดในเวลากลับไข่ บทติช่องอากาศของไข่จะอยู่ค้ำบ้าน เชื้อลูกไก่จะลอยขึ้นข้างบนเสมอ ถ้าเราวางไข่เอาข้างแหลมขึ้นลูกไก่จะไม่ได้อากาศพอและมีโอกาสตายมาก

ภายหลังจากบรรจุไข่ลงถาดแล้ว ฉีพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอีกครั้ง แล้วทิ้งไว้ในห้องที่มีอุณหภูมิปกติ ประมาณ 7-8 ชั่วโมง จากนั้นจึงนำเข้าสู่ตู้พัก

ภาพที่ 3.8 ภาพแสดงลักษณะไข่ภายในตู้ฟัก

ง. นำไข่ที่เตรียมไว้แล้วเข้าตู้ฟัก ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นที่ใช้ในการฟัก (ภาพที่ 3.9) และต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สร้างเครื่องฟักด้วย เพื่อให้การฟักในแต่ละครั้งประสบผลสำเร็จ ต่อไปนี้เป็นตารางแสดงเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางปฏิบัติทั่วไปของการใช้ตู้ฟัก

ภาพที่ 3.9 ภาพเครื่องควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในตู้พัก

ตารางที่ 3.4 ตารางแสดงเกณฑ์กลางต่าง ๆ ของการใช้ความร้อนและความชื้นในงานพักใช้

ชนิดเครื่องพักใช้	ระยะวัน	ความชื้น ° ฟ	อุณหภูมิ ° ฟ	ปริมาณความชื้น สัมพัทธ์ %
ตู้หลายชั้นมีพัดลม	1-18	82-87	99-100	56-59
(ตู้รวม)	18-21	90-92	89-100	70-73
(ตู้แยกต่างหาก)	18-21	90	96-98	70-73

ที่มา : สุวรรณ เกษตรสุวรรณ. การเลี้ยงไก่. 2526.

จ. เมื่อนำไข่เข้าตู้พักแล้ว จะต้องคอยส่องดูไข่เพื่อคัดเอาไข่ที่เสียออก เช่น ไข่ไม่มีเชื้อ ไข่เชื้อตาย และไข่เสีย ซึ่งควรคัดไข่เหล่านี้ออกทิ้งโดยทันทีเมื่อพบก่อนที่ไข่เหล่านี้จะส่งกลิ่นเหม็นในตู้พัก การส่องไข่มากครั้งก็ยิ่งช่วยลดจำนวนไข่ที่อาจแตกเหม็นในตู้พักได้ จำนวนครั้งของการส่องไข่อาจทำได้หลายแบบคือ อาจส่องไข่เพียงครั้งเดียว (แบบที่ 5) หรือมากครั้งก็ได้ (แบบที่ 1 ถึง 4) ดังตารางที่ 3.14 ทั้งนี้จะส่องไข่มากหรือน้อยครั้งย่อมขึ้นอยู่กับว่ามีแรงงานและเวลามากน้อยเพียงใด ในต่างประเทศนิยมส่องไข่เพียง 1 หรือ 2 ครั้ง เพราะไข่แตกเน่าในตู้มีน้อย เนื่องจากอากาศภายนอกโดยปกติจะหนาวเย็น แต่สำหรับประเทศไทยซึ่งมีอากาศร้อน ควรส่องไข่อย่างน้อย 2 ครั้ง มิฉะนั้นจะมีไข่เน่าแตกในตู้มาก ซึ่งไข่เหล่านี้จะทำให้ไข่ดีข้างเคียงพลอยเสียไปด้วย เพราะจุลินทรีย์จากไข่เน่าแพร่ติดต่อเข้าไปทำลายเชื้อลูกไก่ในไข่ดีข้างเคียง

ตารางที่ 3.5 โปรแกรมการส่องไข่แบบต่าง ๆ

แบบที่	ส่องครั้งที่ 1	ส่องครั้งที่ 2	ส่องครั้งที่ 3	ส่องครั้งที่ 4
1	3 - 5 วัน	7 วัน	14 วัน	18 วัน
2	3 - 5 วัน	14 วัน	18 วัน	-
3	7 วัน	14 วัน	18 วัน	-
4	3-5 - 7 วัน	18 วัน	-	-
5	18 วัน	-	-	-

ที่มา : สุวรรณ เกษตรสุวรรณ. การเลี้ยงไก่. 2526.

การส่องไข่จะดูในระยะ 3-7 วัน 1 ครั้ง และวันที่ 18 อีก 1 ครั้ง
ลักษณะของไข่ที่ดูด้วยเครื่องส่องไข่จะเป็นดังนี้คือ

อายุไข่หัก

ลักษณะไข่

3 - 7 วัน	- <u>ไข่ไม่มีเชื้อ</u> ใส เห็นภาพไข่แดงวาง ๆ หากเป็นไข่เก็บไว้นานอาจเห็นไข่แดงค่อนข้างนอนกันหรืออยู่ด้านข้าง - <u>ไข่เชื้อตาย</u> ชุ่น นอนกันหรือไม่เป็นร่างแห อาจเป็นวงแหวนจุดดำ หรือเป็นน้ำเหลว ๆ - <u>ไข่เชื้อเป็น</u> มีเส้นโลหิตสีแดงสปรสานกันเป็นร่างแห สีเหลืองคลี่ใส เชื้อลูกไก่เคลื่อนไหวได้ ขณะส่องถ้าจรรยาภาคร่องส่องนาน จะเห็นเชื้อลูกไก่ดิ้นไปมาได้
18 วัน	- <u>ไข่ไม่มีเชื้อ</u> จะเห็นภายในไข่ช่องอากาศโต เงาไข่แดงอยู่ด้านข้างและซีดมาก

อายุไข่พักลักษณะไข่

- 18 วัน
- ไข่เชื้อตาย ขนาดไข่ลูกไก่เล็กกว่าปกติ เจริญน้อย ไม่สคิส แจ่มชัด ถ้าตายใหม่ ๆ อาจเห็นเส้นเลือดเป็นร่างแหบ้าง แต่ไข่ลูกไก่ไม่เคลื่อนไหว สีเลือดซีดหรือจางมาก หรือดำ เห็นเงาทึบบางส่วนเท่านั้น
 - ไข่เชื้อเป็น เนื้อที่ครึ่งฟองไข่หรือกว่านั้นทึบแสง เห็นเส้นเลือดตอนล่างชัด อาจเห็นลูกไก่อ้าลังเคลื่อนไหว

๔. เมื่อไข่ที่เข้าพักมีอายุถึง 18 วัน ควรคกกลับไข่ต่อไป แล้วย้ายไข่เข้าตู้เกิด ขณะเดียวกันก็คคไข่ลม ไข่ที่เสียหายขณะอยู่ในตู้พักออก เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ให้ไข่ในตู้พักและเพิ่มประสิทธิภาพการพักออกให้ดีขึ้น หลังจากย้ายไข่เข้าตู้เกิดแล้วจะต้องรมควันด้วยแก๊สฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde) ในตู้เกิดอีกครั้ง โดยใช้ความเข้มข้น 1 เท่า และเมื่อลูกไก่เกิดแล้วประมาณ 20% ควรรมควันในตู้เพื่อลดปริมาณเชื้อโรคและช่วยให้ขนอ่อนของลูกไก่อมีสีเหลืองขึ้น อุณหภูมิของตู้เกิดตามธรรมชาติควรต่ำกว่าอุณหภูมิของ 18 วันแรก ประมาณ 2-3° ฟ สิ่งที่ต้องการมากในระยณะนี้ได้แก่ ความชื้น และอากาศดี เมื่อครบ 21 วัน ลูกไก่อจะพักออกมาเป็นตัว และเมื่อขนแห้งแล้ว ลูกไก่อจะมีความแข็งแรงพร้อมที่จะส่งไปจำหน่ายได้ (ภาพที่ 3.10)

ภาพที่ 10 ภาพลูกไก่ที่ฟักเป็นตัวอยู่ในตู้เกิด

ข. ขณะลูกไก่กำลังออก ระหว่างที่ลูกไก่กำลังออกจากไข่ ควรหมั่นเอาลูกไก่ที่ชนแห้ง แข็งแรงแล้วออกมาเก็บชั่วคราวในกล่องลูกไก่หรือเอาลงกักให้ความอบอุ่น เพื่อช่วยลดความแออัดในตัว โดยย้ายลูกไก่ออกจากตู้ฟักในเวลาที่เหมาะสม และอบอุ่น และขณะเดียวกันควรเอาเปลือกไข่ที่ลูกไก่ออกเสร็จเรียบร้อยแล้วทิ้ง

ข. ลูกไก่ที่ฟักออกจะต้องถูกนำไปคัดเลือกเฉพาะลูกไก่ที่มีลักษณะดี และมีความแข็งแรงโดยพนักงานคัดไก่ที่มีความชำนาญ พร้อมกับตรวจนับจำนวนไก่ที่ฟักออกทั้งหมด

สำหรับการคัดเพศลูกไอนั้น จะทำการคัดเพศเฉพาะลูกไก่พันธุ์เท่านั้นโดยพนักงานคัดเพศไก่ ซึ่งมีความชำนาญเป็นพิเศษจะสามารถคัดเพศได้อย่างรวดเร็ว

- ลูกไก่เพศเมีย คัดเพศโดยดูขนปีก คือ ขนปีกบนสั้นกว่าขนปีกล่างอย่างเห็นได้ชัด

- ลูกไก่เพศผู้ คัดเพศโดยการปลิ้นทวาร เพื่อดูลักษณะเพศของ
ลูกไก่โดยตรง

ถ้าเป็นลูกไก่เนื้อจะไม่คัดเพศ เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการคัด
เพศสูง

๗. ภายหลังจากการคัดลูกไก่เลวต่าง ๆ ออกแล้ว ควรขนลูกไก่ไป
ลงกอกที่เตรียมล่วงหน้าไว้ทันที มิฉะนั้นต้องระวังอย่าให้กระทบอากาศเย็น ถ้าจะต้องขนส่ง
ลูกไก่ไปไกล ๆ ก็ควรเอาลงกล่องลูกไก่ ให้ลูกไก่อาศัยความอบอุ่นซึ่งกันและกัน อย่าบรรจุไก่
ลงแน่นกล่องเกินไป การใส่ลูกไก่ลงกล่องนี้เป็นเพียงชั่วคราว สำหรับเตรียมจะขนส่งไปทาง
ไกล หรือรอขนไปเตรียมกก

กล่องใส่ลูกไก่สำหรับขนส่ง มักจะเป็นกล่องใส่ลูกไก่ขนาด 100 ตัว
มีขนาด 24×18×6 นิ้ว ภายในแบ่งเป็น 4 ช่อง ด้านข้างเจาะรูหลาย ๆ รูโดยรอบ สำหรับ
อากาศถ่ายเทให้พอกับจำนวนลูกไก่

ถ้าความร้อนสูงกว่า 100° ฟ ขึ้นไป การปล่อยให้ลูกไก่อยู่ใน
กล่องแม้ช่วงเวลา 2-3 ชั่วโมง ก็อาจเป็นอันตรายแก่ลูกไก่ได้ ตอนบ่ายของฤดูร้อน ถ้าวาง
กล่องบรรจุลูกไก่ซ้อนและกองสุมกัน มักทำให้ไก่ร้อน ขาดอากาศ และตายได้ง่าย

ลูกไก่ที่ออกใหม่ ๆ ถ้ากระทบอากาศเย็นนาน ๆ อาจเป็นเหตุให้
ปอดไม่ทำงาน ต่อมาไม่ซ้าก็ตาย ที่ยังไม่ตายก็อาจท้องร่วง ซึม โดซ้า ดังนั้นในการขนส่ง
ทางยานพาหนะต่าง ๆ ต้องระวังอย่าให้ลูกไก่ถูกลมโกรก หนาวจัด หรือร้อนจัด

ข้อควรระวังในการพักไข่ มีดังนี้คือ

- อุปกรณ์ในการพักไข่ควรเลือกใช้เครื่องพักที่เหมาะสมกับงานและ
สถานที่

- ใช้คนที่รู้จักงาน และรักงานนี้เป็นคนดูแลพักไข่

- หมั่นเยี่ยมดูพัก แต่อย่าเปิดตู้บ่อย ๆ ต้องตรวจดูความร้อนของ

ตู้เวลาอากาศร้อนหรือหนาวจัดกว่าปกติ

- หมั่นระวังรักษาความสะอาดของตู้พัก เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนสถานที่พักไข่
- ตรวจสอบปรอทตู้พักทุกต้นฤดู หมั่นทำความสะอาดหรือเปลี่ยนไส้ นำความชื้นของปรอทตู้มเปียกเมื่อสกปรก น้ำที่เติมลงในตู้มเปียกควรเป็นน้ำกลั่นหรือน้ำฝน
- อย่าช่วยแกะเปลือกให้ลูกไก่อ่อน ถ้ามันออกไม่ได้อย่างปกติ ก็แสดงว่าลูกไก่นั้นอ่อนแอ ไม่ควรเลี้ยง เพราะเลี้ยงรอดน้อย
- อย่าเร่งให้ลูกไก่ออกเร็วหรือช้ากว่าปกติ ปกติเริ่มเจาะวันที่ 20-6-10 ชั่วโมงต่อมาลูกไก่เริ่มออก วันที่ 21 ลูกไก่จะออกจากไข่หมด ถ้าลูกไก่ออกเร็วหรือช้ากว่ากำหนดนี้ก็ควรแก้ไขโดยเพิ่มหรือลดอุณหภูมิ โดยใช้หลักที่ว่า ความร้อนเพิ่มขึ้นลูกไก่ออกเร็วขึ้น ความร้อนลดลงลูกไก่ออกช้าลง การรักษาอุณหภูมิให้พอดีจะให้ผลดีที่สุด
- ทำความสะอาดตู้พักทุกครั้งที่ใช้งานเสร็จ

การผลิตไก่กระทอง

กระบวนการผลิตไก่กระทองก็คือ การนำเอาลูกไก่พันธุ์เนื้ออายุ 1 วัน มาเลี้ยงประมาณ 6-8 สัปดาห์ จนไก่มีน้ำหนักราว 1.8-2.0 กิโลกรัม แล้วจำหน่ายให้กับโรงงานชำแหละ

ปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงไก่กระทอง

การเลี้ยงไก่กระทองให้ประสบผลสำเร็จ จะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ คล้ายกับการเลี้ยงไก่พันธุ์ แต่อาจมีข้อแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดปลีกย่อยบางประการ ปัจจัยสำคัญสำหรับการเลี้ยงไก่กระทองได้แก่

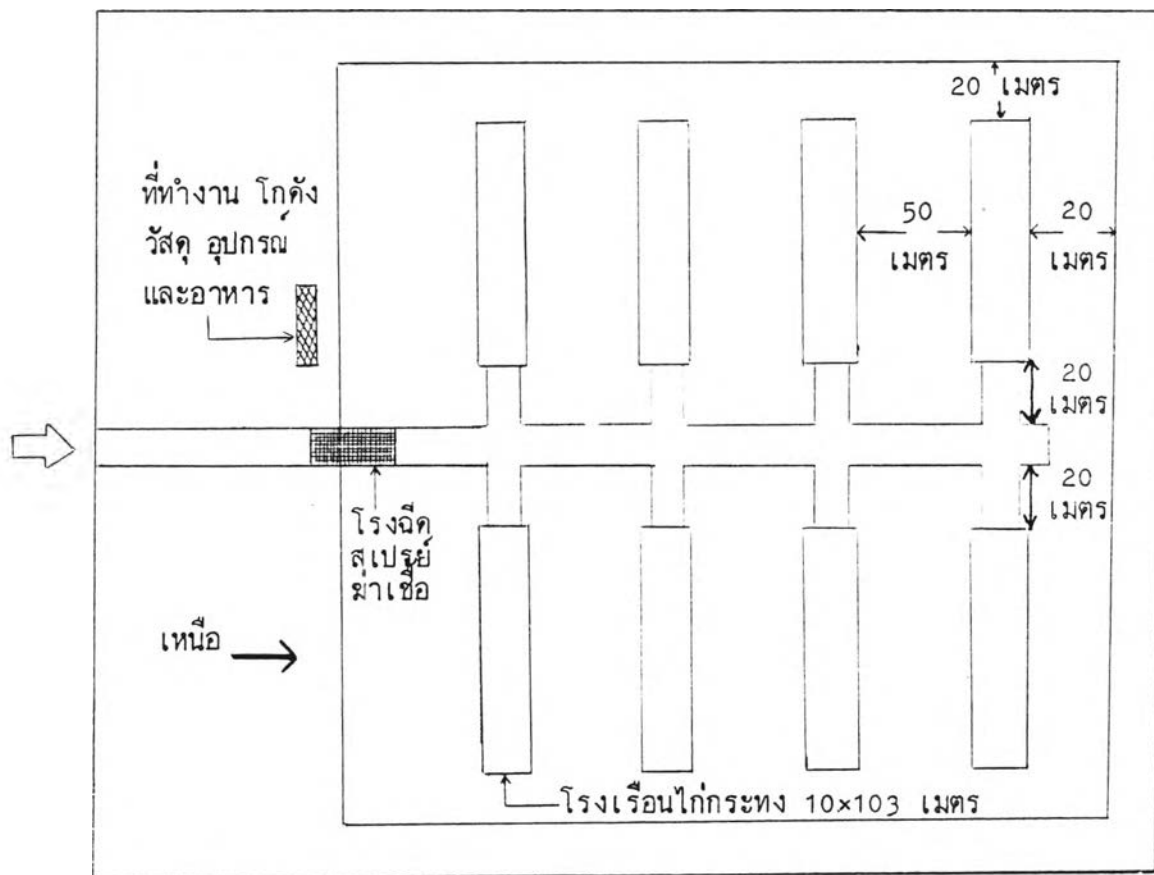
1. การวางผังฟาร์ม

การวางผังฟาร์มที่ดีนับ เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นหัวใจของการเลี้ยงไก่กระทอง หากการวางผังฟาร์มนี้ขาดหลักวิชาการตั้งแต่แรกแล้ว เมื่อมีการขยายฟาร์มต่อไปข้างหน้า จะทำให้ฟาร์มไก่กลายเป็นสลัมไก่นั้นเอง ซึ่งฟาร์มในลักษณะนี้ยากต่อการป้องกันโรคและการ

จัดการอื่น ๆ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง รวมทั้งยากที่จะพบความสำเร็จในขั้นสุดท้าย

แผนผังฟาร์มไก่กระหงที่ได้มาตรฐานจะมีลักษณะดังแผนภาพที่ 3.11 โดยมีอาคารที่จำเป็นสำหรับฟาร์มไก่กระหงนี้เช่นเดียวกับฟาร์มไก่พันธุ์ ซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว

แผนภาพที่ 3.11 แผนผังฟาร์มเลี้ยงไก่กระหงที่มาตรฐาน

ที่มา : บริษัทฟาร์มกรุงเทพ จำกัด

สำหรับแบบของโรงเรือนไก่กระหง บริษัทที่มีธุรกิจเลี้ยงไก่กระหงได้ ใช้เวลายาวนานในการทดลองแบบของโรงเรือนต่าง ๆ สำหรับใช้เลี้ยงไก่กระหงในประเทศไทย จนได้พบความสำเร็จสามารถออกแบบโรงเรือนที่ได้ผลสูงสุดในการเลี้ยง สำหรับผู้เลี้ยงไก่กระหงทั่วไปสามารถนำไปปลูกสร้างได้ดังนี้คือ

ลักษณะของโรงเรือนเลี้ยงไก่กระหง ควรสร้างบนโคกดินกว้าง 14×100 เมตร ที่อยู่หน้าระดับน้ำท่วม มีตัวโรงเรือนหน้ากว้าง 10 เมตร และความยาว ตั้งแต่ 10 เมตรถึง 103 เมตร (แล้วแต่จำนวนไก่กระหงที่เลี้ยงต่อหลัง โดยใช้อัตราการเลี้ยง 9 ตัวต่อเนื้อที่ 1 ตารางเมตร) โครงสร้างเป็นไม้ ลักษณะเป็นอาคารจั่ว 2 ชั้น หลังคามุงสังกะสี ด้านหน้าและหลังปิดกันด้วยสังกะสี ด้านข้างทั้ง 2 ด้าน รวมทั้งช่องระบายลมต่าง ๆ บุด้วยลวดตาข่าย # 20 ขนาด 6 हुन เพื่อป้องกันนกและสัตว์อื่น ๆ ประตูด้านหน้าควรใหญ่ เพื่อนำรถเข้าออกได้ (โดยเฉพาะโรงเรือนที่มีขนาดยาวเกินกว่า 30 เมตร) และควรมีรายละเอียดอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกดังนี้

- ควรมีประตูด้านข้างหากโรงเรือนยาวเกินกว่า 30 เมตร ห้องละ 1 ประตู
- ประตูด้านหลังและด้านข้างใช้ขนาดสูง 2.00 เมตร และกว้าง 1.20 เมตร
- หากโรงเรือนยาวควรแบ่งเป็นห้อง ๆ ห้องละไม่เกิน 20 เมตร และเจาะช่องระบายน้ำทั้งตามมุมห้องทั้ง 4 มุม และทุก ๆ 5 เมตร
- การเทพื้นควรเทช่องทางประตูให้หนาสำหรับรถขนาดเล็กเข้าได้ และควรเทให้มีความเอียง 1 เซนติเมตร โดยลาดทั้งสองข้างของเล้าไก่
- การกันห้องแต่ละห้องควรมีประตูทะลุได้ขนาดเท่าประตูใหญ่ และควรใช้ลวดตาข่ายขนาด $1\frac{1}{2}$ นิ้ว
- สำหรับกรณีที่มีการเลี้ยงน้อยและเตรียมการขยายก็ให้สร้างครั้งแรกตามความต้องการแล้วรอตัวอาคารออกไปเมื่อต้องการขยาย แต่ไม่ควรเกิน 103 เมตร

2. การจัดการลูกไก่กระทง

ถ้าหากผู้เลี้ยงไก่กระทงได้ลูกไก่กระทงที่ดีเข้ามาเลี้ยง ย่อมจะเป็นส่วนหนึ่งที่นำความสำเร็จมาสู่ผู้เลี้ยงเอง การเลือกลูกไก่กระทงที่ดีนั้นควรพิจารณา

- สายเลือดพ่อ-แม่พันธุ์ดี
- มีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อต่ำ คือประมาณ 2:1
- อัตราการตายน้อย ไม่ควรเกิน 5%
- มีลักษณะดีและหน้าอกกว้าง
- ระยะเวลาเลี้ยงสั้น ประมาณ 6-8 สัปดาห์
- ใต้น้ำหนักตามที่ตลาดต้องการ
- ผลิตจากฟาร์มที่มาตรฐานและเชื่อถือได้

3. อาหาร

อาหารสำหรับไก่กระทงเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เนื่องจาก 60-75% ของต้นทุนการผลิตก็คือต้นทุนค่าอาหารนั่นเอง ดังนั้นการจัดการอาหารที่ดีมาเลี้ยงไก่กระทง ย่อมเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลกำไรให้กับผู้เลี้ยง อาหารที่ดีสำหรับไก่กระทงนั้น จะพิจารณาในเรื่องดังนี้คือ

3.1 อัตราส่วนของโปรตีน ไขมัน และกากในอาหาร การเลี้ยงไก่กระทงในปัจจุบันนิยมใช้อาหารสำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของสารอาหารต่าง ๆ ที่ร่างกายต้องการครบ อาหารสำหรับไก่กระทงนี้แบ่งเป็น 3 ระยะคือ

- อาหารไก่เนื้อระยะแรก ใช้กับไก่อายุ 1-3 สัปดาห์
- อาหารไก่เนื้อระยะสอง ใช้กับไก่อายุ 3-6 สัปดาห์
- อาหารไก่เนื้อระยะสาม ใช้กับไก่อายุ 6 สัปดาห์ขึ้นไป

สำหรับอัตราส่วนของโปรตีน ไขมัน กาก ความชื้นขั้นต่ำในอาหารไก่กระหง
ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์* และอาหารไก่กระหงเหล่านี้ควรมี
อัตราส่วนผสมวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดที่เหมาะสมด้วย**

3.2 อัตราแลกเปลี่ยนของอาหาร (Feed Converted Ratio = FCR)

อาหารที่นำมาใช้เลี้ยงไก่กระหงควรมีประสิทธิภาพดี ซึ่งเมื่อนำมาใช้เลี้ยงไก่แล้ว ใช้ปริมาณ
อาหารที่ผลิตเนื้อไก่ 1 กิโลกรัมมีน้อยกว่า และระยะเวลาการเลี้ยงสั้นกว่าเป็นหลัก อาหาร
ที่มีประสิทธิภาพสูงเหล่านี้มักมีราคาสูงด้วย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นอาหารที่แพง
เพราะถ้าอาหารชนิดนั้นมีอัตราการแลกเปลี่ยนดี ย่อมมีใช้ปริมาณอาหารน้อยกว่า ต้นทุนค่าอาหาร
อาจต่ำกว่าการซื้ออาหารราคาถูกแต่ต้องใช้ปริมาณมากในการผลิตเนื้อ 1 กิโลกรัม การคิด
อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ คำนวณจากสูตรดังนี้คือ

$$\text{อัตราแลกเปลี่ยน} = \frac{\text{น้ำหนักอาหารที่กิน}}{\text{น้ำหนักตัวไก่ที่เพิ่มขึ้น}}$$

สำหรับมาตรฐานปริมาณอาหารที่ไก่กิน น้ำหนักตัวไก่ และอัตราแลกเปลี่ยน
ในกรณีเลี้ยงไก่กระหงโดยใช้ไก่พันธุ์ที่ดี และอาหารที่ดี*** ได้แสดงไว้ในภาคผนวก

4. การจัดการเลี้ยง

การจัดการเลี้ยงที่ดีและถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นส่วนที่สำคัญมากเช่นกัน
โดยเฉพาะสภาพตลาดในปัจจุบันซึ่งแข่งขันกันมาก ผลกำไรต่อตัวลดลง จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะ
นำหลักวิชาการมาช่วยให้มากที่สุด เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่อตัวต่ำที่สุด ในที่นี้ขอแยกหลัก
วิชาการเลี้ยงออกเป็นข้อต่าง ๆ ดังนี้

* คุราชระเอียคพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ที่ภาคผนวก ฉ. หน้า 300

** คุราชระเอียคชี้แจงกักการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดในภาคผนวก ช. หน้า 312

*** คุตารางแสดงน้ำหนักไก่ ปริมาณอาหารที่ไก่กิน และอัตราแลกเปลี่ยน ในการเลี้ยง
ไก่กระหงโดยใช้ไก่พันธุ์ และอาหารที่ดีที่ภาคผนวก ฎ. หน้า 327

4.1 การจัดเตรียมโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ก่อนลงมือเลี้ยง

อาคารที่เคยเลี้ยงไก่มาแล้ว รวมทั้งอุปกรณ์ ควรจะต้องทำความสะอาดทุกครั้งหลังจากที่ได้ขายไก่กระหนออกไปทุกรุ่น การทำความสะอาดต้องพยายามทำให้เล้าไก่และอุปกรณ์ทุกชิ้นมีสภาพคล้ายของใหม่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การจัดเตรียมโรงเรือนเลี้ยงไก่ ควรจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนที่ลูกไก่แต่ละวงจะมาถึงฟาร์ม ระยะพักเล้าสำหรับไก่แต่ละรุ่นประมาณ 10-14 วัน การจัดเตรียมทั่วไปคือ

- ย้ายวัสดุรองพื้นเก่าที่ใช้แล้วออกทิ้งให้ไกลจากฟาร์มมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- นำอุปกรณ์ที่ใช้ทั้งหมดมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาดทิ้งให้แห้ง 1 วัน แล้วพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อที่มีประสิทธิภาพสูงให้ทั่ว
- ใช้น้ำสะอาดซึ่งมีแรงอัดขนาด 250-300 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว ฉีดล้างตัวโรงเรือนให้ทั่วทุกซอกทุกมุมเท่าที่จะทำได้ พยายามล้างให้สะอาดคล้ายกับโรงเรือนสร้างใหม่ทุกครั้ง
- ภายหลังจากด้วยน้ำสะอาดควรปล่อยไว้ 1 วันให้แห้ง แล้วเอาน้ำยาฆ่าเชื้อโรคฉีดพ่นให้ทั่วอีกครั้งหนึ่ง
- เมื่อพื้นเล้าแห้งสนิทจึงค่อยนำวัสดุรองพื้นเล้าเข้ามาเกลี่ยให้ทั่วห้อง
- ปกติการจัดเล้าจะกำหนดให้พื้นที่เลี้ยงไก่กระหนในระยะ 1-8 สเปคท์ จำนวน 9-10 ตัวต่อ 1 ตารางเมตร ถ้ามากกว่านี้ควรติดตั้งช่วยระบายอากาศ
- นำเอาอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ต่าง ๆ ที่ผ่านการล้างและฆ่าเชื้อแล้วเข้ามาติดตั้ง
- ควรปิดเล้าทิ้งไว้หลังจากจัดการเสร็จหมดทุกอย่างก่อนนำไก่เข้ามาเลี้ยง 3-4 วัน

4.2 อัตราส่วนต่าง ๆ ของเนื้อที่ของอุปกรณ์การเลี้ยงไก่

การกำหนดและจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของไก่ เป็นส่วนที่จำเป็นมาก เพราะถ้าหากใช้อุปกรณ์มากเกินไป จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น แต่ถ้าหากให้น้อยจนเกินไป ก็จะมีผลทำให้การเจริญเติบโตเลวลงเพราะไก่ต้องแย่งกัน ดังนั้นจึงได้กำหนดอัตราความต้องการของไก่กระทรงดังนี้

- หลักการเลี้ยง ใช้ระบบเลี้ยงไก่อายุเดียวกันในเล้าเดียวกัน ชายพร้อมกัน อาจเลี้ยงตัวผู้ผสมกับตัวเมียก็ได้ แต่ในปัจจุบันพบว่า การเลี้ยงแยกกันจะช่วยให้ไก่อ่านหนักดีกว่า
- เล้าไก่ ขนาดที่เหมาะสม คือ กว้าง 8-10 เมตร ความยาวของเล้าไม่เกิน 103 เมตร การแบ่งห้องภายในสามารถเลี้ยงไก่ได้ไม่เกิน 2,000 ตัวต่อห้อง พื้นที่การเลี้ยงคือ 9-10 ตัวต่อตารางเมตร
- วัสดุรองพื้น เล้า ใช้ขี้กบหรือแกลบปูละเลให้ทั่วหนา ประมาณ 2-3 นิ้ว
- เครื่องกกลูกไก่ จะใช้แบบไฟฟ้า แก๊ส น้ำมันก๊าด จุเครื่องละ 500-600 ตัว
- การป้องกัน ลูกไก่อายุ 1-7 วัน ใช้ 1 แกลลอนต่อ 100 ตัว ลูกไก่อายุ 8-21 วัน ใช้ 2 แกลลอนต่อ 100 ตัว
- รางน้ำอัตโนมัติ ให้ไก่มีเนื้อที่กินน้ำตามขอปราง 1 นิ้วต่อ 1 ตัว

- รายการอาหารอัตโนมัติ ให้ไก่มีเนื้อที่กินอาหารตามชอบ
ราง 2 นิ้วต่อ 1 ตัว
- พัคลม กำหนดใช้พัคลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง
กลาง 30 นิ้ว 1 เครื่องต่อ
เนื้อที่ 10×10 ตารางเมตร
- การติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะให้ไก่ใช้ควร
ตั้งให้ไก่เข้ามากินได้สะดวก
และระยะห่างไม่ควรเกิน 3 เมตร

4.3 การกกลูกไก่

การกกลูกไก่กระหงจะมีวิธีการเหมือนกับการกกลูกไก่พันธุ์
แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยบางประการที่ต่างกันคือ การให้ยาปฏิชีวนะ เมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์ม
โดยไก่กระหงจะต้องให้ฟาร์โมวิท หรือ เอวีซิน +บี12 ในช่วง 1-3 วันแรกด้วย

4.4 การตัดปากไก่กระหง

การตัดปากไก่กระหงมีประโยชน์มากสำหรับการเลี้ยงไก่กระหง
ในปัจจุบัน เนื่องจากการเลี้ยงไก่กระหงในปัจจุบันใช้เนื้อที่จำกัด ไก่อาจเกิดจิกกันได้
ซึ่งหาป้องกันคือ การตัดปากไก่ การตัดปากไก่ได้พัฒนามามาก และวิธีที่ดีที่สุดที่ใช้ในปัจจุบันคือ
การจี้ปากลูกไก่กระหง ระยะ 1-2 วันแรกสำหรับลูกไก่ที่แข็งแรง แต่ถ้าลูกไก่ระยะแรกไม่
สู้แข็งแรงควรจัดการเมื่ออายุ 6-9 วัน การจี้ปากลูกไก่นี้ผู้เลี้ยงอาจทำได้โดยการฝึกฝน
เพียงระยะสั้น แต่ที่สำคัญคือ ควรจี้ปากลูกไก่ให้มีขนาดใกล้เคียงกันมากที่สุดทั้งฝูง เมื่อทำ
การจี้ปากต้องทำกับไก่ทั้งฝูงอย่าปล่อยให้หลงเหลืออยู่บางส่วนเป็นอันตราย เพราะถ้าเกิด
ปัญหาทางการจิกกันแล้วจะยากต่อการหาตัวต้นเหตุ

สำหรับประโยชน์ของการตัดปากไก่และวิธีการตัดปากไก่ก็เช่น
เดียวกับการตัดปากลูกไก่พันธุ์

4.5 การจัดการระบบถ่ายเทอากาศภายในอาคารเลี้ยงไก่กระหง

การถ่ายเทอากาศมีความสำคัญมากที่สุดสำหรับไก่กระหง การถ่ายเทอากาศจะดี ขึ้นอยู่กับการตั้งทิศทางของโรงเรือนโดยให้อยู่ในแนวตะวันออก-ตะวันตก ปกติระยะกกลูกไก่ 1-3 วันแรก การถ่ายเทอากาศต้องการแต่ช่วงบนของอาคารเท่านั้น ระยะระยะนี้ไปแล้วควรลดผ้าม่านลงตามแต่สภาพของอากาศแต่ละวัน อย่าให้ลมโกรกเข้าถึง ตัวลูกไก่โดยตรง การเปิดผ้าม่านให้เปิดจากด้านบนลงมาด้านล่างเสมอ ปกติภายหลังจาก 7 วันแล้ว จะลดผ้าม่านลงด้านที่ตรงข้ามกับทิศทางลม และไม่ต้องใช้ผ้าม่านภายหลัง 3 สัปดาห์แล้ว แต่ถ้าลมแรงมากก็ควรกันบ้างเล็กน้อย สำหรับไก่อายุ 5 สัปดาห์ขึ้นไปต้องการระบบถ่ายเทที่ดีที่สุดควรใช้พัดลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 30 นิ้ว-36 นิ้ว ตั้งสูงจากพื้น 1 เมตร พัดทะแยงมุมกับตัวเสาไก่โดยพัดตามทางลมธรรมชาติ ช่วงห่างของพัดลมตัวละ 10 เมตรจะช่วยปัญหาเรื่องการถ่ายเทได้มากที่สุด อีกทั้งจะช่วยเพิ่มอัตราการเติบโตดีขึ้น และลดอัตราการตายลงด้วย โรงเรือนที่มีการถ่ายเทอากาศไม่ดี มักจะทำให้ไก่ป่วยเป็นหวัด และโรค ซี.อาร์.ดี. ได้ง่ายมาก

4.6 การให้แสงสว่างในการเลี้ยงไก่กระหง

การให้แสงสว่างในระยะการเจริญเติบโตของไก่กระหง มีผลเพียงเพื่อให้ไก่มองเห็นที่ให้น้ำและอาหารเท่านั้น ไม่มีผลต่อการเติบโตอื่นใดของไก่เลย นอกจากจะเป็นการเพิ่มเวลาการเลี้ยงดูและให้อาหารเพื่อลดระยะเวลาการเลี้ยงลงเท่านั้น โดยที่ทำการเจริญเติบโตของไก่เป็นไปตามปกติซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาการเลี้ยงได้ประมาณ 3 วัน และช่วยลดปริมาณอาหารได้ประมาณ 3 ปอนด์ต่อน้ำหนักตัวไก่ที่เพิ่มขึ้น 100 ปอนด์ แต่อย่างไรก็ตาม การเพิ่มแสงสว่างในเวลากลางคืน เป็นการเพิ่มต้นทุนในการเลี้ยงด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาด้วยว่า การใช้แสงสว่างในตอนกลางคืนนี้ จะคุ้มหรือไม่

แต่ในระยะ 3 วันแรกที่ลูกไก่เข้ากก ควรจะให้แสงสว่างตลอดคืนโดยเฉพาะในวันแรกซึ่งมีความจำเป็นต่อลูกไก่มากเพราะไม่ชินต่อสถานที่ ส่วนในเครื่องกก ควรเปิดไฟไว้ตลอดระยะเวลาการกกลูกไก่

เมื่อไก่อายุ 6-8 สัปดาห์ ให้แสงสว่างเพิ่มในตอนเช้า 2 ชั่วโมง หรือเริ่มให้แสงสว่างตอน 04.00 นาฬิกา และตอนเย็นอีก 2 ชั่วโมงหรือให้แสงสว่างจนถึง 20.00 นาฬิกา การให้แสงสว่างนี้ควรพิจารณาถึงฤดูกาลด้วย โดยเฉพาะฤดูร้อนซึ่งไก่กินอาหารน้อยควรเพิ่มระยะเวลาให้แสงสว่างในตอนเย็นอีก 1-2 ชั่วโมง เพื่อชดเชยกับการที่ไก่กินอาหารได้น้อยในตอนกลางวัน แสงสว่างที่ไก่ควรมีความเข้มของแสงประมาณ 0.5 Lux หรือใช้หลอดไฟฟ้าขนาด 40 แแรงเทียน แขนงสูงจากพื้นประมาณ 8 ฟุต และวางระยะห่างกันทุก ๆ 12 ฟุต (หลอดไฟขนาด 40 แแรงเทียน ต่อ 144 ตารางฟุต) ขณะให้แสงสว่าง ควรมีอาหารและน้ำให้ไก่กินด้วย โดยเฉพาะในตอนเช้ามีคเมื่อเริ่มเปิดไฟ ควรมีอาหารพร้อมอยู่แล้ว

4.7 การให้อาหารไก่กระตัง

การให้อาหารไก่กระตังควรจัดกา ดังนี้คือ

- ลูกไก่ระยะ 1-14 วัน ควรให้อาหารบ่อยครั้งใน 1 วัน อาจแบ่งเป็นตอนเช้า 2 ครั้ง ตอนบ่าย 2 ครั้ง และตอนค่ำอีก 1-2 ครั้ง การให้อาหารบ่อยครั้ง จะช่วยกระตุ้นให้ไก่กินอาหารดีขึ้น อีกทั้งอาหารจะสด ใหม่เสมอ รวมทั้งยังมีโอกาสได้สังเกตไก่บ่อยครั้งใน 1 วันด้วย

- ภายหลังจากไก่อายุ 15 วันจนถึงชาย ควรแบ่งให้อาหาร 2 ครั้งใน 1 วันคือ เช้า บ่าย การให้อาหารบ่อยครั้งมีประโยชน์ต่อไก่กระตังมาก ไม่ควรให้อาหาร 1 ครั้งแต่ใช้ไปหลาย ๆ วันเป็นอันขาด

ถ้าไก่กินอาหารน้อยลงผิดปกติ ย่อมต้องมีปัญหาเกิดขึ้น ควรตรวจสอบถึงสาเหตุทันที

สำหรับการปรับรางน้ำและอาหาร ภายหลังจาก 3 สัปดาห์แล้ว ควรปรับรางน้ำและอาหารให้ไก่อินยัคตัวกินอาหาร เพื่อให้ไก่อมีสุขภาพแข็งแรง และควรปรับรางน้ำทุก ๆ สัปดาห์เป็นประจำ

5. การสุขาภิบาลและการป้องกันโรค

การสุขาภิบาลที่ดีของไก่กระตังก็เช่นเดียวกับไก่พันธุ์ ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่การวางผังฟาร์มเลยทีเดียว และจะต้องพิถีพิถันเกี่ยวกับความสะอาดในทุก ๆ ขั้นตอนของการเลี้ยง

ไก่ เพื่อป้องกันเชื้อโรคและพาหะต่าง ๆ อันจะทำให้สุขภาพไก่ และก่อให้เกิดการสูญเสียอย่างรุนแรงในเวลาต่อมา

สำหรับการป้องกันโรคในไก่กระหงนี้ ต้องใช้วิธีสร้างภูมิคุ้มกันโรคเช่นเดียวกับไก่พันธุ์คือ การฉีดวัคซีน* ซึ่งในบางครั้งอาจพบว่า ไก่เกิดอาการแพ้วัคซีนขึ้นได้ ซึ่งมักจะพบอาการแพ้หลังจากให้วัคซีนไปแล้ว 3-5 วัน สาเหตุของการแพ้วัคซีนนี้อาจเนื่องจาก

- สุขภาพของไก่บางตัวไม่แข็งแรงพอ หรือไก่เหล่านั้นกำลังจะเริ่มป่วย
- สภาพแวดล้อม เช่น ดินฟ้าอากาศแปรปรวนบ่อย ๆ ทำให้ไก่เกิด

อาการเครียด

- ไก่ได้รับการจับต้องเพื่อหยอดวัคซีนในลักษณะที่รุนแรงเกินไป
- ไก่ตื่นตกใจมากเกินไปในขณะที่จับไก่มาทำวัคซีน

อาการที่เห็นได้จากการแพ้วัคซีนคือ ไก่จะหงอยซึมเป็นบางตัว และมีอาการคล้ายกับไก่กำลังเป็นหวัด เช่น มีการจาม บางตัวที่เป็นมากอาจพบน้ำมูกน้ำตาไหลร่วมด้วย แต่อัตราการตายจะพบน้อย ถ้าเป็นรุนแรงจะมีโรคแทรกอาจพบได้ตั้งแต่ 1-5% การกินอาหารมักจะไม่มีศบคตินัก การแก้ไขการแพ้วัคซีนในไก่กระหงนี้ มี 2 กรณีคือ

- ในกรณีที่เกิดอาการแพ้ไม่รุนแรง การสุขาภิบาลและการจัดการที่ดีจะช่วยลดอาการเหล่านี้ได้มาก เช่น ให้ความอบอุ่นอย่างเพียงพอแก่ลูกไก่ โดยเพิ่มความอบอุ่นจากปกติที่เคย ถ้าไก่ยังอยู่ในระหว่างกักให้ตรวจคุณภาพภูมิให้พอเหมาะสมอยู่เสมอ อย่าให้ลมโกรกเกินไป

- ในกรณีที่ไก่แสดงอาการรุนแรง ควรให้ยาปฏิชีวนะควบคู่กับการสุขาภิบาลและการจัดการด้วย ยาปฏิชีวนะที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นยาพาร์โมวิทหรือเอวี่ซีน+บี 12 ขนาดที่ใช้ก็ใช้ตามคำแนะนำของผู้ผลิตยานั้น ๆ โดยใช้ยาประมาณ 3-5 วัน หากอาการยังไม่ดีขึ้นให้รีบปรึกษาสัตวแพทย์ทันที

* คู่มือโปรแกรมการให้วัคซีนในไก่กระหงที่ภาคผนวก ณ. หน้า 322

การจมน้ำที่การเลี้ยงและการจัดการ

นอกจากปัจจัยสำคัญทั้ง 5 ประการที่เสนอมาแล้ว การเลี้ยงไก่จะประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงจะต้องมีการจมน้ำที่การเลี้ยงและการจัดการ เพื่อให้ทราบข้อมูลว่า ได้ทำอะไรกับไก่บ้าง ไม่ควรคิดว่าจะจำได้ตลอดไป การจมน้ำที่ทุก ๆ วัน และทุก ๆ อย่างที่ได้จัดการกับไก่ รวมทั้งสภาพการเลี้ยงต่าง ๆ เอาไว้ จะช่วยได้ในกรณีที่ไก่ป่วยหรือการเลี้ยงไม่ได้ผลเท่าที่ควร พนักงานส่งเสริมหรือนายสัตวแพทย์ของบริษัทจะได้สามารถหาข้อมูลต่าง ๆ ได้จากรายงานหรือบันทึกที่จดไว้ และให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้องทันต่อเวลา

ข้อมูลที่ควรจมน้ำที่ไว้คือ จำนวนลูกไก่ที่เลี้ยง วันที่นำลูกไก่เข้าเล้า การให้อาหารประจำวัน จำนวนตายทุกวัน ประเภทยาที่ใช้และอัตราการผสมยา วัคซีนและวิธีใช้ วันที่ได้จัดการใด ๆ ไปกับไก่ รวมทั้งบันทึกการจัดการอื่น ๆ ทุกอย่างที่ได้ทำไป ตัวอย่างบันทึกการเลี้ยงไก่มีลักษณะดังนี้คือ

การจัดการเลี้ยงไก่กระตังตั้งแต่แรกเกิดจนขาย

การปฏิบัติเมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์ม

เมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์มควรจัดการนำกล่องลูกไก่เข้ามายังโรงเรือนเลี้ยงทันที โดยนำมาวางไว้ข้างเครื่องกกแต่ละเครื่องก่อนจนหมด แล้วตรวจนับจำนวนกล่องว่าถูกต้อง แล้วจึงนำไก่ออกจากกล่องไว้ในเครื่องกก ควรตรวจนับจำนวนลูกไก่ทั้งหมดทุกกล่องแล้ว จับบันทึกไว้ แล้วตัดกล่องลูกไก่เอามาทำถาดอาหารและให้อาหารลูกไก่เมื่อลูกไก่เข้ากก ได้ 12 ชั่วโมง (ไม่ควรให้อาหารก่อน 4 ชั่วโมง หลังจากลูกไก่เข้ากก)

สิ่งสำคัญที่สุดคือ ต้องเตรียมน้ำดื่มผสมน้ำตาลทราย 10% หรือน้ำตาลทราย 100 กรัม (1 ชีด) ต่อน้ำ 1 ลิตร และยาปฏิชีวนะ เช่น ฟาร์โมวิท หรือเอวี่ซิน+บี12 ไว้ก่อน ลูกไก่มาถึง 1-2 ชั่วโมง น้ำผสมน้ำตาลทรายนี้ประมาณว่าให้ลูกไก่กินให้หมดภายใน 12 ชั่วโมง (ในเวลา 12 ชั่วโมง ลูกไก่ต้องการน้ำประมาณ 1 ลิตรต่อลูกไก่ 100 ตัว) หลังจาก 12 ชั่วโมงจึงให้อาหารและให้น้ำที่ผสมยาปฏิชีวนะโดยไม่ต้องผสมน้ำตาลทรายอีก น้ำผสมยาปฏิชีวนะต้องให้ติดต่อกันจนครบ 3 วัน นอกจากนี้ให้เปิดเครื่องกก พร้อมทั้งตั้งอุณหภูมิของเครื่องกกไว้ที่ 95° ฟ เอาไว้ล่วงหน้า 1-2 ชั่วโมงด้วยเช่นกัน

การจัดการระยะ 1-3 วันแรก

- ตรวจสอบการกินอาหารและน้ำของลูกไก่
- ตรวจสอบอุณหภูมิที่ลูกไก่ต้องการ ในเวลากลางคืนควรตั้งอุณหภูมิให้สูงกว่ากลางวัน

- อย่าให้ลมโกรกถูกตัวลูกไก่ได้
- ให้อาหารและน้ำครั้งละจำนวนน้อย แต่ให้บ่อย ๆ และอย่าให้ขาดเป็นอันขาด

- จับลูกไก่ที่นอนชมและไม่กินอาหาร สอนให้รู้จักการกินอาหาร-น้ำ
- อย่าให้พื้นคอกเปียกน้ำ
- ตัดปากลูกไก่

- จดบันทึกการเลี้ยง จำนวนอาหาร จำนวนไก่ตาย และการจัดการ
- เปิดเครื่องกกตรวจว่ามีไก่ตายภายในหรือไม่
- ให้แสงสว่างภายในตัวอาคารทั้งหมด
- วันที่ 3 ให้วัคซีนนิวคาสเซิล
- ให้อาหาร-น้ำ บ่อยครั้ง

การจัดการระยะ 4-7 วัน

- ตรวจสอบอุณหภูมิของเครื่องกกและปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกไก่
- ขยายวงล้อมลูกไก่ให้กว้างขึ้น
- ปรับผ้าม่านด้านที่ลมไม่โกรกให้ลดลงเล็กน้อย แต่กลางคืนควรปิด
- ให้อาหาร-น้ำ บ่อยครั้ง
- ทำความสะอาดอุปกรณ์ให้น้ำบ่อย ๆ
- จดบันทึกการเลี้ยงประจำวัน
- ปรับเครื่องกกให้สูงขึ้น
- แสงสว่างภายในแล้วไม่จำเป็นแล้วจะปิดก็ได้

การจัดการระยะ 8-14 วัน

- ลดอุณหภูมิตอนกลางวัน และปรับให้พอดีสำหรับกลางคืน
- เปลี่ยนภาชนะให้น้ำเป็นแบบราง
- ปรับให้มีการถ่ายเทอากาศดีขึ้น โดยเฉพาะด้านบนของเล้าไก่
- ทำความสะอาดภาชนะบรรจุน้ำทุกวันหรือบ่อย ๆ
- ให้อาหารลูกไก่บ่อยครั้ง
- เปลี่ยนภาชนะให้อาหารมาเป็นแบบราง
- บันทึกการเลี้ยงประจำวัน
- ปรับเครื่องกกให้สูงขึ้นเล็กน้อย และขยายวงล้อมลูกไก่
- คุรายละเอียดเรื่องการทำวัคซีน

การจัดการระยะ 15-21 วัน (สัปดาห์ที่ 3)

- เปลี่ยนอาหารเป็นอาหารไก่กระตังระยะสอง
- ลดอุณหภูมิหรือปิดเครื่องกกตอนกลางวันถ้าอากาศร้อน แต่กลางคืนควรเปิดให้ความอบอุ่น
- ปรับผ้าม่านให้อากาศถ่ายเทดีขึ้น โดยเปิดผ้าม่านจากด้านบนลงไปหาด้านล่าง แต่ไม่ควรให้ลมโกรกปะทะตัวไก่
- ให้อาหารบ่อยครั้ง
- ขยายวงล้อมลูกไก่ให้กว้างขึ้น
- ปรับเครื่องกกให้สูงขึ้น และไม่ต้องใช้หลังจาก 3 สัปดาห์แล้ว
- ล้างภาชนะบรรจุน้ำทุกเช้า
- จดบันทึกการเลี้ยงประจำวัน
- ทำความสะอาดเล้าไก่ ลวดตาข่าย และบริเวณเล้าอยู่เสมอ
- ตรวจสอบสภาพการกินอาหารประจำวัน
- แสงสว่างตอนกลางคืนไม่จำเป็น

การจัดการระยะ 22-35 วัน (สัปดาห์ที่ 4-5)

- ให้อาหารประจำวันและให้บ่อยครั้ง
 - เลิกใช้เครื่องกกลูกไก่
 - ไม่ต้องใช้ผ้าม่านตอนกลางวัน แต่ถ้าลมแรงและตอนกลางคืนควรมีบังเล็กน้อย โดยปิดเฉพาะช่องค้ำล่างที่ลมพัด
 - ทำความสะอาดรางน้ำ และปรับให้สูงขึ้น
 - ระวังปัญหาเรื่องโรคและการแพ้วัคซีนของไก่
 - จดบันทึกประจำวันถึงการจัดการ การให้อาหาร การให้ยา วัคซีน
- ไก่ตาย
- ทำความสะอาดเล้าไก่เป็นประจำทุกวัน

การจัดการระยะ 36-49 วัน (สัปดาห์ที่ 6-7)

- เปลี่ยนอาหารเป็นไก่กระตังระยะสามควรให้ 1-2 ครั้งต่อวันทุกวัน
อย่าให้อาหารตกค้าง และปรับระดับรางอาหารไก่
- ล้างภาชนะบรรจุน้ำ และควรมีจำนวนพอเพียง ปรับให้อยู่ในระดับสูงขึ้น
- ตรวจอัตราการกินอาหารและสภาพไก่ทุกวัน
- จดบันทึกการเลี้ยงเป็นประจำวัน ถ้าจะให้แสงสว่างควรให้ตอนเช้าโดย
เพิ่ม 2 ชั่วโมง และตอนเย็น 2 ชั่วโมง
- ทำความสะอาดเล้าไก่ประจำวัน
- อย่าให้มีสิ่งอื่นมารบกวนหรือทำให้ไก่ตื่น
- เปิดพัดลมให้ทำงานตอนกลางวันถ้าอุณหภูมิภายในเล้าสูงมาก
- ระวังเรื่องโรคบิด และไร

การจัดการระยะ 50 วัน - ชาย (สัปดาห์ที่ 8-9)

- ปกติจะชายไก่อตั้งแต่ 52-60 วัน น้ำหนักไก่อควรได้ประมาณ 1.60-1.80
กิโลกรัมต่อตัว
- ให้อาหารบ่อยครั้งจะดีที่สุด
- ล้างรางน้ำให้สะอาดทุกวัน
- ให้แสงสว่างภายในเล้า เช้า 2 ชั่วโมง และเย็น 2 ชั่วโมง ถ้าฤดูร้อน
เพิ่มตอนกลางคืนสัก 1-2 ชั่วโมง
- ไม่ควรให้ไก่กินอาหารใน 6 ชั่วโมงก่อนชาย เพราะจะมีอัตราการ
เสียหายมากขณะทำการขนส่ง
- อย่าให้ไก่ตกใจในระยะนี้เป็นอันขาด
- ตรวจดูสภาพการมีโรคหรือไม่
- ติดต่อผู้ซื้อไก่กระตังและกำหนดวันชายที่แน่นอน
- จดบันทึกรายงานจนถึงวันชายเป็นประจำทุกวัน
- การถ่ายเทอากาศสำคัญที่สุดเพราะไก่ใหญ่และแน่นมากในระยะนี้

- สั่งจองลูกไก่งวดต่อไป
- จักรรวบรวมไก่ส่งให้โรงงาน

เวลาที่เหมาะสมแก่การจับไก่เพื่อขนส่งควรเป็นกลางคืนหรือก่อนสว่าง เพราะจับได้ง่าย ไก่ไม่ค่อยตื่น และเป็นเวลาที่อากาศเย็นสบาย เมื่อจับไก่เสร็จต้องขนมาให้ถึงโรงงานก่อนถึงเวลาฆ่าสัก 1 ชั่วโมง ก่อนจับไก่ขึ้นภาชนะ ต้องเอาภาชนะใส่ น้ำ อาหาร และเครื่องใช้ต่าง ๆ ออกไปไว้ที่มุมหนึ่งของเล้าเพื่อไม่ให้กีดขวางตอนจับไก่ เมื่อยกภาชนะต่าง ๆ ออกหมดแล้วเหลือแต่เรือนโรงโลง ๆ กับไก่ที่จะจับ ควรดับไฟในเล้าไว้พอมืดแล้ว เพื่อป้องกันไก่ตื่น คนจับ 1 คนช่วยกันจับไก่โดยรวมแข่งขันมารวมอยู่ในมือข้างละ 4 ตัว แล้วยื่นให้อีก 2 คนมารับข้างรถบรรทุกที่จอดอยู่นอกโรงเรือน

สำหรับการชั่งน้ำหนักไก่ คือ จะชั่งทีละคันรถโดยชั่ง 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อรถบรรทุกไก่มาถึงโรงงาน (ชั่งทั้งไก่อกับรถ) ครั้งที่ 2 ชั่งเมื่อลำเลียงไก่เข้าโรงงานแล้ว ผลต่างของการชั่ง 2 ครั้งคือน้ำหนักไก่

การสูญเสียน้ำหนักระหว่างการขนส่ง ในบางท้องที่ยอมให้หักน้ำหนักสูญเสียได้ 4% แต่บางแห่งก็ให้เพียง 3% ถ้าน้ำหนักสูญเสียมากกว่านี้ตกอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ขายหรือผู้ขนส่ง แต่บางครั้งจะไม่คือน้ำหนักสูญเสีย โดยตกลงจ่ายค่าไก่อตามน้ำหนักที่ส่งมาถึงโรงงาน เพราะสะดวกกว่า

การชำแหละ

การชำแหละเป็นช่วงการผลิตช่วงสุดท้ายของกระบวนการผลิตไก่สดแช่เย็น กระบวนการผลิตในช่วงนี้เริ่มต้นจากการนำไก่อเนื้อเข้ามา ผ่านกรรมวิธีการชำแหละ หีบห่อ และแช่เย็น จนสำเร็จเป็นไก่สดแช่เย็นพร้อมที่จะส่งออกไปจำหน่าย และเนื่องจากโรงงานชำแหละไก่เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตอาหารสำหรับคนทั่วไป จึงควรต้องอยู่ในกฎข้อบังคับควบคุมตามหลักสาธารณสุขและมาตรฐานที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๆ ในหลักใหญ่ ๆ ต่อไปนี้คือ

- ไม่อยู่ในที่ชุมนุมชน
- มีน้ำสะอาดที่ถูกต้องลักษณะใช้ในการผลิตของโรงงานอย่างเพียงพอ
- มีลํารายระบายนํ้าและของเสียออกทิ้ง โดยมีการทำลายสิ่งปฏิภูลต่าง ๆ ก่อน

ปล่อยออกนอกโรงงาน

- มีแผนผังโรงงานที่ดี
- มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการฆ่า ทำความสะอาด บรรจุหีบห่อ และเก็บรักษาที่ถูกต้อง
- มีการสุขาภิบาลที่ดีตั้งแต่การรักษาความสะอาด เครื่องมือ คนงาน และตัวอาคารของโรงงาน การป้องกันและกำจัด แมลง หนู และสัตว์ต่าง ๆ

- คุณภาพของผลิตภัณฑ์ต้องปลอดภัยแก่ผู้บริโภค นับตั้งแต่การตรวจ การขจัดซากที่เป็นโรค และการป้องกันอันตรายจากการใช้ยาเคมีต่าง ๆ ในอาหารไก่

ระบบต่าง ๆ ของโรงงานชำแหละ

ก่อนที่จะทราบถึงรายละเอียดของกระบวนการผลิต ระบบต่าง ๆ ของโรงงานชำแหละไก่ในปัจจุบันที่ควรทราบมีดังนี้คือ

1. การจัดแผนผังโรงงานชำแหละ

ในการวางแผนผังของโรงงาน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ความสะอาดในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ความสะอาดในการดูแลรักษาเครื่องมือต่าง ๆ ความสะอาดในการรักษาความสะอาด และที่สำคัญที่สุดคือ จะต้องถูกต้องตามกฎหมายหรือข้อบังคับของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยจะต้องวางแผนผังการก่อสร้างโรงงาน การจัดวางเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว และจะต้องมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากวิธีหนึ่งไปยังอีกวิธีหนึ่งได้ด้วยความรวดเร็วและค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกับวิธีเดิม โดยทั่วไปโรงงานชำแหละไก่มีจุดสำคัญอยู่ 9 จุดคือ

- ที่รับไก่เข้ามา
- ที่แขวนไก่เข้าห้วง
- ที่เชือด
- ที่ถอนขน

- ที่ผ้าห้องเอาเครื่องในออก
- ห้องฆ่าเชื้อ
- ที่บรรจุลงที่ห้อง
- ห้องเย็น
- ชานลำเลียงออกจากโรงงาน

นอกจากนี้ควรมีที่เก็บของ ห้องทำงาน ห้องน้ำ ห้องเครื่อง และ ห้องเก็บขยะของสิ่งเสียต่าง ๆ

2. การสุขาภิบาลในโรงงาน (Plant Sanitation)

ระบบการสุขาภิบาลเป็นระบบที่มีความสำคัญมากต่อโรงงานฆ่าเชื้อ เนื่องจากไก่อัดแช่เย็นเป็นสินค้าบริโภคซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกายมนุษย์ ถ้ามีจุลินทรีย์หรือสารพิษบางอย่างก็จะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ดังนั้นความสะอาดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา การสุขาภิบาลในโรงงานจะต้องพยายามรักษาความสะอาดรวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดเชื้อโรคหรือมีพาหะนำโรคเกิดขึ้นได้ในโรงงาน ดังนั้นเพื่อความสะอาดในโรงงาน อาคารต่าง ๆ ของโรงงานจะต้องได้รับการดูแลทำความสะอาดทั้งภายในและภายนอก มีให้มีขยะหรือเศษของเสียต่าง ๆ ตลอดจนสภาพหรือแหล่งที่จะเกิดกลิ่นเหม็นได้ เครื่องมือ เครื่องใช้ และภาชนะต่าง ๆ ต้องรักษาให้สะอาดอยู่ตลอดเวลา งานด้านทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคที่ควรปฏิบัติเป็นประจำในโรงงานได้แก่

- โรงงานต้องไม่รกรุงรังด้วยขยะ ของเสียต่าง ๆ หรือของที่จะเกิดกลิ่นไม่ดี
- แข่งใส่ไก่อัดบรรจุทุกไก่อัด ควรทำความสะอาดทุกวัน
- ต้องทำความสะอาดโรงไก่อัด และถาดรองมูลไก่อัด ตลอดจนต้องขนมูลไก่อัดออกจากโรงงานไปทิ้งทุกวัน
- หม้ออลวกควรทำความสะอาดอย่างดีและเปลี่ยนน้ำบ่อย ๆ เท่าที่จะทำได้

ด้วยยาที่ใส่ลงไปใ้ในน้ำลวกไก่อัดเพื่อช่วยให้ขนไก่อัดเปียกเร็วขึ้น (Wetting agent) ต้องใส่ไม่เกิน

- เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น โຕี๋ ภาค มีค ถังแช่ไค้ สายพาน และสิ่งต่าง ๆ ต้องทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคทุกวันก่อนจะเริ่มทำงานและหลังทำงานเสร็จ
- ภาคที่ใช้ล้างเลี้ยงชิ้นส่วนของไค้ที่ครึ่งคิคอยู่กับสายพานล้างเลี้ยง หรือสายพานส่งของ เมื่อถูกต้งกับของสดแล้ว ต้องล้างและใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคทำความสะอาดทุกครั้ง
- เครื่องถอนขนต้องทำความสะอาดอย่างดี รวมทั้งการฆ่าเชื้อโรค
- แปรงลวด ผอยเหล็ก และวัตถุอื่นไค้ที่จะทำให้เกิดเป็นเศษเหล็ก เล็ก ๆ ไม่ควรวชิใช้ในการทำความสะอาด
- ภาชนะที่ใช้บรรจุเนื้อไค้ที่คคพื้น และภาชนะที่ใช้รองถาดบรรจุเนื้อไค้ควรวชิภาชนะต่างหากจากที่ใช้บรรจุเนื้อไค้ หรือให้มีสีแตกต่างออกไป
- น้ำยาฆ่าเชื้อโรคชนิดไค้เป็นกรดจะทำให้ของที่ชุหรือไค้เป็นอลูมิเนียม เกิดสนิม จึงควรวชิเพียงอาทิตย์ละครั้งเพื่อเอาแร่ธาตุต่าง ๆ และโปรตีนออกไปจากเครื่องมือ
- ต้องจัดให้มีอ่างล้างมืออย่างเพียงพอ และต้องเป็นชนิดไค้ไม่ใช้มือ ปิดเปิด สบู่ต้องไค้ชนิดปราศจากกลิ่นเท่านั้น ในห้องชำแหละควรมีอ่างล้างมืออย่างน้อย 2 แห่ง ๆ ละ 2 อ่าง
- ห้องชำแหละต้องไม่มีกลิ่นผิดปกติใด ๆ ท่อน้ำเสียในห้องชำแหละ ต้องมีระบบป้องกันกลิ่น แมลง หนู
- ควรจัดให้มีคนงานกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะสำหรับทำความสะอาดและล้างน้ำยาเครื่องมือ และสถานที่ และควรมีคนงานคนหนึ่งทำหน้าที่นำเศษทิ้งเสียต่าง ๆ ออกไปทิ้งตลอดเวลาที่ทำการฆ่าไค้
- ควรจัดให้มีพนักงานทำความสะอาดต่างหาก ไม่ควรวชิพนักงานที่ไค้ใช้ในการผลิตเนื้อไค้
- น้ำล้างไค้ ไล้ไค้ ควรมีทางระบายออกนอกตัวอาคารโรงงาน และต้องไม่เปราะเปื้อนพื้นภายในและภายนอกโรงงาน

- น้ำที่ใช้ล้างเครื่องมือ เครื่องใช้ ล้างชากโก๋ ห้องเย็น รถชนโก๋ และอื่น ๆ ควรใช้น้ำสะอาดที่ดื่มได้เท่านั้น
- ทางโรงงานควรจัดให้มีห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวและเก็บของของพนักงาน ห้องน้ำและห้องอาบน้ำควรจัดให้มีอย่างเพียงพอและสะอาด พนักงานต้องล้างมือและถุงมือก่อนปฏิบัติงาน
- พนักงานทุกคนต้องสวมเสื้อผ้าที่สะอาด สวมหมวกที่สามารถคลุมผมได้หมด มือต้องสะอาด ไม่ควรใช้เครื่องสำอางที่มีกลิ่นรุนแรง
- เสื้อคลุมสำหรับคนงานต้องสะอาด และไม่ควรถูกใส่ออกไปนอกโรงงานหรือใส่มาจากบ้าน
- พนักงานของแต่ละแผนกไม่ควรไปมาหาสู่กันในขณะปฏิบัติงาน ยกเว้น บริเวณห้องพัก หรือห้องรับประทานอาหาร
- บุคคลที่ไม่ใช่พนักงานชั่วคราว ห้ามถูกต้องตัวโก๋หรือเนื้อโก๋โดยเด็ดขาด
- บุคคลภายนอกไม่ควรอนุญาตให้เข้าไปในบริเวณชั่วคราว ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากผู้จัดการ และต้องมีเสื้อคลุมที่สะอาด หมวก รองเท้า ที่ทางโรงงานเป็นผู้จัดให้
- สุนัข แมว หรือสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ไม่ควรถูกพามาภายในบริเวณโรงงาน

นอกจากการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคแล้ว สิ่งที่โรงงานต้องระมัดระวังคือ การป้องกันและกำจัดแมลง และหนู

ปัญหาแมลงต่าง ๆ เช่น แมลงวัน เป็นปัญหาใหญ่ของโรงงานชั่วคราว การป้องกันและกำจัดตั้งแต่ขจัดแหล่งเพาะพันธุ์ของมัน ได้แก่ลารางระบายน้ำต่าง ๆ กองปุ๋ย กองเศษซากของหึ่งเสียต่าง ๆ เลือด ที่น้ำขัง และสิ่งอินทรีย์วัตถุต่าง ๆ ควรใช้ chlorate polyborate borax หรือยาปราบแมลงวัน โดยพ่นเป็นฝอยน้ำยาหรือผงแห้งลงไปในแหล่งต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อกำจัดตัวอ่อนของแมลงวัน อินทรีย์วัตถุต่าง ๆ ที่มีกลิ่นต้องเอาออกไปให้พ้นโรงงานทันทีเท่าที่จะทำได้ สำหรับวิธีป้องกันแมลงในโรงงานทำได้โดย

ติดมุ้งลวดตามประตูหน้าต่าง ประตูที่ต้องเปิดตลอดเวลาหรือต้องเปิดบ่อย ๆ อาจมีพัดลมช่วยเป่าอากาศออกจากห้องตลอดเวลาเพื่อไม่ให้แมลงบินเข้าไปได้ ตามปกติควรทำลายแมลงตั้งแต่ต้นมือ โดยทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ของมันและถ้ามีแมลงเข้าไปในโรงงานได้ ควรจะไ้ใช้ยาฆ่าแมลงภายหลังเสร็จงานประจำวัน เพื่อที่จะได้บดกวาดซากแมลงและเครื่องมือ เครื่องใช้ตลอดจนตัวห้องก่อนเริ่มงานวันใหม่

สำหรับแมลงสาบ อาจเป็นปัญหาใหญ่ได้ถ้าไม่หาทางป้องกันเสียก่อน การป้องกันทำได้โดยระวังอย่าให้มีรู หรือร่องต่าง ๆ ความชื้นหรือผาห้อง อย่าให้มีที่ชื้นและอบอุ่นที่จะเป็นที่อยู่อาศัยของแมลงสาบได้ การติดตั้งเครื่องมือต่าง ๆ ต้องเว้นที่ข้างใต้โต๊ะหรือใต้เครื่องมือนั้น ๆ ให้กวาดล้างได้สะดวกเพื่อเอาเศษของที่เป็นอาหารแมลงสาบออกให้หมด

การป้องกันและกำจัดหนู วิธีที่ดีที่สุดที่ควรถือปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาในการป้องกันหนูก็คือ การป้องกันไม่ให้หนูเข้ามาได้ จัดแหล่งที่จะเป็นอาหารและที่อยู่ของหนู และทำลายหนูที่ปรากฏอยู่ในอาคารต่าง ๆ อาคารสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่จะช่วยกันหนูได้ดี ประตูชั้นนอกต้องปิดได้สนิท ช่องทางที่โตกว่า $\frac{1}{4}$ นิ้วต้องอุดปิดเสีย ตัวประตูวงกบต่าง ๆ ควรทำหรือห่อหุ้มด้วยโลหะกันไม่ให้หนูเหาะเจาะเข้าไปในอาคารได้ ช่องทางอื่น ๆ ที่เป็นทางที่หนูจะเข้าอาคาร ได้แก่ ซอกต่าง ๆ ที่ฝาผนัง ชายคา ซอกข้างท่อน้ำ ซอกข้างสายไฟฟ้า รอยร้าวที่พื้นหรือฐานอาคาร ตะแกรงเหล็กปากท่อข้างถนน ลำรางระบายน้ำ ตามพื้นของโรงงาน ช่องพัดลม ช่องรับจดหมาย และช่องปิดเปิดเหนือประตูหน้าต่าง ควรระมัดระวังอยู่เสมอ สิ่งที่เป็นอาหารหนูได้ เช่น พวกเศษซากต่าง ๆ ลำไส้และเลือด ควรขนไปทิ้ง ไม่ปล่อยให้ไว้เป็นอาหารของหนู

3. น้ำใช้ของโรงงานชำแหละ

โรงงานชำแหละทุกแห่งต้องใช้น้ำช่วยทำความสะอาดและชะล้างสิ่งต่าง ๆ โรงงานชำแหละไก่ต้องใช้น้ำมากกว่าโรงงานชำแหละสัตว์อย่างอื่นหลายเท่า เช่น ไ้ลวกไก่ ชะล้างขนไก่ขณะถอนขน ชะล้างซากที่ชำแหละภายหลังถอนขนเสร็จแล้ว ล้างทำความสะอาดห้องฆ่าชำแหละประเภทต่าง ๆ โดยการล้างทำความสะอาดโรงงานต้องทำวันละ 2 ครั้ง โดยเฉลี่ยไก่ 1 กิโลกรัมจะต้องใช้น้ำ 20 ลิตร

คุณภาพของน้ำใช้ในโรงงาน

ประเภทของน้ำที่ใช้ในโรงงานแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ น้ำใต้ดิน กับ น้ำผิวดิน น้ำใต้ดินคือ น้ำบาดาล ซึ่งมีข้อดีกว่าน้ำผิวดินคือ ใสสะอาดกว่า มีจุลินทรีย์น้อยกว่า มีปริมาณเกลือแร่ต่าง ๆ สม่าเสมอกว่า ถ้าเป็นน้ำใต้ดินจากบ่อเดียวกัน อุณหภูมิของน้ำที่สูบขึ้นมาก็ค่อนข้างจะสม่าเสมอกว่า ส่วนข้อเสียของน้ำบาดาลก็คือ มีปริมาณจำกัด ในบางฤดูอาจสูบขึ้นมาได้ไม่พอ และยังมีสารประกอบพวกแคลเซียมและแมกเนเซียมมากกว่าน้ำผิวดิน ค่าใช้จ่ายในการสูบเอาน้ำมาใช้สูง และน้ำบาดาล 2 บ่อในบริเวณเดียวกันก็อาจมีคุณภาพต่างกัน ส่วนน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ ห้วย หนองต่าง ๆ มีข้อดีกว่าน้ำใต้ดินคือ นำมาใช้ได้ในราคาทุนที่ต่ำกว่าและมีปริมาณมากพอแก่ความต้องการเสมอ แต่ปัญหาของน้ำผิวดินคือ มักมีตะกอนของโคลนตม อินทรีย์วัตถุต่าง ๆ หรือสารเคมี และอาจมีน้ำโสโครกที่ออกมาจากโรงงานอื่น ๆ น้ำจากผิวดินนี้จะต้องนำมากรอง และฆ่าเชื้อโรคให้ปลอดภัยเสียก่อนจึงจะนำมาใช้ในโรงงานได้

น้ำที่จะใช้สำหรับล้างทำความสะอาดในโรงงานควรเป็นน้ำสะอาดและเป็นน้ำที่ดื่มได้ สารเจือปนที่ควรพิจารณาได้แก่

- สารแขวนลอยในน้ำ ควรให้มีน้อยที่สุด เพื่อไม่ให้ตกตะกอนบนผิวของเครื่องมือ
- ความกระด้างของน้ำ (เกลือของแมกเนเซียมและแคลเซียม) ทำให้เกิดการจับตัวเป็นตะกอน ซึ่งลดประสิทธิภาพการล้าง
- เกลือเหล็กและเกลือแมงกานีส ซึ่งละลายอยู่ในน้ำ หากเกิน 0.3 ppm จะทำให้เกิดการจับของตะกอนซึ่งยากต่อการขจัดออก

ความสะอาดของน้ำ หมายถึง ส่วนดีของน้ำที่ใช้โดยตรงกับอาหาร หรือการบริโภคของคนโดยปลอดภัย ไม่แต่จะต้องมีคุณภาพทางเคมีที่เหมาะสมเท่านั้น ยังจะต้องปราศจากจุลินทรีย์ต่าง ๆ ที่เป็นอันตราย ปราศจากอินทรีย์วัตถุ ตลอดจนสภาพของกลิ่น และรสต้องดีด้วย

อุณหภูมิของน้ำในการทำความสะอาด

โดยปกติกรรมวิธีในการทำความสะอาดโรงงานประกอบด้วย

- ล้างครั้งแรก เพื่อลดเชื้อหรือสารสกปรกให้น้อยที่สุด
(อุณหภูมิของน้ำ 38-46° ซ)
- การทำความสะอาด เพื่อขจัดเชื้อหรือสารสกปรกให้หมดไป
(อุณหภูมิของน้ำ 48-76° ซ)
- ล้างครั้งสุดท้าย เพื่อป้องกันเชื้อโรคและสิ่งสกปรกลงไปจับอีก
(อุณหภูมิของน้ำ 5-13° ซ)

ต่อจากขั้นนี้อาจใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคทำการฆ่าเชื้อโรคอีกครั้งก็ได้ บริเวณที่ถูกฆ่าเชื้อโรคแล้วไม่ควรล้างด้วยน้ำเปล่าอีก เพราะอาจก่อให้เกิดการติดเชื้อหรือเกิดความสกปรกบนเครื่องมือเครื่องใช้อีกด้วย

การใช้น้ำที่มีอุณหภูมิเหมาะสมในการทำความสะอาดแต่ละขั้นตอน จะช่วยให้สามารถขจัดสิ่งสกปรกและคราบไขมันต่าง ๆ ได้ง่ายและดีกว่า

4. การกำจัดของเสียต่าง ๆ

เศษของเสียต่าง ๆ ที่ทิ้งออกจากโรงงานชำแหละไก่ ได้แก่ มูลไก่ เลือด ขน เยื่อต่าง ๆ ปริมาณของเสียที่ทิ้งออกจากการฆ่าไก่ 1,000 ตัว อาจเท่ากับสิ่งโสโครกต่าง ๆ ที่ทิ้งจากคนราว 600 คน

เนื่องจากสิ่งปฏิกูลที่ทิ้งออกจากโรงงานชำแหละไก่มีจำนวนมาก จึงเป็นงานใหญ่ที่ต้องใช้แรงงานและค่าใช้จ่ายมากเพื่อขนออกไปทิ้งหรือทำลาย การดูแลจัดการจึงต้องทำตั้งแต่เริ่มต้นจะช่วยให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยลง

การกำจัดของเสีย ทำได้โดยการแยกเอาของแห้ง เช่น ขนไก่ เศษเยื่อต่าง ๆ เศษอาหาร รวมทั้งมูลไก่ออกก่อนที่จะใช้น้ำชะล้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนไก่ อาจทำความยุ่งยากมากเพราะผู้พียงยากและมักอุดรูตะแกรงกรองต่าง ๆ โรงงาน

ส่วนใหญ่จะมีตะแกรงกรองแยกสิ่งที่เป็นชิ้น เป็นก้อน รวมทั้งไขมันออกจากน้ำชะล้างของห้องฆ่าชำแหละต่าง ๆ แล้วให้ไหลไปรวมกันที่แหล่งกลางแห่งหนึ่งซึ่งเป็นบ่อรวมและเป็นที่ทำลายปฏิจุลที่ละลายอยู่ในน้ำให้พุ่งไปอย่างรวดเร็ว โดยการเพิ่มอากาศลงไปช่วยให้พุ่งเร็วขึ้น ในโรงงานบางแห่งอาจเอาน้ำที่ทำลายสิ่งปฏิจุลแล้วนั้นกลับมาใช้ได้อีกโดยเติมปูนคลอรีนลงไปเสียก่อน

ถ้าไม่มีการแยกเศษชิ้นของเสียต่าง ๆ ออกเสียตั้งแต่เริ่มต้น จะมีผลต่าง ๆ เกิดขึ้นคือ

- ทำให้ออกซิเจนละลายด้วยยากขึ้น
- มีของแข็งและกากในสิ่งปฏิจุลมากขึ้น
- มีของลอยน้ำมากขึ้น
- มีแบคทีเรียพวกคอลลีฟอร์มมากขึ้น ถ้ามีแบคทีเรียนี้เกิน 1 เซลล์ ใน

น้ำ 100 c.c. จะถือว่าน้ำนั้นเป็นภัยต่อคน

- ส่งกลิ่นเหม็นมากขึ้น
- อนินทรีย์ในน้ำที่มีปฏิจุลเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น

การกำจัดของเสียในปัจจุบัน ใช้วิธีการกรองของเสียที่เป็นชิ้นเป็นก้อน ออกก่อน แล้วปล่อยให้ไหลไปรวมกันที่บ่อรวม จากนั้นก็เพิ่มอากาศลงไปใหม่เพื่อช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำให้เกิดการย่อยสิ่งปฏิจุลให้พุ่งไปโดยเร็ว แล้วจึงปล่อยน้ำเหล่านั้นลงในสระหรือลำน้ำ หรือนำกลับมาใช้อีกโดยการฆ่าเชื้อโรคเสียก่อน หรือบางแห่งก็สูบน้ำเหล่านั้นทิ้งไป

5. ความปลอดภัยในโรงงาน

ในบรรดาโรงงานผลิตอาหารต่าง ๆ ด้วยกัน โรงงานชำแหละไก่เป็นแห่งหนึ่งที่มีอัตราอุบัติเหตุสูง สิ่งที่จะช่วยให้มีความปลอดภัยในโรงงานมากขึ้น ได้แก่

- การไล่หน่วยคัมเพลิง หรือท่อน้ำประปาขนาดใหญ่ 8 นิ้วขึ้นไป เกลียวของปากท่อน้ำควรเป็นขนาดเดียวกับของหน่วยคัมเพลิง เพื่อความสะดวกที่จะใช้น้ำในเวลาฉุกเฉิน ได้ทันที

- หม้อต้บเพลิงควรมีไว้ให้ทั่วโรงงาน ซึ่งจะสังเกตและเข้าหยาบได้ง่าย
 - ตัวเรือนโรงต่าง ๆ ของโรงงานก่อสร้างด้วยวัสดุทนไฟ
 - การต่อ หรือเดินสายไฟต่าง ๆ ใช้วัสดุและแบบที่ทางการกำหนด
- โดยควรมีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองเตรียมพร้อมไว้ใช้ใ้ทันที เมื่อเวลาไฟดับจะได้ช่วยเดินเครื่องเย็นต่าง ๆ รักษาความเย็นของห้องเย็นไว้
- เครื่องจักรกลต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวยู่ตลอดเวลาจะต้องมีที่กั้นอุบัติเหตุต่าง ๆ บางทีอาจต้องมีสวิชต์ฉุกเฉินที่จะเข้าไปถึงได้โดยสะดวก
 - ต้องกำจั้ดกองขยะและหญ้าต่าง ๆ รอบ ๆ โรงงาน เพราะไม่แต่จะป้องกันไฟยังเป็นการทำลายที่ซ้อนของแมลงและหนูด้วย

กระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตไก่สดแช่เย็นในช่วงสุดท้ายซึ่งเป็นการชำแหละไก่นี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยในการผลิต (แผนภาพที่ 3.4) ดังนี้คือ

1. การรับไก่เป็นเข้าสู่โรงงาน (Receiving) ปัจจุบันไก่เป็นซึ่งบรรจในหลัว* จะถูกลำเลียงจากฟาร์มไก่โดยรถบรรทุกมายังโรงงาน รถบรรทุกไก่จากฟาร์มต่าง ๆ จะนำไก่เข้ามาส่งโรงงานตามเวลาที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตามลำดับ เพื่อให้การป้อนไก่เข้าสู่โรงงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาการผลิต ไก่ในรถบรรทุกแต่ละคันจะถูกบันทึกน้ำหนักและจำนวนก่อนที่จะถูกถ่ายเทลงบนสายพานลำเลียงเข้าสู่จุดแขวน คนงานจะจับไก่ที่ละตัวแขวนกับราวเชือก โดยแขวนลงในร่องของห่วงหึ่ง 2 ขา ขาละร่อง ราวเชือกนี้จะพาไก่เคลื่อนไปยังหน่วยผลิตต่าง ๆ

เมื่อไก่มาถึงโรงงานจะต้องมีการตรวจไ้ก่อนฆ่า ถ้าพบไ้มีอาการผิดปกติก็จะคัดออกโดยใช้หลัก 4 ประการคือ

* หลัว คือ ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่สำหรับใส่ไ้

- ไก่ที่ตายระหว่างการขนส่ง
- ไก่ที่มีอาการโรค และอาจถูกคัดทิ้งในเวลาตรวจหลังฆ่าแล้ว
- ไก่ที่มีอาการน่าสงสัยว่า จะต้องถูกคัดทิ้งในเวลาตรวจหลังฆ่า

นั้น ไก่เหล่านี้อาจแยกชำแหละจากไก่คี่ และได้รับการตรวจตราเป็นพิเศษอีกครั้ง

- ไก่ที่เป็นโรคหรือสงสัยจะมีโรคซึ่งติดต่อถึงกันได้

ไก่ทั้ง 4 พวกนี้เมื่อตรวจพบว่าเป็นโรคต้องนำออกนอกโรงงานทันที
ไก่ที่อยู่ในลักษณะสงสัยว่าจะเป็นโรคนั้น มีลักษณะดังนี้ คือ

- ขนสกปรกกระรุ่งกระริ่ง
- หัววม น้ำมูก น้ำตาไหล
- เหนียงวม
- เชื่องซึม อ่อนแอ ตาผิดปกติ สีลูกตาและม่านตาขุ่นมัว
- ไอ หรือ จาม
- ท้องร่วง สีอุจจาระผิดปกติ และติดเกราะกรังที่ขน ปาก ก้น
- หนังหัว และคอซีบ
- มีรอยบวมซีบที่ผิวหนังของลำตัว
- หนังแข็ง แห้งเหี่ยว และไม่อุ่น
- ผอมมาก
- ซึม ไม่ขยับเขยื้อนตัว
- มีอาการของระบบประสาท เช่น เสียการทรงตัว
- เวลาถูกต้อนตัวจะมีเสียงแสดงอาการเจ็บปวด
- กระดูบวม โต
- ก้นหย่อนยานมาก

ลักษณะไก่มีชีวิตที่เป็นโรคต้องคัดออกทันที มีดังนี้คือ

- ไก่มีอาการลุกไม่ขึ้น
- เนื้อหนังบวม

- อัมพาต
- ท้องมาร
- หงอย ซึม ท้องมีสีแดง หงอนซีด
- หงอย ซึม ขนชัน
- ผอมมากอ่อนแอมาก
- จาม หายใจไม่สะดวก เสียงแหลมผิดปกติ
- จาม หายใจไม่สะดวก เสียงแหลมในลำคอ ปาก จมูก

และตามีน้ำมูกหรือโลหิตออก ตาบวม

- ผิวหนังมีแผลเป็นเรื่อรังมาก หรืออักเสบได้ผิวหนัง
- มีเนื้องอก
- กระจกปึกและข้อโตผิดปกติ

2. เชือด (Killing) ก่อนลงมือฆ่าไก่ควรให้ไก่่งคอาหารสัก 4 ชั่วโมง เป็นดีที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ปริมาณอาหารตกค้างในลำไส้ แต่ระหว่างงคอาหารนี้ต้องมีน้ำเตรียมไว้ให้ตลอดเวลา

กรรมวิธีในขั้นนี้ ไก่ที่ถูกแขวนในลักษณะห้อยหัวลงจะผ่านเข้าเครื่องสลบไก่ ซึ่งผ่านกระแสไฟฟ้าตรงขนาด 55-60 โวลต์เข้าตัวไก่ การทำให้ไก่หมดความรู้สึกแล้วจึงเชือดนี้มีข้อดีคือ ทำให้ไก่ไม่ตื่นตกใจก่อนหรือหลังจากถูกเชือด และการเชือดขณะหัวใจยังเต้นอยู่ช่วยให้เลือดสูบฉีดออกจากตัวไก่ออกได้มากกว่าปกติ ตกค้างอยู่ในตัวไก่อ้น้อยมาก ช่วยให้คุณภาพซากดีขึ้น จากจุดนี้ไก่อ่จะผ่านเข้าจุดเชือด ซึ่งอาจใช้เครื่องเชือดอัตโนมัติหรือคนเชือดบริเวณหลอดเลือดคอ แล้วปล่อยให้เลือดตกชั่วระยะหนึ่งก่อนจะนำไปลวก

3. การลวก (Scalding) จุดประสงค์ของการลวกก็เพื่อล้างฝุ่นละออง สิ่งสกปรกและเลือดจากผิวหนังตัวไก่ และทำให้รูขนขยายตัวง่ายต่อการดึงออก ไก่อ่จะถูกจุ่มลงในถังลวก ซึ่งบรรจุน้ำร้อนประมาณ 50°-60° ซ ด้วยเวลาประมาณ 1-2 นาที การลวกด้วยน้ำร้อนที่อุณหภูมิระดับนี้จะช่วยให้ผิวหนังไก่อ่มีสีสม่ำเสมอและไม่ทำให้น้ำเนื้อไก่อ่สุก เพราะเนื้อจะเสียคุณภาพและอาจติดแบคทีเรียจากบ่อลวกได้

4. ถอนขน (Defeathering) ทันทีที่ไก่ขึ้นจากถังลวกจะถูกส่งเข้าเครื่องถอนขนอัตโนมัติเพื่อดึงขนทั้งหมดออกจากตัวไก่ จากนั้นจึงผ่านเข้าเครื่องตีขาเพื่อลอกหนังออกจากเท้าไก่

5. ล้างเครื่องใน (Evisceration) สามารถทำได้โดยใช้เครื่องล้างเครื่องในอัตโนมัติหรือใช้คนงาน เครื่องในทั้งหมดจะถูกล้างออกแล้วแยกส่วนที่กินได้ไว้ ส่วนที่เหลือจะถูกขนถ่ายไปทิ้งนอกโรงงาน การล้างเครื่องในต้องระวังไม่ให้กระเพาะอาหารหรือไส้แตก เพราะจะทำให้เกิดการแพร่เชื้อแบคทีเรียบางชนิด ซึ่งทำให้ผู้บริโภคเกิดการท้องร่วงหรืออาการเจ็บป่วยเนื่องจากอาหารเป็นพิษ

6. การตรวจคุณภาพ หลังจากถูกล้างเครื่องในแล้ว ไก่ทุกตัวจะถูกตรวจสภาพโดยสัตวแพทย์ของรัฐบาล เพื่อคัดไก่ที่มีคุณภาพต่ำออก คงมีเฉพาะไก่คุณภาพดีเข้าสู่การผลิตขั้นต่อไป ไก่ที่มีคุณภาพต่ำ หมายถึงไก่ที่มีโรคผิวหนัง มีสภาพภายนอกพิการ มีสีหรือคุณภาพของเนื้อผิดปกติ หรือมีเชื้อแบคทีเรียที่อันตรายต่อการบริโภค ลักษณะของซากไก่ที่ถูกฆ่าถอนขนแล้ว แต่ไม่ควรนำไปผลิตต่อ หรือต้องคัดทิ้งได้แก่

- ที่ช่องท้องหรือกระเพาะพักมีลักษณะเป็นหนอง เป็นก้อนเหลืองหรือเหม็น
 - มีลักษณะภายนอกแสดงว่าไก่เป็นโรค เช่น เนื้อหนังคล้ำ มีก้อนเนื้อท้องมาร
 - ไก่พอมมาก ไม่มีไขมันหรือมีเล็กน้อยที่ส่วนบนของหัวใจ
 - ตามช่องภายในลำตัวหรือลำไส้มีรอยชำ หรือมีลักษณะของโรคผิวหนัง
 - หัว ซากลำตัว หรือขาสกรก ซากหรือหัวแดงชำ ก้นเขียว
- เอาขนออกไม่เกลี้ยง มีอาหารในกระเพาะพัก

7. การแช่เย็น (Chilling) ไก่ที่ผ่านการตรวจสภาพแล้ว จะถูกล้างทำความสะอาดโดยใช้น้ำฉีดเพื่อขจัดสิ่งสกปรกภายนอกออก จากนั้นจึงผ่านลงถังแช่ จุดประสงค์ของการแช่เย็นก็เพื่อรักษาคุณภาพของเนื้อ เพื่ออายุของการวางตลาดและระงับการเจริญเติบโตของแบคทีเรียในตัวไก่ วิธีหลักคือ การระบายความร้อนในตัวไก่ โดยแช่ไว้ในถังแช่

ซึ่งใส่น้ำและน้ำแข็งเกล็ดไว้มีปริมาณมากพอที่จะลดอุณหภูมิไถ่ลงตามต้องการ การแช่เย็นทำเป็น 2 ชั้น ชั้นแรกนำไถ่ลงแช่ในถังแรกซึ่งจะค่อย ๆ ลดอุณหภูมิในตัวไถ่ลงมาช้า ๆ ลงเหลือประมาณ 15°C แล้วนำไถ่ขึ้นจากถังแรกไปแช่ในถังที่สอง ซึ่งจะช่วยให้ลดอุณหภูมิไถ่ลงจนเหลือต่ำกว่า 5°C (เวลาที่ใช้ในถังทั้งสองรวมกันประมาณ 45 นาที) แล้วจึงนำออกจากถังแช่ชั้นแขวนบนราวชำแหละ

8. การชำแหละ (Cutting) ราวชำแหละจะเป็นตัวพาไถ่ที่แช่เย็นแล้วไปยังหน่วยชำแหละ ซึ่งจะชำแหละไถ่ออกตามแบบต่าง ๆ ที่ตลาดต้องการ ภายในห้องชำแหละจะเป็นห้องปรับอากาศมีอุณหภูมิต่ำกว่า 20°C เสมอ เพื่อรักษาคุณภาพของเนื้อในระหว่างการผลิต นอกจากนี้การรักษาความสะอาดในบริเวณห้องชำแหละ การผลิตด้วยความรวดเร็วและการป้องกันการติดเชื้อแบคทีเรียจากแผนกอื่นของโรงงานจะมีส่วนช่วยให้เนื้อที่ผลิตได้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับแก่ตลาดทั่วไป

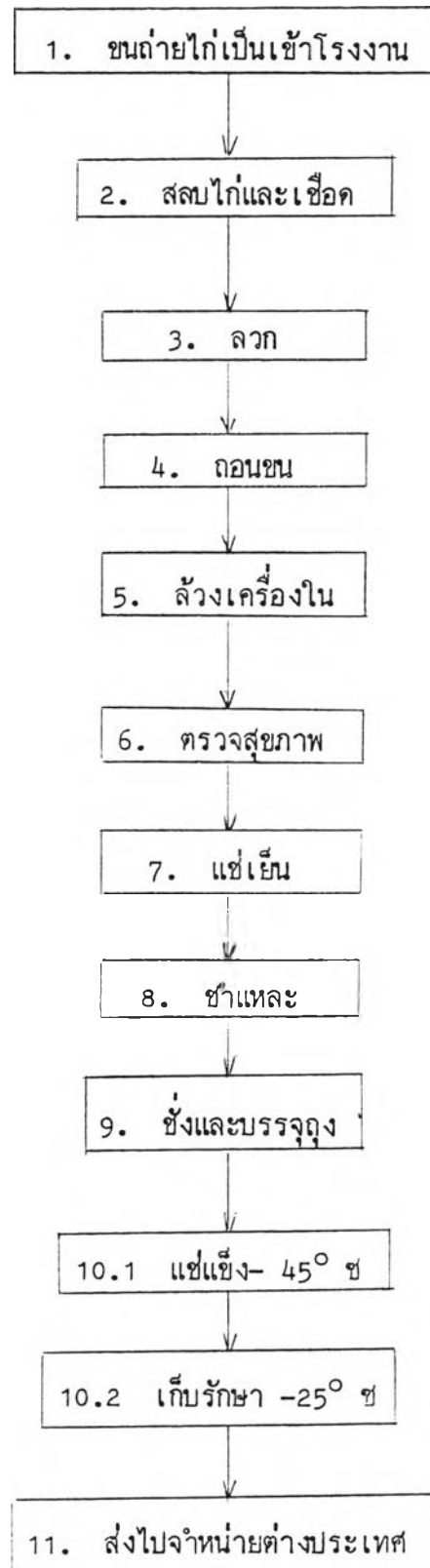
9. การซังและบรรจุ (Packing) ไถ่ที่ถูกชำแหละแล้วจะถูกคัดเลือกเฉพาะที่มีคุณภาพดีนำมาซังบรรจุถุงสุญญากาศเป็นผลผลิตสำเร็จรูป โดยใช้เครื่องอัดโนมิตีบรรจุถุงละ 2 กิโลกรัม แยกเป็นส่วน ๆ เช่น เนื้อสัน ปีก เป็นต้น หลังจากนั้นบรรจุ 6 ถุงใน 1 กล่อง (รวม 1 กล่องบรรจุ 12 กิโลกรัม) ซึ่งเป็นการหีบห่อมาตรฐานของประเทศญี่ปุ่น สาเหตุของการบรรจุถุงระบบสุญญากาศก็เพื่อป้องกันการเชื้อโรค ทำให้เนื้อไถ่สดอยู่เสมอ สามารถเก็บไว้นาน เนื่องจากแบคทีเรียในเนื้อสัตว์จะไม่เจริญเติบโต โดยเฉพาะการเก็บในอุณหภูมิที่เหมาะสมด้วยคือ -20°C ซึ่งถ้าหากเก็บทิ้งไว้ในระหว่างถุงสุญญากาศกับอุณหภูมิภายนอกจะเสียก่อน

10. การแช่แข็ง (Freezing) และการเก็บรักษา (Storage) เพื่อให้ผลผลิตสามารถเก็บรักษาไว้ได้นานโดยคุณภาพอาหารไม่เสื่อมลง ผลผลิตสำเร็จจะถูกส่งเข้าห้องแช่เย็น* ซึ่งเป็นห้องทำความเย็นได้ถึง -45°C เมื่อผลผลิตถูกแช่แข็งจนมีอุณหภูมิต่ำกว่าแล้วจึงนำไปเก็บรักษาไว้ในห้องเย็นที่มีอุณหภูมิประมาณ -25°C เพื่อรอการขนส่งออกสู่ตลาด จุดประสงค์ของการแช่แข็งผลผลิตไถ่ก็เพื่อระงับการเจริญเติบโตของแบคทีเรียโดยสิ้นเชิง ซึ่งทำให้ผลผลิตสำเร็จยังคงอยู่ในสภาพที่ดีแม้ว่าจะเก็บไว้เป็นเวลานานก็ตาม

* ดูรายละเอียดข้อควรปฏิบัติสำหรับห้องเย็นที่ภาคผนวก ฎ หน้า 329

11. การขนส่ง ผลผลิตสำเร็จจะถูกบรรจุลงกล่องอย่างดี และขนถ่ายใน พาหนะที่มีเครื่องทำความเย็นเพื่อควบคุมอุณหภูมิระหว่างขนส่งไว้ในระดับ -25° ซ เป็นการ รักษาคุณภาพอาหารไว้เสมอ พาหนะที่ใช้ขนส่งนี้ ต้องสะอาด ทำความสะอาดก่อนทำการ ขนส่งทุกครั้ง ไม่เป็นรถที่ใช้ร่วมกับการขนส่งสิ่งอื่น ๆ และในการขนของขึ้นรถนี้ควรมีช่อง หรือประตูเข้าสู่รถโดยตรง ไม่ควรให้ผ่านสถานที่ที่มีอุณหภูมิสูงกว่า 10° ซ

แผนภาพที่ 3.12 แผนผังแสดงกระบวนการผลิตไก่สดแช่เย็น (ช่วงโรงงานชำแหละ)

การควบคุม (Controlling)

ในทางปฏิบัติ โรงงานชำแหละต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์* ซึ่งได้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อควบคุมคุณภาพไก่สดแช่เย็นของไทยให้เป็นที่เชื่อถือได้ในสายตาของต่างประเทศทั้งในด้านความสะอาดและคุณภาพที่เหมาะสมจะนำมาบริโภค ทำให้การส่งออกของไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นเสมอมา แต่สำหรับโรงงานชำแหละขนาดใหญ่ นอกจากจะต้องควบคุมคุณภาพให้เป็นไปตามระเบียบกรมปศุสัตว์แล้ว ยังต้องควบคุมกระบวนการผลิตของตนเพื่อให้เกิดผลผลิตมากที่สุดและดีที่สุดในด้วย การควบคุมการผลิตของโรงงานชำแหละเหล่านี้ สามารถแบ่งออกเป็นจุดใหญ่ ๆ ได้ดังนี้คือ

1. การจับไก่

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ป้องกันไม่ให้กระดูกไก่หลุดจากกัน และป้องกันไก่ตื่นซึ่งจะทำให้ไก่ตายหรือเสียน้ำหนักได้

วิธีการที่ควบคุม จะต้องจับโดยผู้เลี้ยงของเล้าไก่ที่มีอายุครบแล้ว เพราะไก่จะคุ้นเคยกับผู้เลี้ยงจึงไม่ตื่น และต้องจับให้ถูกวิธี คือ จับข้าง 2 ข้างพร้อมกับปีก 2 ข้าง

2. การขนส่ง

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ไม่ให้ไก่ตายและเนื้อไก่พกช้า

วิธีการที่ควบคุม ไก่ที่ลำเลียงออกจากเล้าจะต้องนำมาใส่หลัวซึ่งมีความยืดหยุ่นเพราะจะช่วยป้องกันเนื้อไก่พกช้าได้ และการลำเลียงจะกระทำในเวลากลางคืน เพื่อเป็นการป้องกันไก่ตายเนื่องจากความร้อน ซึ่งถ้าหากมีการลำเลียงในเวลากลางวันแล้ว จะมีการรตน้ำเพื่อไม่ให้ไก่ร้อนจนเกินไป

* ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการควบคุมคุณภาพสัตว์ปีก ที่ภาคผนวก ข. หน้า 330

3. กำหนดเวลาไถ่เข้าโรงงาน

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ไม่ให้มีช่วงเวลาว่างก่อนนำไถ่เข้า
ซ้ำแทะนาน และควบคุมน้ำหนัก

วิธีการที่ควบคุมคือ กำหนดเวลาไถ่เข้ามาในโรงงานเพื่อไม่ให้ต้องคอย
นานเกินไป เนื่องจากอุณหภูมิของไถ่สูงกว่าคน เมื่อมาคอยภายในโรงงานนานจะทำให้ไถ่ตาย
และเสียน้ำหนักมาก นอกจากนี้ยังมีพัดลมคอยพัดเป่าให้กับไถ่ที่คอยอยู่ในโรงงานอีกด้วย

4. การชั่งน้ำหนัก

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ เป็นข้อมูลในการซื้อขายและป้องกันการ
ทุจริตระหว่างการขนส่ง

วิธีการที่ควบคุม เมื่อรถบรรทุกไถ่เข้าสู่โรงงานแล้วจะขึ้นตาชั่งภายใน
โรงงาน เมื่อทำการลำเลียงไถ่ลงจากรถก็จะชั่งน้ำหนักรถเปล่า เมื่อชั่งแล้วห้กลับไปที่ชั่งไว้
ก่อนหน้าก็จะได้น้ำหนักไถ่เป็นที่เข้าโรงงาน และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับน้ำหนักที่ชั่งไว้หน้า
แล้วแล้ว ก็จะเป็นข้อมูลในการป้องกันการทุจริตระหว่างขนส่งได้

5. การลำเลียงไถ่ลง

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ป้องกันไม่ให้ไถ่ตื่นตกใจ ซึ่งจะทำให้
สูญเสียน้ำหนักได้

วิธีการที่ควบคุม ธรรมชาติของไถ่จะไม่ตื่นตกใจเมื่ออยู่บนสิ่งที่เคลื่อนไหว
ดังนั้นการลำเลียงไถ่ลงจะกระทำบนสายพานซึ่งจะเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

6. การแขวนไถ่ขึ้นราว

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ป้องกันไม่ให้เนื้อไถ่บอบช้ำได้

วิธีการที่ควบคุม ในการนำไถ่ขึ้นราว จะต้องจับขาไถ่ให้มั่นคงและนำขึ้น
แขวนบนราว ห้ามจับส่วนอื่น ๆ อย่างเด็ดขาดเพราะจะทำให้เนื้อไถ่บอบช้ำได้

7. การเชื่อม

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

วิธีการควบคุมคือ การเชื่อมไก่จะต้องทำโดยคนที่นับถือศาสนาอิสลาม เท่านั้น เนื่องจากคนที่นับถือศาสนาอิสลามจะไม่รับประทานไก่ที่เชื่อมโดยคนศาสนาอื่น

8. การกำจัดเลือด

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ เพื่อควบคุมคุณภาพ

วิธีการควบคุมคือ ระยะระหว่างจุดเชื่อมและบอลลวต้องเหมาะสมกับเวลาที่เลือดไหลออกจากตัวไก่หมดพอดี เพราะหากมีเลือดค้างอยู่ในตัวไก่แล้ว จะทำให้สีไก่คล้ำ ค่อยคุณภาพ

9. บอลลว

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ป้องกันไม่ให้ไก่สุกหรือดอนจนยาก

วิธีการที่ควบคุม บอลลวจะต้องมีการควบคุมอุณหภูมิให้คงที่อยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าร้อนเกินไปจะทำให้ไก่สุก แต่ถ้าเย็นเกินไปจะทำให้การดอนจนลำบากและมีขนหลงเหลืออยู่ อุณหภูมิที่เหมาะสมที่สุดในปัจจุบันคือ $55^{\circ} - 60^{\circ}$ ซ

10. ล้วงเครื่องใน

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ตรวจสอบคุณภาพของเนื้อไก่

วิธีการที่ควบคุมคือ เมื่อดึงเครื่องในแล้ว ทางบริษัทจะตรวจสอบดูเครื่องในและเนื้อไกว่ามีคุณภาพที่ดีหรือไม่ แบ่งการตรวจสอบเป็นขั้นตอนโดยตรวจดูว่าไก่มีอาการดังต่อไปนี้หรือไม่

- เป็นหวัด
- คอมน้ำเหลืองไม่เติบโตเพราะการทำลายของแบคทีเรีย

- เนื้อไก่ชำ ขาชำ ปีกหัก

ถ้ามีอาหารดังกล่าวมานี้ จะต้องคัดออกทันทีเพื่อเป็นการรักษาคุณภาพไก่

11. บ่อซีลเลอร์

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ รักษาคุณภาพ ป้องกันเชื้อโรค รักษา
น้ำภายในตัวไก่

วิธีการที่ควบคุมคือ บ่อซีลเลอร์จะแบ่งออกเป็น 2 บ่อซึ่งจะมีอุณหภูมิ
ต่างกันคือ 15° ซ และ 5° ซ ในการปลี่ยนน้ำจะต้องสวนทางกับไก่ที่ลงบ่อ เป็นการขับไล่เชื้อ
แบคทีเรียออกไป และอุณหภูมิที่ต่ำจะช่วยรักษากล้ามเนื้อไก่ให้กระชับและง่ายต่อการชำแหละ
เอากระดูกออก

12. ขึ้นจากบ่อซีลเลอร์

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ เพื่อคัดขนาดไก่

วิธีการที่ควบคุมคือ เมื่อไก่ขึ้นจากบ่อซีลเลอร์แล้วจะต้องมีการคัดขนาดไก่
ซึ่งถ้ามีขนาดต่ำกว่ามาตรฐาน จะคัดออกไปโดยผู้ชำนาญและมีประสบการณ์

13. ก่อนบรรจุ

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ คัดเนื้อไก่ที่ฟกช้ำออก

วิธีการที่ควบคุมคือ ก่อนจะบรรจุลงในถุงสุญญากาศต้องคัดเลือกเนื้อไก่
ที่ฟกช้ำออกไป ทั้งนี้เนื่องจากในแผนกชำแหละจะต้องมีการทำงานที่รวดเร็วมาก ซึ่งอาจจะ
ทำให้เนื้อไก่ที่ผ่านการคัดแล้วช้ำอีกก็ได้ จึงต้องมีการคัดไก่อีกครั้งหนึ่ง

14. บรรจุถุงเสร็จ

วัตถุประสงค์ในการควบคุมคือ ป้องกันเชื้อแบคทีเรีย

วิธีการควบคุมคือ เมื่อบรรจุไก่ที่ชำแหละไว้ในถุงสุญญากาศเรียบร้อยแล้ว ต้องมีการตรวจสอบดูนั้นว่า ปิดสนิท หรือมีรูรั่ว หรือขาดหรือไม่ ถ้าพบว่ามีข้อบกพร่อง จะต้องนำไปบรรจุใหม่ทันที

15. ห้องเย็น

วัตถุประสงค์ของการควบคุมคือ ป้องกันเชื้อแบคทีเรีย

วิธีการควบคุมคือ รักษาอุณหภูมิในห้องเย็นต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 3 ส่วนคือ

- ห้อง -45° ซ ใช้สำหรับหยุดการเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย
- ห้อง -25° ซ เก็บรักษาไก่เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป จะเก็บเมื่อไก่ผ่านห้อง -45° ซ แล้ว
- ห้อง 0° ซ เป็นที่สำหรับพักไก่ที่จะเข้าห้อง -45° ซ

จะเห็นได้ว่า โรงงานชำแหละจะต้องคำนึงถึงคุณภาพและการสูญเสีย เนื่องจากไก่ตาย ไก่หกชำเป็นอย่างมาก มีการควบคุมแทบทุกขั้นตอนถึงแม้ว่าเชื้อแบคทีเรียที่เกิดขึ้นกับไก่นั้นจะไม่ใช่อันตรายต่อผู้บริโภคก็ตาม ในปัจจุบันไก่ที่ส่งจำหน่ายต่างประเทศจึงเป็นไก่ที่ยอมรับมากขึ้นทุกปี และจำนวนที่มีการส่งคืนเนื่องจากคุณภาพไม่ถึงมาตรฐานแทบจะไม่มีเลย กรณีที่มีการส่งคืนก็เนื่องมาจากการขนส่งซึ่งไม่เกี่ยวกับกระบวนการในการผลิต และเป็นสิ่งที่ทางโรงงานชำแหละควบคุมไม่ได้

นอกจากการควบคุมในด้านกระบวนการผลิตแล้ว ยังต้องมีการควบคุมผลผลิตที่ได้เพื่อป้องกันการทุจริต โดยมีการตั้งมาตรฐานการผลิตขึ้น ซึ่งเป็นมาตรฐานการผลิตที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูลในอดีตเป็นเวลานานติดต่อกัน มาตรฐานการผลิตนั้นพอสรุปได้ดังนี้คือ

มาตรฐานการผลิต* ไก่ 1 กิโลกรัม แบ่งออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ได้ดังนี้

เนื้ออก	10.13 %
น่อง	20.10 %
สันใน	2.73 %
ปีกเต็ม	7.4 %
เนื้อล้วน เศษเนื้อและหนัง ขาไก่	17.21 %
โครงกระดูก	21.78 %
เครื่องใน หัว	14.93 %
เลือดและขนไก่	<u>5.72 %</u>
รวม	<u>100.00 %</u>

ในการตรวจสอบ จะมีการรวบรวมข้อมูลที่มีการผลิตแต่ละวันให้แล้วเสร็จทันที
แล้วนำมาตรวจสอบกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการทุจริตที่เกิดขึ้นภายนอกและ
ภายในโรงงาน

* มาตรฐานการผลิต เป็นมาตรฐานการผลิตที่เฉลี่ยจากมาตรฐานการผลิตของบริษัท
ตัวอย่างแต่ละบริษัทโดยการถ่วงน้ำหนักด้วยปริมาณไก่สดแช่เย็นที่แต่ละบริษัทส่งออกในปี พ.ศ. 2530

ตัวอย่าง

	% มาตรฐาน	% ส่วนที่เหลือจากการทุจริต ภายนอกโรงงาน	% ส่วนที่เหลือจากการทุจริต ภายในโรงงาน
เนื้ออก	10.13	9.12	9.00
น่อง	20.10	18.09	18.50
สันใน	2.73	2.46	2.73
ปีกเต็ม	7.40	6.66	7.40
เนื้อล้วน เศษเนื้อ และหนัง และ ขาไก่	17.21	15.49	16.00
โครงกระดูก	21.78	19.60	21.78
เครื่องใน หัว	14.93	13.43	13.00
เลือด ขนไก่	<u>5.72</u>	<u>5.15</u>	<u>4.50</u>
รวม	<u>100.00</u>	<u>90.00</u>	<u>92.91</u>

จากตัวอย่างนี้ ในกรณีที่มีการทุจริตเกิดขึ้นภายนอกโรงงานนั้น ขึ้นส่วนทุกชิ้นส่วน จะลดลงในอัตราที่เท่า ๆ กัน เช่น มาตรฐาน 100 กิโลกรัม ผลิตได้ 90 กิโลกรัม แสดงว่า เกิดการทุจริต 10 กิโลกรัม ซึ่งหมายถึงการทุจริตเอาไก่ไปทั้งตัว ส่วนกรณีที่มีการทุจริต ภายในโรงงาน จะมีการลดลงเฉพาะบางชิ้นส่วนเท่านั้น